

Марко Смуков

ЗАЛУТАЛИ У СОПСТВЕНОМ ПРИВИДУ

Београд, 2004.

Пошто је према извештају интернет књижаре www.knjizara.com распродата књига «Залутали у сопственом привиду», желим је преко мога сајта www.markosmukov.com учинити доступном у електронском облику оним мојим читаоцима који до ње на други начин не могу доћи, да је слободно читају и одштапају књигу за сопствене потребе.

Аутор
Марко Смуков

Сва ауторска права на књигу и даље задржава сам аутор
Copyright by Marko Smukov

ПРЕДГОВОР

Примакните се ближе, молим вас, да вам нешто шапнем у поверењу: ни ја не читам предговоре. Зато нећу да вам замерим ако ово, што под овим насловом следи, прескочите.

Али ето, ви ипак настављате. Хвала на пажњи. . Ако је тачно да се уживање догађа као резултат појачаног улагања пажње, само напред. Уживајте. Уосталом, зашто да спавате. Вероватно сте као и ја на време схватили да Танатос никад не спава. Његов нежни загрљај још нико није успео да избегне. У његовом заводљивом царству моћи ћемо да спавамо годинама, вековима, милионима година...

Признајем, ова моја књига је , као и све друге моје приче, непристојна и нелогична. Јер истина је увек таква. Хаотична. Природа је тако хтела. Да буде чудна и недоречена. Сурово разблудна. Само је лаж умиљата, дотерана, нашминкана, заводљива, чедна и реална. Писац је редовно тај који ће за то да се постара. Поводећи се за таквим правилима, могао сам и ја да вас лажем. Да измислим неку логичнију, вероватнију фабулу и, наравно, обавезни *happy and*. То би, међутим, било противно мојој природи. Јер нетипично, а истинито, је моја опсесија, па хтео ја то или не. Ипак, савест ми је мирна. Пошто иза себе немам никакве лобисте, подупираче, не морам да стрепим да ли ће им ово што написах бити по вољи или не.

Напокон, прича и није моја, него главних ликова ове драме. Ја их само наивно, и засад некажњено, (ко признаје пола му се прашта), плагирам. Они су Божја деца апсурда. Апсурдни колико је и сав наш свет, који нас окружује, сама наша егзистенција. Лавиринт са једним јединим излазом, који је обавезно кобан. Пошто сазнавање тог аксиома поништава наду, а самим тим обесмишљава будућност, ликови овог романа су морали бити такви какви су. Родитељи не могу да их бирају, а да их васпитавају? Према науци васпитавањем се формира свега до десет процената онога што чини карактерне особине човека. Деца тим пре не могу да бирају своје родитеље, а ни да на њих утичу, чак и у најмањем могућем проценту. Читаоци и једне и друге могу да бирају, заклопивши и одложивши ову књигу. Писац то није хтео. Јер једина жеља му је била да ова прича буде онакава каква је. Нелогична, а истинита. Измишљотина би, наравно, била логичнија, јер би се, као што рекох, аутор потрудио за то.

У стварности, ови љубавници се нису дали уклопити у познате клишеје, ни укротити. Заробљеници судбине. Само је њихова непредвидива судбина могла да управља њиховим поступцима. Живели су своје животе онако како су могли, лутајући лавиринтима који су им наметнути.. Не питајући се да ли ћемо њихове поступке разумети и оправдавати или не? Њима то није било важно.

Не бих хтео да баш ја будем тај који ће да вас разочара истичући ону познату да је истинска љубав као сабласт о којој сви говоре, а да је нико није видео. Само се питам: ако ја нисам био срећан док сам ово писао, како можете бити ви док то будете само читали.

Зато ништа и не обећавам. Ограђујем се. Јер ово што овде стоји то је само мој избор. Дакле, улазећи у ове катакомбе своју наду оставите иза себе. Ако се разочарате, па се вратите психички осакаћени, немојте мене да кривите. Овим упозорењем ја сам своју душу спасао. Напокон, парафразирајући познатог писца могао бих и ја да кажем: дајте ви мени пар срећних љубавника, па да видите

какв сам ја писац. Како ја умем да пишем о љубавној срећи. Не познајете такве, наравно. Знао сам. Јер ни ја их још нисам срео.

Зато и не очекујем да ће ме ико, ко ово прочита, тапшати по рамену, што је добро. Јер глупо бих се осећао. Напротив, изненадите ме, оспоравајте све што кажем и чиним, то волим... Мислим, то је доказ да сам још жив. Пошто само о мртвима се говори све најбоље. Уосталом, уметничко дело и нема никакву потребу за објашњењем или одбраном. Стрпљиво је и уме да чека. Ако нешто вреди, живеће.

ЖАРКО:

Кад сам одлучио да купим нови стан представницима агенције за промет некретнина дао сам конкретна и сасвим јасна упитства о томе где треба да се налази та гајба. Морала је да буде на неком од високих спратова и да има што већу терасу, са које се пружа максимално широк поглед на град и околину.

Тако ме нису узнемиравали нити ми досађивали понудама станова који ми не би одговарали, па нисам губио време ни ја ни они. Када су ме напослетку позвали и рекли да имају на располагању баш такав стан какав желим, дошао сам на адресу коју су ми означили. Чим сам ушао у стан знао сам да ћу да га купим. Нисам ни сео. Само сам једном прошао кроз невелике просторије и одлучио се. Поготово када сам изашао на велику терасу са које се пружа величанствен поглед на широк булевар који се протеже дуж зграде. Делио их је само паркинг на којем је од обележених места скоро половина слободна, а види се чак и Ратно острво, па према томе и парче плавог Дунава.

Наиме, моје очи су мој најважнији телесни орган. Не знам зашто сам рекао “мој” обзиром да су широм света познате изреке *волео сам је као очи своје, чуваћу те као очи у глави, као зеницу свога ока*, па она заклетва *очију ми и слично*. Значи, генерално је тако.

А очи виде све што нас окружује. И лепо и ружно. Како оно што волимо да видимо тако, можда још и чешће, оно што ни у сну не бисмо пожелели. Али тако је и тако ће бити све док научници не измисле наочари, које би омогућавале да видимо само оно што је лепо и што према томе желимо да гледамо. Нажалост, не значи да би тада оно што је ружно и непријатно престало да постоји. То је проблем. Па се поставља питање да ли пред тим што нам се не свиђа затварати очи. Или мање – више учествовати на овај или онај начин у свему драматичном што нас окружује и свакодневно се догађа. Имајући при томе у виду да је живот превише кратак да бисмо, као своју, преживљали сваку драму оних око нас.

Што се мене лично тиче, признајем да сам очекивао да видим само ону лепшу страну света у којем обитавам. Јер живот је оно о чему мислимо цели дан. И онакав је какав мислимо да је. Неки писци светског гласа сматрају чак да је и смрт слатка ако о њој тако мислимо, ако је прихватимо као један вид велике вечне љубави и преображаја. Наравно, јер *ништа није ни лепо ни ружно, а да га наше мишљење не чини таквим*.

Зато сам одлучио да користим свој вид, који ми је дат, да осматрам све што ме окружује, а да ли ће то бити леп или ружан доживљај зависи, не од неких објективних околности, него искључиво од тога шта ћу ја сам о њему да мислим. И како ћу да га доживим.

Ето разлога зашто сам тражио да купим баш стан са највећим могућим погледом на околину, надајући се најбољем. Јер, имао сам у својем видокругу читаву једну половину хоризонта без и најмањег ограничења. Сметало ми је само то што је она друга половина видокруга остала и даље невидљива за мене. Али где да нађеш стан са целим видокругом. Дакле, морао сам се задовољити овим максимумом који сам реално могао да досегнем.

Остало је само да се са продавцем договорим око цене. Да је снизим колико је могуће. Мада сам био спреман да платим и онолико колико је тражио. Само он то није могао знати, па је цену снизио за неких седам хиљада марака.

Дакле, погодба је склопљена за мање од пет минута. Никад брже се нисам одлучио ни за куповину ципела. Чак ни за килограм грозђа на пијаци.

Истина, сметала ми је саобраћајна бука са веома прометног булевару али само у почетку. Када сам се на њу навикао будио сам се пошто настане тишина око три, четири сата по поноћи. Јер тада се знатно смањи саобраћај, па следствено томе, престане и бука аутомобилских и камионских мотора. То је на крају почело да ми смета. Та изненадна тишина, због које сам се будио у невреме. Али у сваком случају био сам задовољан и срећан. Зар није тако паметан човек као што је био Наполеон Бонапарта рекао да само будале спавају по осам и више сати дневно. Заиста, кад мало боље поразмислим, налазим да је део живота проведен у спавању чисти губитак. И то ненадокнадив. Јер насупрот веровањима изманипулисаних умова, уверен сам да је живот који живим једини који ћу икад добити. Не понавља се.

Врло често би ме из дремежа или при раду на компјутеру тргла шкрипа кочница, труљење аутомобилских сирена и одмах затим карактеристичан тресак од ломљења лима. Тада бих излазио на терасу одакле сам могао да посматрам, па и да фотографишем, понекад најнеобичнији саобраћајни удес који се може замислити. На пример, када се из тотално слупаног аутомобила, који се буквално закуцао под неку камиончину, извлаче путници неповређени, па се крсте и са склопљеним рукама и погледом упртим пут неба се захваљују Богу што им је поштедео животе.

Не треба ни наглашавати да сам и иначе сваки слободан тренутак проводио на мојој омиљеној тераси.

Овом приликом моју пажњу је привукао наизглед баналан догађај на паркингу. Видим један бесан ауто, зелено металне боје, нека страна марка. Са висине од десет спратова не могу баш да провалим које је марке. Али очигледно је у питању макина и по. Поред њега, ослоњен на делимично отворена врата са леве, возачке стране, стоји човек поодмаклих година. Обучен је у лако, тамно одело са белом кошуљом и краватом, мада је изузетно топло и спарно. Он нестрпљиво, с времена на време, погледа на свој ручни сат, а затим низ улицу. Очигледно је да некога очекује.

Напокон, пристиже већ дотрајали, бели “југо” и то прилично великом, за намеравао паркирање неприлагођеном брзином. Очигледно се возач унервизио у страху да ће закаснити. Зато се он на месту за паркирање зауставља нагло, уз јаку шкрипу кочница. Између његовог и раније описаног аутомобила, оба су постављена паралелно, је слободан простор за два паркирна места. Из “југа” излази возач, младић средњих двадесетих година у избледелим фармеркама и црној, тесној мајици кратких рукава, која истиче његово набилдовано тело и затегнуте прсне мишиће. Он прилази господину са краватом, па се њих двојица, као веома добри познаници, грле и љубе у образе, по српском обичају три пута. Баш се примећује да су то пријатељски односи. Пајташа у неком бизнису. Између њих се води кратак дијалог који ја, наравно не могу да чујем. Младић је еуфоричан и радостан што откривају његови кораци, покрети и погледи, док је господин са краватом очигледно скептичан и уздржан. Младић својим устима приноси три стиснута прста десне руке, љуби врхове тих својих прстију и цокће. Што према познатом говору тела треба да значи да се ради о нечем слатком, прекрасном, односно “супер” како се то изражавају млади. Тумачим да је то нека порука за старијег господина која треба да значи: бићеш задовољан, нећеш се покајати...

Младић осврћући се повремено ка господину са краватом, упућујући овоме славодобитан поглед, прилази “југу” са десне, сувозачке стране, отвара врата и из аутомобила готово извлачи, вукући је за руку, веома zgodну, лепу, витку, младу, можда чак малолетну, девојку дуге, расплетене црне косе. Она је

обучена у светлоплаву, широку а кратку сукњицу и белу трегер мајицу, која открива њена гола, од сунчања већ потамнела рамена и руке. Једна од оних девојака које ремете миран сан мушкараца, не остављајући равнодушним никог од представника супротног јачег (да ли?) пола. Сензуалне усне, широко изрезане, ноге као у играчице, кретње гипке, обећавајуће. Е то, та лепотица је једна од оних природних појава коју бих волео да гледам. И да ми се никад не придрема. Због које сам захваљувао богу што ми је дао очи које ме и даље тако добро служе, без обзира на поодмакле године. Уживао сам гледајући је чак и овако, са висине од десет спратова. Како ли тек мора да је срећан смртник који може да је гледа из непосредне близине. И то не на трен него сваког сата и дана. Можда чак и током целог живота. Биће да је Наполеон поред себе имао неку овакву лепотицу, обзиром да није могао ни желео да спава више од два сата дневно.

Ту врсту девојака околина доживљава као похотну, развратну, мушкарци јој као таквој прилазе и тако је третирају, па она хтела или не хтела, убрзо таква и постаје. Привид се тако претаче у стварност. Углавном. То девојци таквог изгледа може да представља радост и срећу или злу коб, стални извор неспоразума и трвења, па и сукоба са супротним, мушким полом.

Али показале се да постоје изузеци. Неки такав привид се опире несувислим претпоставкама, чак и по цену живота. Што значи да последице погрешног закључивања не носе они који имају проблеме са сопственим опажањима и закључивањима. На жалост, трагичне последице грешака својег окружења носе углавном недужне жртве.

Младић девојку приводи човеку са краватом, вукући је за руку. Горњи део њеног тела је забачен уназад, као да се снебива, опире или само колеба. Истина, то опирање не изгледа баш јако изражено, тек је у назнакама, па је момак успео да је довуче до оног господина, који девојци пружа руку у поздрав. Она са видним устезањем млитаво прихвата пружену јој руку, али у старијег господина није ни погледала. Оборила је главу и гледа само у тле испред својих ногу.

Нисам, наравно, могао присуствовати некој од оних давнашњих пијаца на којима је продавано робље, али претпостављам да су и тада робље, овако нерадо, прилазиле потенцијалном купцу, својем новом господару. Са страхом и снебивањем. Оне нису могле да бирају новог господара, али ни да беже. А ова девојка, претпостављам, може. Дакле?

Њих троје воде неки разговор, при чему је најактивнији младић у црној мајици. Његова гестикулација је веома живахна и некако можда чак драматична. Он нешто жустро објашњава девојци, уносећи јој се у лице. Њихове жеље се очигледно разилазе. Оно што он жели она вероватно не. Његова амбиција је да њу приволи на нешто што је његов интерес али не и њен. Очигледно је у питању неки однос који није заснован на узајамном разумевању. Интереси им се не подударе. Он не може бити срећан јер без њеног пристанка његов циљ је неостварив. То је проблем људи који своје амбиције заснивају на очекиваном, некад сасвим нереално очекиваном, пристајању некога. Надању у поступање другог. Своје идеје могу реализовати само уз помоћ односно сарадњу других особа. Зависити од воље другог, каква незавидна ситуација. Баш ме је занимало како ће пантомима коју посматрам да се оконча. Да ли ће девојка убеђивање које је у току, прихватити. Она напокон први пут диже главу, па погледа у лице старијег човека са краватом. Не знам шта је њему рекао њен поглед. У сваком случају он из цепа својих панталона вади свежањ новчаница, очигледно већ раније припремљен, пребројан и савијен, па га пружа младићу, који то брзо

свакако искусним, увежбаним покретима пребројава, ставља у цеп својих фармерки, махне у поздрав девојци и времешном господину, па хитро одлази ка својем ауто. Види се, он жели да клисне пре него што се по њега засад повољна ситуација евентуално не промени. Јер то може да буде само на његову штету.

Да његова стрепња није била неоснована показује се брже него што се могло и замислити. Девојка се нагло okreће за њим, притрчава му и грли га. Покушава да га пољуби. Он се опире. Она отвара врата “југа” у очигледној намери да уђе, али ипак не улази. Стоји поред “југа”, држећи се за упола отворена врата са десне, сувозачке стране, као да се колеба. Или само тако изгледа. Њена је грешка што је дозволила да изгледа као да је неодлучна, па тиме даје повода даљем убеђивању. Јер, ево момак је поново дуго, дуго и нестрпљиво, уз јаке, некако претеће гестове руку и лица, убеђује. Узалуд. Она одречно одмахује главом.

Младић се враћа господину са краватом, враћа му већ примљени новац. Али овај га не ставља у цеп. Дакле, стало му је. Очигледно је да још увек не губи наду. Новац држи у руци млитаво опуштеној низ тело.

Ни младић не одустаје. Он поново прилази девојци, бесно млатара рукама које је стиснуо у песнице. Девојка се заноси, криви горњи део тела, одмиче се натрашке од младића. Очигледно у страху да ће добити батине, настоји да их ескивира. Не, младић десном руком стиснутом у песницу снажно удара у длан своје леве руке. Онда својим шакама хвата девојку за обе надлактице, претећи је дрмуса при чему њена глава млитаво се клима напред, назад. Он се затим, неко време само бесно шетка по простору између кола, као да нешто размишља. Онда смирено поново прилази девојци, овог пута је грли, милује по коси, љуби је. Нешто јој лепо шапће на ухо, јер њено лице је за тренутак озарено неком радошћу. Смеша се.

Она напokon потврдно климне главом. Покорно обара поглед. Момак је хвата за руку и по други пут приводи господину са краватом. Овај младићу поново пружа онај смотуљак пара. Младић тај новац ставља у цеп својих панталона, девојку овлаш љуби у образ и хитро улази у свој ауто. Већ је укључио мотор. Девојка и старији господин нешто кратко разговарају. Он покушава да је помилује по образу, она се нагло okreће и трчи према “југу”. Покушава да отвори десна, сувозачка врата, али не успева. Трза за браву узалуд. Забрављена су изнутра. Она одустаје. Изгубљено, млитаво сама одлази тротоаром низ улицу у правцу моста Газела. Младић излази из својих кола, господину са краватом по дуги пут враћа његов новац, они се поздрављају руковањем, па сваки улази у своја кола и одлазе у два супротна правца. Девојка сама, као поражена, некако напорно и споро, заносећи се при ходу, наставља пешице и приближава се месту од којег почиње узвишица ка надвожњаку којом улица Милентија Поповића премошћује аутопут.

Одједном бели југо се зауставља, момак у црној мајици истрчава и у неколико брзих корака пристиже девојку, веома гласно, тако да сам чак и ја могао да чујем, виче јој: “Стани, врати се, дођи у кола, молим те, све ћу да ти објасним”, али она не реагује. Он је хвата за руку, покушава да је задржи, али она му се отргне и дрекне на њега: “Ма, носи се!”

Е, сад да сам ја један од оних који воле да цилемилу девојка не би тако одреаговала. Вратила би се својем младићу, он би јој објаснио да се само шалио, хтео је да провери ко је и каква је, да ли је њена курвањска природа само визуелни привид, она би му опростила, изљубили би се, ушли у бели “југо” и одвезли се даље загрљени. Он би управљач испред себе држао само једном слободном, левом руком, јер би ону другу, десну пребацио преко њених,

обнажених, сунцем осенчених рамена, а испод бујне црне косе, која прекрива ту његову руку и њој пада до половине леђа. Бели “југо” би под њима радосно стартовао уз веселу буку мотора, па поскаскивао на свакој неравнини која се укаже на путу. Из његове издувне цеви виорио би се сиви пламичак дима, као кад радосно псето, због среће својег господара, весело маше репом. И тада би ово била једна лепа прича, а не ружан роман.

Уосталом, по речима Едгара Алана Поа, причом се постиже естетски склад. Насупрот томе, роман је обично само једно нагомилавање. Зато поштовани читаоче, одлучи се да ли ћеш да се задовољиш оваквом лепом причом, па овде да се зауставиш или да наставиш да се малтретираш, трагајући за комплетном истином и суочиш се тако са тим, прилично суморним, “нагомилавањем” које следи.

Ето, знао сам да ћеш наставити са читањем. А како сам то знао. Па ваљда зато што бих и ја на твојем месту поступио исто. Човек се нађе испред улаза у неистражену мрачну пећину, не зна шта га све унутра чека, али и поред страха, због којег му клецају колена, улази. То је позната људска радозналост. Ма, да нисмо тако радознали где би било човечанство, данас. Не бисмо одмакли ни до каменог доба.

Али кад си се већ одлучио да ме пратиш, вратићемо се нашој причи. Дакле, момак очито сматра да она не може без њега. Да ће пре или касније да му се врати, као што је и до тада вероватно чинила. Јер познати су ми ти односи топло – хладно између љубавних парова. Где има љубави има и неспоразума, па и свађа. Неки кажу чак и мржње. Да су љубав и мржња само две стране једне исте медаље. Изгледа се и превазиђу и најтеже препирке, увреде, трвења... Увек се нађе неко за обе стране прихватљиво решење, или барем компромис. Онда се помире, па су још срећнији него што су били пре. И ено, момак за тренутак неодлучно застаје, гледа за девојком, затим поново се враћа у свој ауто и одлази, сам. Засад је одлучан да је даље не убеђује, да не попусти. Али докле ће то да траје? Скреће у десну страну према Трећем булевару при чему неминовно губи из вида правац којим се креће девојка. Дакле, њихови путеви се разилазе. Да ли само привремено. Можда не баш судбоносно, ја нисам пророк и не могу да знам, а они? Свако од њих двоје наставља својим путем, а шта носе у својој интими? О томе могу само да нагађам. Она је можда у заблуди о томе шта он мисли или о његовим осећањима и стремљењима има погрешну представу, а он може само да предпостави да ће она кад – тад да му се врати, па и да прихвати његов план, ма какав он био. Или бар да му пружи прилику да се оправда. Ко то може да зна. Јер толики су се велики умови бавили психологијом жене (*жена је варљива слабије ил' јаче било да се смеје или да плаче односно ћуд је женска смијешна работа, стотину ће промјенити вјера да учини за чим срце жуди...*)

Сетио сам се да су ме одувек привлачили овакви неми филмови у којима не знам ни почетак ни крај, али оно што могу да видим толико је интригантано да ми, до не слућених граница, распаљује машту, па могу да на претпоставкама градим најчуднију и најнеочекиванију фабулу.

Зато одмах улазим у собу седам за сто поред компјутера да забележим тек виђено. Прво што ми је окупирано мисли била је чињеница да правна теорија аутономију воље, у облигационом праву, тумачи као начело да уговорачи могу да приступе или не приступе закључењу уговора, да слободно бирају саговорача и да уговор праве под модалитетима који ће бити прихватљиви и једној и другој уговорној страни. Нажалост, теорија ништа не каже о слободној вољи предмета уговарања. А ето, показало се да и роба може

да има своју вољу. То је тада био мој сумаран закључак. На основу онога што сам могао да видим, не знајући ништа више о односима актера ове неме драме.

Али тек што сам укључио компјутер чујем шкрипу кочница, и неколико серијских удараца лима уз лим. Нека вриска, крици, галама...

Истрчавам на терасу и на коловозу у правцу Ниша видим неколико аутомобила закуцаних један у други од позади. Иза оног предњег назире се тело женске особе расуте црне косе. Њене руке и ноге некако неприродно размакнуте, а тело савијено као у грчу. Положај тела какав није могућ, ако је особа жива и при свести, јер тако, неприродно савијене ноге и руке тешко је одржавати више од пар секунди. Плави се њена сукњица у нереду задигнута изнад бедара и бели њена трегер мајица. Говор тела, говор непомичног женског тела, прелепе девојке, која је била жива само неколико минута раније. Моја машта није у стању да ми дочара шта нам то непомично тело говори, али сигурно не слути на добро. Размишљавам овако: то тело, ремекдело мајке природе, па скоро две деценије неге и пажње, њеног тате и маме, минути, сати, дани и ноћи стрепње да јој се нешто ружно не догоди, када ће у касне ноћне сате из суровог света кући да се врати... очигледно се претвара у свој ранији аморфни облик, у ништавило. Толико лепоте за трен одлази у непомично, можда чак беживотно мноштво бога Танатоса. Да ли ће, ипак, да се усправи и дигне, па крене својим заводљивим ходом, као да јој није ништа. "Снима се неки филм..." Или оно познато. "Махните тамо, скривена камера"... Онда смех. Камо среће. Више нема сумње о којој особи се ради.

Мада по природи нисам нарочито радознао овог пута, као да је у питању судбина неког мени посебно блиског, дозивам лифт и њиме се спуштам у приземље. То спуштање траје читаву вечност. Никад ми лифт није изгледао тако спор као овом приликом. Трчао сам као суманут и зауставио се негде на средини надвожњака, где се већ сакупила гомила заинтересованих пролазника, погледа упртих доле на коловоз. Један мршави човечуљак птичјег лица и кукастог носа објашњава:

"Видео сам када се попела на ограду и бацила се доле. То је био тренутак. Није се колебала, нити премишљала. Очигледно се журила да то што је наумила обави што пре. Да се не би предомислила. Све се одиграло у трену. Викнуо сам најгласније што сам могао - НЕ! Друго ништа и нисам могао. Узалуд сам потрчао према њој да је ухватим и спречим, али нисам стигао. Било је то јако брзо, невероватно брзо. Барем да то нисам видео, кад већ нисам могао такву једну трагедију да спречим. То ће сада да ме прогања до краја живота..."

Човек је ту исту причу, зајапурено и узбуђено понављао више пута. Кад год би пристигао неко нови и питао шта се десило. Као да се правда, што је то видео, а није могао да спречи. Његов унезверени поглед као да хоће да каже: нисам крив, нисам крив.

Мада можда бесмилено наметало ми се питање: зашто је девојка изабрала баш овај надвожњак да са њега скочи у смрт? Јер висина није толика да би самоубиство сигурно успело. Истина, то место јој је у томе тренутку било најближе, па та околност онда само намеће друга питања. Да ли то значи да се само журила, нестрпљива да што пре оконча свој млади живот? Бојала се ваљда да ће се предомислити пре него што нађе погодније, сигурније место са којег ће побећи из овога света, који више није могла да подноси? А постоји и могућност да се тако журила, рачунајући да њен момак није већ далеко одмакао, да ће њен поступак, макар из ретровизора својег аутомобила, моћи да види и да се тако на несумњив начин увери, како је погрешно када је мислио да је она роба за продају? Јер скоро сваки самоубилачки чин собом носи неку поруку,

некоме ко би после тога догађаја треба да стави прст на чело и да се запита: шта сам то погрешно? У чему је мој допринос, моја кривица?

Путници из ланчано слупаних аутомобила су излазили и прилазили девојци која је непомично лежала на коловозу. У локви крви која се није смањивала него повећавала. Неко од њих је повикао: “пустите ме да јој приђем, ја сам лекар,” па пошто се круг око девојке на једном месту разредио тај човек јој је пришао, пипнуо јој крвну жилу на врату, злослутно завртео главом, затим клекнуо поред ње и своје уво наслонио јој на груди, па сасвим скрхан и смркнут, скиде свој качкет.

То исто су затим учинили и други који су имали качкете или шешире, којима су се штитили од јаког августовског сунца.

Неко је дао мараму којом су прекрили лице мртваца. Окупљени су смркнута, погледа упрених у леш остали скрушено, непомично да ћуте. Као да су сви изгубили неког себи блиског, јер била је тако лепа и млада. Зато је ова смрт била изузетно тешка за све присутне. Био сам потресен као никад раније у животу. Једна млада девојка која је пре само неку десетину минута била тако жива одједном је престала да дише. Напустила нас је све. Никад више неће морати да прихвата или одбија предлоге оних индивидуа, које су нешто од ње настојали да искамче.

Одмах затим су се ту створила полицајска кола. Полицајци су без одлагања прионули да призор фотографишу из свих углова, кредом обележе на коловозу положај тела, док је један саобраћајни полицајац тек пристигао на мотоциклу, иза задњег оштећеног аутомобила поставио сигурносни троугао и кренуо да регулише саобраћај, упућујући пристигла возила на кретање крајњом, десном траком. Али сва та возла су се кретала пужевски споро. Ваљда су они који су пристизали максимално успоравали кретање како би осмотрили догађај. Зато се колона заустављених возила протезала у недоглед. Чак негде до Бежанијске косе.

Возач црног мерцедеса који је прегазео тело изненада на коловоз пале девојке, поприлично ухрањени господин, доброћудне буцмасте фаце, здепаст, кратког врата чупа своју косу и дере се на сав глас:

“Нисам крив, нисам крив, Бог ми је сведок. Пала ми је као са неба. Под саме точкове аутомобила. Нисам крив. Бог ми је сведок, ништа нисам могао да учиним...” Понављао је уплахилено као вергл, без престанка.

Није било потребе да се позива на Бога као сведока јер су то потврдили и оних тројица бизнисмена, тек изашлих из његових кола, као и возачи аутомобила, који су се кретали на блиском растојању иза “мерцедеса”. Према томе, полицајска патрола која је извршила увиђај могла је само да констатује да није било трагова кочења “мерцедеса”, пре контакта са погинулом, зато што је, према једногласној тврдњи очевидаца, девојка пала тик испред аута, тако да возач није ни могао предузети мере кочења, пре судара са телом погинуле. Које би уосталом и иначе било узалудно јер је девојка вероватно преминула од самог пада на бетонску подлогу коловоза. Према томе, гажење аутомобилом, које је затим уследило, потпуно је ирелевантно. Што ће уосталом извесно утврдити и експертиза која неминовно мора да уследи, укључујући и обавезну аутопсију.

Кола хитне медицинске помоћи су покупила леш несрећне девојке, полицајци су извршили увиђај и снимање свих могућих трагова као и положај и стање у ланчаном судару, срећом лакше, оштећених аутомобила, у неке своје тефтере уписали имена и адресе сведока-очевидаца, па је саобраћајна река наставила даље несметано да тече. До нове сличне незгоде. Што рече нека народна песма *шоферска је туга преголема, не зна возач шта се њему спрема...*

А мени је само остало да се лупам песницом по челу што сам пропустио да фотографишем ону претходну сцену на паркингу, која одједном постаје веома значајна ако не и пресудно важна. А снимео сам толико догађаја па ми те бројне фотографије само непотребно заузимају простор у албумима. Без икакве, поготово неке кривичноправне важности.

Сутрадан у “Вечерњим новостима” објављена је кратка вест да је са надвожњака у улици Милентија Поповића на аутопут, пред колону захукталих аутомобила, скочила девојка М.Т (иницијали, значи малолетница). Наведен је и прелиминарни закључак истражних органа да је девојка могуће извршила самоубиство. И да мотиви за тај трагични корак засад нису познати.

Остало ми је да се поново једем што нисам снимео ону сцену на паркингу, која је претходила трагичном кораку прелепе малолетнице. Сада бих имао у руци објашњење могућих мотива самоубице.

Следећег дана у “Политици” је осванула умрлица са фотографијом несрећне девојке и том приликом је наведено њено пуно име и презиме, Марина Тревирац. Није написано да је извршила самоубиство него да је трагично изгубила свој млађани живот. Ожалошћени отац Михаило и мајка Теодора, са осталим члановима породице и многобројном родбином. Објављен је дан и час сахране на Новом бежанијском гробљу.

После оног чланка у “Новостима” није ми било тешко да нађем истражног судију који је водио случај. Примео ме је млађи човек безизражајног, тврдог лица и уместо одговора на мој поздрав набусито ми одбрусио да нема много времена и да будем кратак. Већ сам био поколебан. Ипак сам му рекао да знам нешто што је претходило трагичном одласку малолетне Марине Тревирац у смрт. Истражитељ ме је само љутитим погледом одмерио од главе до пете и скоро викнуо: “Да ли сте ви то дошли да мене учите како да обављам свој посао?” Одмах затим је додао: “Нема ту више ништа да се истражује. У питању је несумњиво типичан случај самоубиства. Са таквим закључком сагласан је и јавни тужилац. Према томе, случај је окончан. Довиђења.” Просто ме је изгурао из своје канцеларије при чему је и он изашао замном, закључао за собом врата, па се журно, као да га неко јури, изгубио негде у ходницима палате правде.

Да правда је заиста слепа, али и до зла бога трома и непотребно набусита. Срећан је коме никад не затреба да јој се клања. Да ли је мени баш неопходна.

Одлазећи тешио сам се мишљу да нисам крив. Учинио сам што сам могао. Даље не идем. Од мене као пуког посматрача, аутсајдера довољно је. Уосталом, шта би се променило тиме што би евентуално био утврђен мотив због којег је једна млада особа, којој је било намењено да постане будућност, отишла у прошлост? Па следствено томе они који су допринели да јој се огади млади живот евентуално били приведени правди? Напокон, оно што сам гледао са терасе својег стана можда и нема значаја за отпетљавање ове енигме, јер никакве речи нисам могао да чујем са тако велике удаљености. А та немушта драма као из доба немог филма могла је да значи много тога, различитог од онога што нам се чини на први поглед. На основу онога што сам могао да видим тешко би било са сигурношћу проникнути у то шта се у одсутном тренутку мотало у лепој главици младе девојке.

Ипак сам се појавио на невероватно масовно посећеној сахрани. Било је ту много света, нарочито омладине. И посмртни говор држао је школски друг покојнице, извесни Ђорђе Ивић. Нисам понео касетофон, а требао сам, да бих снимео од речи до речи све што је рекао овај младић, надахнуто из својег млађаног срца. Углавном, његове речи, гестови, интонација и израз лица одавали су крајњу неверицу. “Била је тако срећна, одлична ученица, тек што се

уписала на жељени факултет, избегавала сукобе, замке судбине, чак и ризичне сентименталне везе, без и једног непријатеља, па и било каквих личних проблема. Према томе – зашто, зашто, по сто пута – зашто? А тек што смо прославили њен осамнаести рођендан, са којег је први пут отишла у пратњи једног младића! Први и последњи пут...” То и још много тога, готово у једном даху изрекао је овај луцидни младић, не покушавајући да сакрије или обрише сузе које су му се у обилним млазевима сливале низ глатко, бледо лице. Готово да није било никог ко није користио марамичу и брисао сузе. Само је жена неодређених али у сваком случају поодмаклих година, мршаваг, испосничког изгледа такође пустила да јој се сузе сливају низ изборано, ненашминкано лице. Њу је држао под руку посрћући заједно са њом висок, погурен, исто тако мршав старији човек. Сада више није било сумње да је то он. Мој школски друг Михаило Миша Тревирац. Сетио сам се нашег немуштог сусрета од пре неких петнаестак година у улици тада званој Маршала Тита. Ја сам био сам као и он. При сусрету смо један другог погледали у очи и ћутке се мимоишли. Он је тада био буца на положају у пост Титовој ери. Ја сам опет сматрао да би, због његовог високог положаја у политичкој номенклатури, било некако увлачарски да се ја њему први јављам, а он? Не знам. Можда ме ипак није препознао. Сада сам му пришао и изразио своје саучешће, при чему је он мене видно потресен загрлио и привукао себи као блиског друга. Дакле, препознао ме је. Исто сам учинио и према његовој супрузи, мада њу раније нисам упознао. Та јадница је деловала потпуно одсутно. Не знам ни да ли је запажала шта се то око ње догађа. Можда не зна ни где се налази ни зашто. А лије сузе. У сваком случају није ми ништа одговорила нити на било који други начин одреаговала на моје изражавање саучешћа.

Док смо се разилазили после обављеног упокоја Михаило ми је пришао, дао ми своју визит карту и замолио ме да га посетим у било које време које ми буде одговарало. Само да му се претходно најавим телефоном, како не би негде изашао, па да не долазим узалуд.

Поново ме је стиснуо у загрљај и тако смо се растали. Успут ми је шапнуо да на мене рачуна као на писца документаристичке, значи истините прозе, како су ме преко медија окарактерисали неки литерарни критичари, па да му можда могу помоћи да превазиђе емотивни лавиринт у којем се нашао.

Одговорио сам да прихватам позив. У ствари, надао сам се да ће ми та посета пружити прилику да некако умирим своју савест због стварне или само умишљене кривице за трагични догађај, чији сам увод одгледао до краја, а да нисам нашао начина да спречим оно најгоре. У сваком случају веома је тешко и неподношљиво искуство преживети одлазак у смрт једне младе девојке, а не бити у могућности учинити било шта за њен спас.

Међу светином која је напуштала боравиште преминулих препознао сам младића са паркинга испред моје зграде. Сада наравно није био у фармеркама и црној мајици него у тамном оделу са једнобојном, црном краватом. Сетио сам се приче да злочинац увек долази на место својег злочина. Али његов изглед, израз лица, ход и кретње уопште, одавали су крајњу потиштеност. Плакао је! Невероватно. Одкуд сад то? Његово поступање према несрећној девојци тамо на паркингу испод терасе мојег стана можда баш није имало онај смисао који се мени наметао сам по себи, али то ни као израз неке велике љубави сигурно није било могуће прихватити. Неки камичак у томе мозаику недостајао је. Сматрао сам се обавезним да утврдим који. Према томе, прилику која ми се указала знао сам да не бих смео пропустити. Да ли да му приђем и да га ословим или не... Да му објасним ко сам, шта сам видео на паркингу испред моје зграде и да

затражим објашњење о сцени коју сам одгледао до краја? Тако неодлучан пратио сам га све до његовог фамозног белог “југа” да бих на крају само прочитао регистарски број кола. Тај регистарски број трудио сам се да не заборавим. Стално сам га у себи понављао све до оближње трафике, где сам од продавачице затражио оловку и записао га. Сада више није било бојазни да ми та чудна зверка побегне без трага. Јер више неће бити ни проблема да дознам како се зове тај несхватљиви млади човек нити на којој адреси станује. Па и да евентуално одгонетнем шта сада значе те његове сузе: грижу савести због трагедије коју је изазвао, жал за вољеном драганом или је то само нека врста пренемагања? Промишљена маска односно глума? Зашто и чему, обзиром да ту у тој маси није било никога ко би га познавао. Био је сасвим сам, није ни са ким разговарао, па није било ни разлога да се претвара. Јер то се не чини без публике, зар не?

Да не бих демонстрирао непожељну нестрпљивост, а и не знајући шта се уцвељеном родитељу уопште утешно и може рећи, Михаилу сам се јавио тек после неких десетак дана. Спремно ми је предложио дан и сат када да га посетим. Очигледно је при томе настојао да будемо сами ја и он. Јер у томе невеликом стану на другом спрату зграде у Нушићевој улици није било ни његове жене (тада још нисам знао да су разведени) ни било кога другог, па чак ни кућне помоћнице. Дочекао ме је у кућном мантилу од тамносиве свиле. Сам је спремио кафу и принео ми је. Није ми ништа рекао о томе да ли живи сам или има још кога од укућана, а ја нисам хтео да га питам. Његова ствар. Рећи ће ми оно што сам жели да ми каже и онда кад то буде хтео. Уочио сам да се није послужио флоскулом: кућна помоћница данас има слободан дан или отпустио сам послугу да бисмо могли на миру да разговарамо. Те врсте разметљивости није било. Углавном смо ћутали ако се не рачунају оних неколико конвенционалних реченица које смо међусобно изменили, тек да бисмо нешто рекли. Онда је он напокон одлучио да пређе на ствар.

“Видиш Жак (мој надимак из средње школе) овај трагичан догађај са мојом Мајом (надимак своје ћерке је изговорио са таквом нежношћу да сам се лецнуо. Никад раније нисам чуо да неко неког помиње са толико емоција и љубави. Ту реч је невероватно дирљиво мазео и тоном и нагласком) за мене је једна велика загонетка. Одмах да ти буде јасно: немам намеру да тражим ко је крив за њену смрт. Не патим од неких осветничких порива. Верујем да је у питању самоубиство и да је то њена, самостална одлука. Само бих желео да знам у чему је ствар. Зашто се одлучила на тај грозни корак. Да ли сам ја или неки други члан моје мале породице одговоран за њену прерану смрт. Ипак никако не бих желео да се то повлачи пред истражним органима, пред судом, па да онда о томе почну да брује медији, што не би морало да буде баш непожељно, обзиром да се и сама моја ћерка, како видим по натпису на корицама односно предговору припремала да то објави, овај свој рукопис. Али знаш какви су новинари: ако би се тога дочепали почели би да од тога праве сензацију, скандал. Они не могу без тога. Морају обавезно да досољавају, зачињавају... Знам то из искуства: кад год су писали о догађајима у којима сам учествовао или о личностима које сам познавао, после тога черупања по новинама нисам могао да препознам ни те догађаје ни та лица. Е, па тако нешто не би могло да буде пожељно. То онда не би било ни у складу са жељом моје ћеркице. Јер је више него сигурно да то и такво објављивање не би било у складу са интегралним текстом. Уосталом, писала је ето видиш на енглеском, а ми смо као што знаш из оне генерације која је, због политике несврстаности и равноправног третирања свих нација учили многе стране језике, па је Тито чак

инсистирао на есперанту, као међунационалном језику. У сваком случају енглески у нашој школи није имао овакав примаран значај какав је касније добио, па постао најраспрострањенији страни језик, нарочито међу младима. За разлику од мене ти си се видим касније потрудио да научиш енглески, познат си по томе што си са енглеског преводио неке литерарне текстове. Осим тога си талентован писац, а уз то и мој стари школски друг и пријатељ, па сам хтео да те замолим да преведеш то на наш језик, мало дотераш да личи на праву литературу и даш неком издавачу на гласу. Тиме би испунио жељу моје Маје, а и ја бих се осећао као да сам јој продужио живот пошто би њена литерарна исповест наставила да постоји...Да живи, као да и она сама остаје да егзистира.”

Затим је управио у мене испитивачки поглед својим пепељастих зеница и значајним тоном, као да нешто нарочито подвлачи, додао:

- Само те молим да не помињеш наша права имена. А ако нас Маја наводи дословце по именима, гледај да то некако замениш неким измишљеним. Не верујем да би за њу таква једна измена била неки проблем. Битно је да њена идеја буде испоштована до краја. Јер ако је то литература није потребно да буде баш документарна...Зар не?

- Не брини, већ сам осмислио нова. Кад будеш читао изненадићеш се колико сам при томе био маштовит. Нећеш моћи да се пожалиш.

Тада ми је пружио зелену, пластифицирану фасциклу у којој су, на енглеском исписани листови били увезани металним механизмом као неки канцеларијски акти.

Док сам листао тај невелики рукопис и летимично исчитавао понеке делове, онако на прескоке, Михаило ме је ћутке и заинтересовано посматрао. Напокон, дигох поглед ка њему и рекох:

“Видиш Мишо, она је то писала на језику који није њен матерњи. Осим тога сигурно је и сама знала да и ти као и ја потичемо из генерације које су стасавале и школовале се са руским, као главним ако не и јединим страним језиком. Хоћу рећи знала је да нећеш моћи да прочиташ то што је написала. Зар ти не пада на памет да можда није ни хтела да сазнаш о чему је писала. Према томе, како онда можеш бити сигуран да је желела да се то објави и да тако сазнаш шта је можда и о теби мислила и написала...?”

Михаило се диже из фотеље, прошета по соби, заустави се поред прозора и загледан ван у башту рече:

“Ниси видим, обратио пажњу на те забелешке по маргинама. То је на српском и није њен рукопис. А ту између осталог, поред свих оних ускличника, упитника, подвлачених делова у тексту стоје и напомене као што су ‘строга лекторисати,’ објавити само пошто би била извршена дотеривања и сажимања’ и слично, што значи да је то већ видео неки од уредника. Напокон, ниси листао до краја. Иначе би запазио списак београдских издавачких фирми, од којих су неке подвучене, односно маркиране фломастером. Дакле, њена жеља да то буде објављено је несумњива. А то онда значи и да ја сазнам шта ту пише.Хтела је да нам нешто каже, да остави неку поруку... Нешто што је мислила да се не говори у четири ока.”

Ово је изрекао са прекидима и некако распуклим гласом. Можда је и плакао, па ми зато окренуо леђа тобож загледан негде, кроз прозор...

“Хоћеш да ти ово донесем кад извршим превођење, пре него што бих дао издавачу?”

“Не. Само ти гурај до краја. Нећу да се предомислим. Толико јој дугујем. Морам тај дуг да намирим.”

Одлазећи питао сам се шта је тај човек стварно мислио. Шта се крије иза те тврде маске. Наравно, није ми падало на памет да не зна ни толико енглески да сам му баш ја потребан као преводилац. Тим пре што је за тај посао могао анонимно ангажовати било којег преводиоца, професионалца, који и не мора баш бити књижевник, па онда превод читати у дискрецији. Напокон, постоје и солидни, савремени речници српско - енглеског као и енглеско – српског. Очигледно, човек жели баш литературу. Себе да види у светлу у којем га је гледала његова ћерка. Дакле, да се види њеним очима. То ћу морати да имам у виду када будем преводио и евентуално литерарно обрађивао текст. Јер то очигледно значи да је њихов међусобни однос, до њене смрти, доживљавао као неки привид. Нешто што није баш сасвим беспрекорно функционисало. Био је то дакле неки ребус, који би на овај начин желео да реши. У питању је значи вечита тема, однос између родитеља и деце. Одрасле деце. По оној да мало дете не да родитељима да спавају, а велико им не да да живе. Или она позната флоскула: *мало дете мали проблем, а велико велики.*

Добро, ако родитељ жели да зна шта одрасло дете о њему мисли, не из чисте радозналости него да би евентуално нешто предузео, да нешто промени, то још може и да се разуме. Али у тренутку кад више ништа не може да се учини, таква радозналост је само нека врста бизарности. Зашто тада мазохистички копати по прошлости и себи евентуално загорчавати живот. Рити по питањима на која више није могуће одговорити. Чисти је пораз открити да је било потребно нешто објаснити у тренутку, кад је то објашњење могло помоћи да се нека питања разјасне и неспоразуми отклоне, па утврдити да је сада за то сувише касно. Да та закаснела објашњења више ником нису потребна. Јер онај коме су намењена више не може да их чује. Исто као током неке ноћне море. Вичеш, дозиваш за помоћ, а нема никога ко би могао да те чује...

Напокон, како сам се ја ту нашао. У томе свету где не припадам. Захваљујући чињеници што сам купио стан са максимално могућим погледом на околину? После овог догађаја преостаје ми једино да продам овај стан и да потражим неки други из којег нећу ништа слично моћи да видим. Да ставим наочари са највише што је могуће затамњеним стаклима? Да се убудуће не осврћем око себе? Да занемарим шкрипу аутомобилских кочница и звук удараца лима о лим? Простије речено да се држим само свога посла. Да не гледам шта се око мене догађа? Само још кад бих знао који је то мој посао. Да ли било ко од нас то зна? И шта ми преостаје да гледам ако нећу да видим људе око себе? Заплетене у њихове, замршене међусобне везе, како се копрцају као рибе ухваћене у мрежу спретног рибара. Ово тим пре што и иначе нисам у стању да им помогнем, да размрсим то што их спутава и стеже.

Можда нисам требао да тамо на гробљу приђем Михаилу и да му изразим своје саучешће. Да се понашам као да га не познајем, као при оном случајном сусрету на улици. Зажмурити и затворити се у своју љуштуру. Да ли је то решење.

У сваком случају није ни то да поред својих, којих једва успевам да се ослободим, бринем још и туђе бриге. Зар то треба да буде мој свет? Зар је то сав мој живот који ми још преостаје.

НЕБОЈША:

Лапонац је одмах стартовао са жваком о трговини људима, бајбокани која чека такве комерцијалисте, те како је он студирао права и да зна о чему лапрда. Он зна! Види ти њега. “Ти старудијо знаш теорију, али где ти је пракса, коју сам ја пекао и у Крушевцу, и у Падињаку али и у Забели? Па тамо је човече све сам правник до правника. Такав труст правних мозгова не би могао да нађеш ни у Српској академији наука. И шта мислиш мене да узортираш? Истина, зову ме Шоне, али то не значи “шоња”, како си ти изгледа фалично укапирао. Не човече. Обрати пажњу на моје име. И немој више тиме да ме смараш, јер могао би да попијеш пар крошеа, па да својим армани оделом обришеш асфалт са свим испљувцима, жвакама и опушцима који се на њему могу наћи. И још да видиш какав сам шминкер. Ни самог себе у огледалу нећеш моћи да препознаш... Јер мени сада овај кукавни живот ништа не значи. Опростио сам се од њега. А када се човек одрекне живота на све је спреман и за све способан.”

Тако сам ја одбрусио томе метусалему када ми се први пут тако нетактично, претећим турпијањем, обратио. После видим није он баш ни тако језив како ми се на први поглед учинило, па смо се баш лепо истркељисали тамо на тераси ресторана “Тврђава” на Калишу. Било да је он напокон ждракнуо да пред собом има мало тврђи материјал или је само себе самог укаргонисао више него мене, кога је желео да упрпише, па је снизио тон. Укапирао је да нема потребе да ми прети, јер бих му и иначе све истртљао. Зашто не? Као да ја имам шта да кријем. Ма, човече мени самом дође да вриштим, да уједам, да бијем и убијем кога стигнем, па и да се сам убијем. Нико не зна како је мени. Ја сам један бедник, самог себе не подносим, а онда ми још дође неки фосил из давно прохујалих времена, са неком жваком о моралу, савести и тим флоскулама. Па ко то може да издржи. Ја не могу. Живци су ми већ истањени као она свила паукове мреже. Сваког тренутка могу да пукну, да се покидају, а онда ја више не одговарам за своје поступке, за самог себе. Који сте бре ви да ми солите памет и претите. Не знате с ким имате посла. Оставите ме на миру да се пресаберем и да видим како да окончам свој јebene живот, оно једино што ми је још преостало. За ваше животе ме није брига, за њих не марим. Јер једина особа на целом белом свету које се ја бојим, то сам ја сам. Мој живот је сјебан. Мене већ нема. Кад човек прежали свој сопствени живот, чувај га се. Он је слободан да учини све, јер не мора да се боји одговорности. Ја сам мртвац који хода. Темпирана бомба која сваког тренутка може да експлодира, а да нико не може да зна где, када и кога ће да разнесе. Према томе, што бих се ја онда плашио да кажем све оно што ми је на уму.

Пре свега, што се тиче те тобож малолетне клинке. Ја нисам знао ни да постоји. Први пут сам је видео те ноћи када смо у гајби неког њеног наводног друга прослављали њен осамнаести рођендан. Дакле, кад је (то сам тек касније чуо) навршила осамнаест лета. Одкад се то особе са осамнаест година рачунају као малолетне? Па и ако је пунолетна тек један или два сата. Прешла је границу између доколеничарства и зрелости. То је једино битно. Нисам ја одређивао ту границу, него биологија и закон. И још нешто: нисам ја стартовао њу него она мене. У почетку сам је избегавао јер нисам хтео ништа да имам са малолетницама. Наиме, тако је клинчасто изгледала да сам се и ја преварио на први поглед, сматрајући је доколеничарком. Али кад сам чуо да је навршила осамнаест, молим. Ту сам. Само изволи. Не одбијам. А тек да ‘ватам тутањ, да бежим? Па то ми се није догађало ни кад сам био шмркавац од тринаест лета. Са те рођенданске жураје отишли смо право код мене, у мој ћумез од стана и од

тада се нисмо раздвајали. Пардон, осим понекад. Њени фазони. Али о том потом...

Она је жвалавила о томе како међу својим вршњацима не налази правог мушкарца. А наводно је чула нека страобална лапрдања о мени и мојим мајмунисањима када су женке у питању. Разабирам 'оће риба да проба, па нека јој буде. После оде у купатило и отуд чујем дреку: "Шта си ми то урадио, идиоте". Враћа се и под нос ми потура свој прст средњак, оно што јес'јес' поприлично крвав на врху. "О јеботе! Зар ниси имала никог ко би могао да те опасуљи шта се догађа кад са мужјаком одеш у кревет и рашириш своје ногаре. Мислила си велиш да се само милујемо. Дакле, 'оћеш да се јебеш, а да ти не уђе.' Де си то чула, шушуминко? То можда може са неким другим али са Небојшом Бакићем, званим Шоне, једноставно не може. Нешто није у мојем фазону неко цилемилисање. Поготово када ми риба изгледа као да 'оће и то одмах прво вече. Добро де, не могу рећи да сам баш луд за њуферкама, али ниси ме на време упозорила. Уосталом, пре или касније тако нешто те чека. Сад шта је ту је, дођи овамо да те загрлим, нисам 'тео. Да сам знао да си вирџина не знам да ли бих баш ишао до краја. Јер нисам нарочито луд за тим да се везујем. Напокон, шта си чекала до сада. Друге скидају ђану већ са тринаест, четрнаест... Добро изузетно и у седамнаестој, али фосилка са осамнаест, е то је већ раритет, како ја могу да уђанишем. Уосталом, зар ти други нису већ снимили те твоје гиљарке, пркосно истрћену ђулавку, па те напупеле сифоне. Онда то разгибавање при штрапацирању, разгузивању... Све на изволте, послужите се, без устручавања..."

"Баш си грозан" вели цица као мачка кад преде. Прекорно, али истовремено некако нежно и умиљато. Очи јој блистају као сафири, сузе нисам ни видео или су се већ осушиле на образима, само још понекад протресе је неки јецај, уздах и шапат као за саму себе: "Никад више невина..."

Наметао ми се неки нејасан утисак, да нешто очекује од мене. Можда неку врсту нежности, неку реч или само гест охрабрења. Дакле, нешто из оне школе коју ја нисам похађао, нити тако нешто научио приватно у домаћој радиности, по оном познатом принципу – уради сам. То ми је тек касније постало јасно. Признајем, нешто касно палим. Увек се накнадно сетим шта је требало да учиним у датом тренутку и то тек пошто тај тренутак и та прилика неповратно прође. Нестане без трага... А тада сам се нешто био баш удрвенио. Као неко ко је урадио шта је имао да уради, а за даље баш га брига. Војвођанске лале тај став изражавају кроз песму, свој фамозни бећарац: *Ја сам своју испунио жељу, а ти мала главом о бандеру...*

Наравно, нисам баш то гласно одпевао али тако сам се отприлике, некако осећао. Можда су тако певале моје руке, очи, гестови, став уопште, а Марина то успела да прочита и протумачи.

Напокон се само ћутке, набуцено диже, на брзину облачи своје претесне фармерке, као да је неко јури навлачи белу мајицу преко горњег дела тела, без брусхалтера и одлази бесно залупивши излазним вратима. А мени остаје да у ушима ослушкујем одјек њених последњих речи:

- Више нећеш да ме видиш...

О, па то је баш оно што ми треба. Авантурица без обавеза и било каквих последица.

Прође неких десетак дана, а у мојој гајбици зазвони телефон и ја чујем Маринин глас. Тражи да се видимо. "Да ли могу да дођем до тебе?" Значи тако. А шта са оним *више нећеш да ме видиш?* Не може кучкица без мог буздована. При тој помисли осетих како ми гаћеронци постају тесни. Хтедох рећи: још питаш,

долази одмах овамо да гасиш овај пожар у мојим мандариницама, али се уздржах. Чекај лутко, мало ће ми сада да се поиграмо. Рекох да сам нешто мало пребукиран следећих седам дана. “Може али од понедељка. Јави ми се. Ћао.” Скратим дијалог и спустим слушалицу.

Када је после тога први пут дошла право са врата ми је пришла, клекла испред мене, нестрпљиво ми откопчала шлиц, извадила оно што је тамо нашла, погледа упереног горе према мојем лицу, као да се фол снебива. Неки стидљиви полуосмех јој лебди на уснама. А њене сјајне, црне очице као да питају: “Могу ли? Немаш ништа против?”

Ћутке сам је само ухватио за главу преко њене дуге, црне косе и благо је повукао к себи.

Није оклевала. Само рече: “О овоме сам сањала све време. Морам то да изведем онако како сам гледала у филмовима да се ради. Оно што могу оне лепотице, глумице, певачице, топ модели могу и ја. Зашто не бих могла и смела. Ко ми брани. Уосталом, не радим то било коме него мојем мушкаћу, момку којег обожавам. Хоћу да те усрећим, да начисто пошизиш за мном... Да више свој живот без мене не можеш да живиш...” Више ништа није могла да каже јер уста су јој била пуна, препуна.

“Не зубима, глупачице моја мила. Не зубима, лутко, само уснама и језиком.” А у глави ми се мотало: “Ш’а ме ово снађе. Смотана анафалбеткиња, дебитаткиња. Али зар ми је потребна професионалка. Ма, битно је само да останем читав... Ваљда ће толико да ме поштеди...”

Затим ни ја више нисам могао да говорим. Само сам мумлао као медвед.

Била је у праву. Полудео сам за њом. Попиздио сам начисто. Али не само због ове сцене, како је она то наивно сконтала. То се једноставно десило и морало се десити. Нека мистерија, чудо над чудима. Живиш тако из дана у дан, ређају се обични догађаји, монотони никакви, један досаднији од другог, а онда као гром из ведра неба, догоди се неки сусрет који измени све из корена. И затим више ништа није као што је било. Чак сунце топлије греје и ветар нежније милује лице, а и липе засносније миришу. Па и људи при сусрету ме срдачније поздрављају, намрштене шалтереске службенице постају уљудније и љупкије...

Као да се са мојег лица очитује срећа коју преживљавам, па се нико не усуђује да је угрози.

Знам, свестан сам тога да није у питању само изузетна физичка готивност моје Маје. Она је лепа за мене што не мора да значи да је и објективно лепа. Уосталом, лепота није ништа друго него само обећање среће, која на крају може и да изостане. Не, њена привлачност је много више од тога. Она не изостаје, не јењава. Напротив сваког дана је све присутнија и очигледнија. Пошто се мудрује да се уживање догађа као резултат појачаног улагања пажње, могуће да све потиче отуда што сам ја опседнут њоме, свака моја мисао је управљена само на њу, прилазим јој са свом својом пажњом, па она тиме постаје сав мој свет. Тако да у мојој тинтари не остаје места за било шта друго или било кога другог. Дакле, ја њу доживљавам најинтезивније што је уопште могуће. На крају сам уфрштуљио да сам се до сада само бенавио ждракајући расејано на ствари, тако да је оваква права срећа протицала поред мене, не запажена и не доживљена. Требало је тек да се појави овај лик, па да до краја изгубим разум и доживим не виђену и не досањану срећу...

Али и сав онај бол који уз њу иде. То не смем да занемарим. Бол који потиче од сумње било да је основана или не.

Пошто је таман завршила средњу школу и положила матуру, те како је био у току летњи распуст више није имала никаквих обавеза. Једноставно се

уселила у моју гарсоњерицу у поткровљу. Спремала нам је клопу. Некад она, углавном палачинке, пицу, макароне са сиром и шунком, а некад ја. Највише рибу и то пастрмку са кромпиром, печено заједно у рерни. Она је то папала уз пићенце, претежно вино и то црно “вранац” миксовано са кока-колом или пепси, а ја само виски. *Пиј мало, тиј добро.*

И то је тако потрајало неких десетак дана. А онда једног дана, враћам се из пословне шетње по граду, јер улице су моје радно место, а ње нема. Испарила негде у маглу. Без речи или било какве поруке. Гледам у шифоњер, оставила само неке јакне за које је прошла сезона, јер жарко лето је у пуном јеку. Истина, мало поранило већ на почетку јуна, али шта је ту је. Додуше у купатилу је и њена четкица за зубе од које се никад није одвајала, али стара, већ деформисана.

Вратила се после неких петнаестак дана. Исто тако изненада како је и отишла. Баш лепо осунчана, само се, обучена у кратком шорцу и трегер мајици, опрућила преко кауча и добачила ми: “Немој ништа да ме питаш”, па заспала. Спавала је дубоким сном праведника тако неких осам сати, а кад се пробудила навалила да ме грли и цмаче. Каже зажелила ме се. Питам је где се то смуцала данима, а преко њеног лица прелете нека мрачна сенка, главу окрене на другу страну, дигне се са кауча и настави да шета по соби у круг. Само ми поново одбруси: “Немој ништа да ме питаш.”

“Добро, али ја о теби баш ништа не знам. Чак ни твоје презиме. Ни одакле долазиш, имаш ли породицу, кеву, ћалца, буразера, шведу... Било кога.”

Уместо одговора она љутито пође ка вратима и ухвати за браву. Видим лујка ће да ми клисне. Поново ће да нестане и ко зна када и да ли ће икад да ми се врати. Свестан да сам већ загризао мамац, скочим из фотеље, притрчим јој и шчепам је за шљапавицу:

“Стани, куд си то кренула. Како можеш тако да нестаете без речи? О чему се ради? Морам да знам, излудећу...”

Она се окрене, погледа ме право у очи и тврдим гласом, који до тада никад нисам приметио код ње, одвали:

“Да се нешто ја и ти разумемо. Никад више, апсолутно никад немој да ме тако нешто питаш. Само још једном ми поставиш такво питање, ја одлазим и не враћам се.”

Пошто смо сели на кауч једно поред другог, загрљени, она не лије сузе, а јеца, као да плаче невидљиво, некако у себи! Опа бато! Зашто сад тај шмркавац? Наслонила главу на моје раме и толкује:

“Видиш, ни ја тебе ништа не испитујем. Не интересује ме ништа више од онога што већ видим и знам. Зашто би онда ти мене саслушавао, истраживао?”

“Добро, али зар није чудно такво дружење? Да не знамо ништа једно о другом..”

“Немој да лупаш. Ти о мени знаш више него било који други становник планете. Истраживао си моје тело у свим могућим и немогућим положајима и позама. Завиривао и у најитимније делове и делиће моје фигуре. Ишчитавао ме и споља али и изнутра. Знаш све моје навике, жеље, тежње... Шта ме радује и усређује, а шта нервира. Можда само још ниси знао да ме нервира такав твој став једног мудогриза, истражног судије. Сада ето и то знаш, па се владај онако како то од тебе очекујем, ако ти је иоле стало до мене. Иначе, зна се...”

После ове тираде обрисала је сузе, погледом заронила у моје зенице, изражавајући крајњу одлучност и непоколебљивост.

Сада је дошао ред на мене да се дигнем и почнем да шпартам по соби оборене главе, држећи се за браду. Некако ме не усређује када ми попишуља поставља ултиматум. Јесам ли ја мушкарац или тамо нека сека-перса. Осетио

сам како ми крв шикља крвотоком. Чак ми и ушне шкољке горе. ‘Ајде де да је то нека фантастична топовњача, али где мене да уцењује једна оваква празноглава шизика! То се догађа неким другима, али не и мени. Шутнути је него шта. И кад сам се већ окренуо према њој да јој ударим нитну, поглед на њену скрушену фигуру, тако савијену на каучу, главе зароњене у шаке, руке лактовима ослоњене на колена, а црна коса јој расута по раменима и до половине леђа, мој бес нестаде. Неки талас нежности према тој, тако очигледно изгубљеној тинејџици, запљусну моје сиве вијуге и ја, изненадивши самог себе, процедих:

“У реду, никад више ништа нећу да те питам. Ако нешто хоћеш да ми кажеш, само реци. Наравно, ако то будеш желела и кад будеш сама хтела. А што се мене тиче, слободно ме питај све што те интересује. Ја немам тајни пред тобом.”

Ипак сам се лецнуо. Мушкарчина у мени је задрхтао од страха да то како рекох “што се мене тиче слободно ме питај све што те интересује, ја немам тајни пред тобом,” она не схвати као прекор. Као да јој пребацујем што сам ја тобож искрен и отворен, а она ето није. Могла би тако преосетљива и да се наљути, па да је изгубим, једном за свагда.

Срећом она то није тако схватила. Њено лепо, чисто, глатко лице обасја неки до тада невиђени сјај. Њени рубини засветлеше као оно сунце иза тамних облака. Прискочи ми, обисне ми се око врата и њене усне халапљиво потражише моје. Био је то један вртоглави спој, тако да сам се једва одржавао на ногама. Она ме је сама повукла на кауч, па смо се уклинчали и успут разодевали таквом брзином као да нам од тога живот зависи. Тада смо водили љубав страсније него икад раније.

Схватио сам да је то опијум без којег више не бих могао. Постао сам зависник којем више нема спаса. Ухваћен у паукову мрежу из које ме може спасти само мој шармантни, неодољиви тамничар, ако то зажели и када буде хтела. Ја сам више никад нећу моћи да будем свој сопствени господар.

А Марина је одлазила и враћала се кад год хоће и ако хоће. Питао сам се куда је то њене жеље воде. Да ли то она живи у два различита света. Ја сам један, а који је онда онај други, мени непознат и недокучив. Сад још не смем ништа ни да је питам. Дао сам реч. Живот ми је постао пакао, који су прекидали тренуци раја. Због тих тренутака био сам спреман да претрпим све што ме снађе. По оној песничкој да *нико чашу меда још не попи, што је чашом жучи не загорчи...* А баш бисмо могли да будемо срећни само да није тако невероватно непредвидива. Па и више од тога – контрадикторна. И вирџијана и ајмана, истовремено. И вајзурина и анђелак у истом телу. Каква миксорама...

Затим је по други пут испарила и није је било неких седам, осам дана. Излудео сам од чежње. И онда гле случаја, негде сам читао да сваки заљубљеник има своју срећну звезду, која га непогрешиво води ка вољеној особи, видим је једно вече у Кнез Михаиловој са два мени непозната младића. Неки кикирези, тинејџери као и она. На њој нека кратка, прекратка сукњица, најмање да се сагне мора да јој се виде гаћице и гузичка. А блуза од истог светлоплавог сатена скоро као неко прслуче: горе сике јој се виде све до оних тамних кружића око брадавица, а доле наравно, пупак.

Неки научници такво настојање неке особе, да изгледа сексуално неодољива, објашњавају као последицу осећања да није довољно вољена. Будући да је у нашој средини рибама више него мудроњама дозвољено да се понашају егзибиционистички, то се покушаји скретања на себе пажње провокативним одевањем или боље рећи разголићавањем, више запажају код

тих представница лепшег пола. Сматра се да је такво понашање последица осећања запостављености. Јер, управо су девојке које поклањају превише пажње саме себи, оне које је никада нису довољно имале. Не знам одакле Марина потиче и како је то њој у детињству била ускраћена пажња за којом је жудела, али барем од како је самном, волео сам је свим својим бићем и поклањао јој сву могућу пажњу. Штречно сам се – да ли сам? Можда сам ипак могао дати и више него што сам јој дао.

Додуше овог лета и све друге минцосаве обнажене су као никад раније. Ваљда им је досадило да само пасивно чекају када ће мудроће на њих напокон да обрате пажњу, па су кренуле у акцију. Такве девојке које се одевају и шминкају попут атрактивних модела обично се жале на фригидност. Оне знају све трикове завођења, али обично разочарају оне мушкарце које наговоре да са њима пођу у у кревет. Јер дају обећања која после никад не испуне. Изгледа да им је стало само да неког наивног зрикавца намаме, а онда да га безобзирно одбију. Чудна нека игра ради игре. То код других једва да сам и примећивао. У сваком случају пуца мени прслук за те друге, али кад је у питању моја рибица, молим лепо. Зна се. Сматрам да је њен стриптиз резервисан само за моје очи. И то у интими моје собе. Зна да је то примитивна, балканска филозофија, али ја не знам за неку другу. Уосталом овде сам рођен и одрастао, сви око мене које знам и са којима се дружим такви су, па што бих онда ја сам био изузетак.

На крају тако је и у животињском свету. Јелени, лавови и сви други четвороношци се грчевито боре за свој харем, за своје неприкосновене женке. Ја сам такође само животињка с том разликом што не идем четвороношке, али са свим осталим атавистичким одликама које нисам ни покушавао да потиснем. Зашто бих. Сасвим се добро осећам у својој кожи, таквој каква је.

Дискретно сам пратио Марину и њена два разводника на дужем растојању. Срећом она нема навику да се осврће, па сам тако за њима доспео и у релативно мрачан део Калемегдана. Ваљда су они момци закључили да је тренутак за акцију или тако нешто. Углавном чуо сам Маринину вриску и њен глас: “идиоти”, “простаци”, “животиње” и слично. Пљуште неки шамари, гужва. Прискочим и почнем да млатим по тим кикирезима. Они наваљују на мене, удружено, курвински, двојица на једног. Е, па кад је тако, не морам ни ја да изигравам неког центлмена, средњевековног витеза, па кренем на кварно. Шутираам по цеваницама. Јер ти који су похађали часове борилачких вештина робују наученим правилима, па гледају само у лице противника и како да ескивирају ударце руку. На ноге не обраћају пажњу. Шутнем га у цеваницу, он болно јаукне, сагне главу, а ја бридом шаке за врат. Тако тај којег сам шутнуо и опалио руком за врат паде као покошен. А други видим потпалио гиљарке и у’ватио тутањ. Онај испребијани се придиже, па и он ’вата маглу и брише. Ипак сам још стигао да га шутнем ногом у буљу, тако да је од тог мојег ударца поново посрнуо, па пао, али се дочекао на руке, усправио се и наставио да бежи. Остала је само Марина уплашена, рашчупане косе и покиданог ласта на сукњици, која јој је делимично спала, па мора да је придржава једном руком. Покушава да ми се приближи, да ме загрли, оном другом слободном руком. Распалим јој шамарчину и окренем леђа. Трчала је замном молећи ме да је разумем. Као да ту има шта да се разбере, а ја глуп па не могу. Тако смо у свађи дошли и до мојег “југа” паркираног у близини парка код Студентског трга. Нисам је хтео примити у ауто. Затворио сам се и забравио унутра, укључио мотор и одвезао се до својег стана у близини Ботаничке баште.

Како се могло и очекивати убрзо се огласило звонце на улазним вратима моје гарсоњере у поткровљу. Обиснула ми се о врат обема рукама, па је тако

испустила своју сукњицу коју је до тада држала једном руком. Сукњица јој је према томе спала на под, па је остала гола од изнад појаса па на доле. Њено прелепо тело бакарне боје осенчено јунским сунцем, негде где ја нисам био присутан. Где јој је неко други правио друштво. Ето ту је и бледи траг од гаћица којих нема, а доле на домак међуножја црни се коврцава шумица мирисних каранфила у троуглу. Знам да се ту испрсио онај ружичасти, кочоперни вратар, који сваки пут очекује да му прошапћем лозинку за улаз. Тада спремно рајска врата отвара само за мене и само мени. Штрецнух се на помисао – да ли само мени? Женски трбух месечев диск, мирисна погача, а у средини доминира њен божанствени пупак, округли пехар увек пун мојег омиљеног пића, опијума. Како сам био срећан да ту зароним свој језик и срцем невидљиви нектар живота, све до опијања. Осећам да губим разум од саме помисли на то. Већ схватам да нећу моћи да одолим. Да изигравам увређеност, да је казним ускраћивањем својих загрљаја и пољубаца. Али хоћу да останем будан и трезан. Морам све да знам, па чак и оно што ме неће усрећити.

Питам је где су јој гаћице. Каже покидане и остале негде тамо у оном мрачном шипражју, на трави. Блесав за њеним уздрхталом, врућим, похотним телом, учинио сам оно једино што сам у томе тренутку могао. Узео је на руке и однео на кревет. Водили смо љубав као да нам је то последње у животу.

После смо ћутке ознојени и задихани лешкарили опружени на леђима по широком француском лежају. Нисам покушао да је спречим када је самоиницијативно почела своју жваку о томе како је она два клинца упознала испред шалтера за упис у први семестар, на Филолошком факултету. Деловали су веома пристојно, чак некако неспретно и стидљиво. Није ни приметила, нити била свесна тога, да су зашли у слабо осветљени део парка. Разговор је текао о сасвим прозаичним, незапаљивим темама уписа и студија на факултету. Зато је била запрепашћена када су одједном, без икаквог повода или наговештаја направили тако неочекивано тај грозни обрт и покушали да је силују. Удруженим снагама. Просто невероватно.

И слушао сам је и нисам је слушао. Можда чак нисам ни разаберао о чему тако опсесивно, узбуђено парла. А да ли сам јој веровао? Сумњам. Уосталом такво питање себи у томе тренутку нисам ни постављао. Та кратка епизодица ми није ни изгледала особито важна у односу на неизвесност која ме чека у непосредној будућности.

У сваком случају сада више нисам могао имати ни најмање сумње у то да сам се спетљао са једном неурачунљивом шизиком. Па, она човече није у стању сама о себи да се стара. Поготово сада када је осетила чари уживања у сексуалном спаривању са мушкарцем. Кад су прокључали хормони. Па чак тако и изгледа као да јој глад за спермом кипи из очију. Спанђао сам се значи са неукротивом, расном, дивљом, младом ждребицом, која је истовремено и дете и зрела жена, тачније животињка, женка. Пуна живота. Намах сам схватио да никад нећу моћи да је обуздавам и контролишем. Дух је изашао из боце и више нико живи неће моћи тамо да га врати. Осим тога и даље је остала недокучива енигма за мене. Морао сам да откријем шта се скрива у тој њеној лепој главици. О чему то она замишљена сањари, какве су то монструозне идеје? Куда је воде њене неутољиве жеље и жељице? Какав је њен однос према мени, а какав према мушкарцима уопште? Да ли ме воли и колико? Нисам ли можда ја једини роб наше необичне, необуздане везе?

Безброј питања, а ниоткуд ни једног јасног одговора.

Гледам је и чудим се: па та девојка никад није заплакала као друге које сам познавао! Да ли она уопште преживљава то што јој се догађа? Ништа је не

дотиче, било о чему да се ради. Па, ни овај догађај као да није успео да је избаци из равнотеже. Понаша се као да то што је преживела, што смо преживели, није ништа о чему би даље требало да разглабамо, мислимо, да се сећамо. Било и прошло. Идемо даље.

Одједном неки бес ме обузе. Ма, нек се носи. Клин се клином избија. Кад је поново нестала без трага позовем своју некадању, вишегодишњу рибу, Виолету. Каже управо је “добила,” нисам ни питао шта. Премију на лутрију сигурно не. Каже могла би да дође да ми прави друштво, али само да мало проћаскамо. Који ће ми мој ћапрадање сада при оваквом расположењу у којем сам се нашао. Срећом Снежанин муж је на путу па може да ме прими. Тамо опет њене две ћеркице од три и пет година, никако да оду на спавање. Показују ми своје дечје цртеже, морао сам да се поздравим и са плишаним медом и исто таквом лицем, да их пољубим и још са њима да поразговарам јер “они то могу да чују, јако су паметне животиње, стварно...” Траже да их ја ушуткам уместо мајке и да им причам причу пред спавање. Шта ми је преостало него да изигравам дадилу, свеједнако мотрећи клинке да ли су већ једном зажмуриле.

Напокон су деца заспала али као и да нису. Јер још увек су ту између мене и Снежане. Наиме, она као срећна мајка пуна је прича о својим ћеркицама. Како је од мале Иване тражила “дођи, пољуби маму” а ова се снебива и пита “могу ли уместо тебе да пољубим Сашу,” а то значи присутног њеног вршњака из комшилука. Напокон је зачепила плуцу, скинули смо се и легли у кревет. Док је она изгарала од страсти, ја сам, хладно је посматрајући тако устрепталу у трансу, једва успевао да одржим ерекцију. Њу су потресали бурни оргазми један за другим, а ја сам морао да глумим да сам свршио, иако нисам. Одједном то више нисам ни желео. Напокон сам се дигао, обукао се и једва дочекао да излетим на улицу, па да удахнем свеж ваздух. Похитао сам у свој стан надајући се да ћу тамо затећи Марину, јер имала је свој дупликат кључа од моје гајбе у којој смо тако страобално уживали живот. Али не. Гајбица ми је одвратно празна, онаква какву сам је оставио када сам излазио.

Пљунуо сам на свој бедни стамбени простор, на своју прошлост и садашњост, на сав мој свет. Изашао сам и залупио вратима. Нисам их ни закључао. Јер могла би Марина да дође, а да је евентуално заборавила да понесе или можда изгубила кључ. Какав јад и чемер. Какве бесмислене претпоставке су ми се мотале по глави. Онда ме је одједном притисло сазнање и свест да немам куда да одем. Јер од самог себе, од својих суморних мисли не могу да побегнем, да се негде сакријем. Никад се нисам дрогирао нити опијао, али тога тренутка да сам имао могућности уфискао бих се двоструком дозом, па макар одмах затим пандркнуо. На мах сам схватио да оно што се говори и пише како срце боли није само песничка метафора, него реалност. Јер стварно сам осећао, сасвим реалан, чисто физички бол у грудима, у пределу срца. Гушио сам се као да ћу сваког тренутка да издахнем.

Већ је била прошла поноћ. Улице скоро пуне, са где којим ретким пролазником. Само станице градског саобраћаја пуне нестрпљивих путника, који, трупкајући у месту својим од дугог стајања утрнулим ногама искрећу главе према левој, страни очекујући наилазак жељеног возила, које ће их одвести до њихових, углавном веома досадних, домова. Продавци нуде сутрашње новине. Или боље речено данашње пошто смо већ зашли у ситне сате, следећег дана. Камењарке у својим прекратким сукњицама и шорцевима, на високим штиклама, некако безнадежно шпартају око хотела “Москва,” “Балкан” и даље. Једна црномањаста, нашминкана као нека индијанска скво, изгубљена припадница неког апашког племена, ми прилази и извештачено, усиљено ми се

смешка, сматрајући ваљда да тај њен неприродни кез делује шармантно и привлачно на потенцијалну муштерију, шапће:”Хајде да се мало забавимо. Пушење двадесет, класика четрдесет евра”... Призор више него мучан. Кога ова пропала, депресивна асфалтуша мисли да може забавити. Већ сам имао искуства са њеним млађим, лепшим и ведријим колегинацама, па и то је био веома јадан и тежак доживљај. Оне то отаљавају тако трапаво и огорчено као да желе неке да се освете и оправдају за положај у којем су се нашле. Просто речено као да мрзе, али у сваком случају сигурно презиру, своје муштерије супротног, мушког пола. Баш одвратно. Ни трага од неке веселости, лепршавости, безбрижности... Уживања и забаве. Осећања среће што се живи свој живот. Још ако успут почне да жвалави како ју је напустио муж, па оставио саму са двоје мале деце о којима мора да се стара, преостаје ти само да бежиш главом без обзира. Јер шта ће мени њена тужна прича. Зар мени који нисам никакав исповедник треба да се правда што тобож мора да ради то што ради.

А баш би ми добро дошла нека утеха, заборав. Нажалост, ове јадне ходалице, профукњаче то нису у стању, оваквима какав сам ја, да пруже. Нити су предодређене нити едуковане за тако нешто. Јер ни онај безбрижни, насмејани каменчић од пре пар годиница, није ми остао у најбољем сећању.

Одједном ме обузе нада да ме тамо код куће можда чека Марина. Журим, скоро трчим до стана, а тамо иста прича. Пустош. Нисам се ни свукао него онако обучен легао преко кревета, знајући да од спавања нема ништа.

Сутрадан тамо у агенцији за промет некретнина АЛФА ОАЗА, где сам радио као агент продаје, хладан туш. Директор изјављује да ми ону вилу на Дедињу одузима и уступа младој вртирепки, почетници, плавих очију и раскошних облина. Каже, клијент му је телефонирао из Канаде и протестује што му та кућа још увек није продата. Тај дијалог, вели, није био ни најмање пријатан. А мој део процента од те продаје већ сам био уградио у неке своје финансијске планове. Неко летовање са мојим мирисним цветићем, негде на топлим плажама Грчке. Али ништа од тога. Мој неумољиви шеф ми препушта само још продају једноснобног, приземног стана у једној новобеоградској вишеспратници, али и ту ми оставља рок од петнаест дана. Да продам или да и то уступим ново придошлој колегиници, са чијих усана не силази неки вечити белозуби осмех.

Очајнички ми је била потребна лова, па окренем неколико телефонских бројева потенцијалних купаца, који су се јавили као заинтересовани за куповину тога приземног стана. Било их је више, па сам направио распоред практично за цео дан. По једног купца на сваких пола сата.

Прва од заинтересованих била је омалена женица средњих година. Пошто је помно разгледала по стану и веома дуго се нешто премишљала сумњичаво заврте главом и гледајући ме право у очи процеди: “Реците ми молим вас у чему је штос?”

“Какав штос?” чудим се ја.

“Па зашто је тако јефтино?” пита ова невероватна жена. “Мора бити да нешто није у реду. Где је недостатак? Скривена мана? Само поштено, молим вас.” Невероватно. Ни у сну нисам могао да сањам да ћу да набасам на купца којем ће бити проблем што је јефтин стан који намерава да купи.

“Нема никаквих недостатака” уверавам је ја.”Не може ни да их буде. Јер у питању је некретнина, стан. Ту дакле и не може ништа да се сакрије. Све је на увид...”

Али жена се не да убедити. Одлази нерасположена, скоро љутита.

Друга мушерија је опет жена. Каже хоће она да испита да ли стан можда исијава нека опасна, нуклеарна зрачења. Из повеће најлонске кесе вади, очито већ раније припремљено, неко рашљасто дрвце, неке гранчице, поставља их хоризонтално и истурајући те пруте испред себе прошета по свим невеликим просторијама, невесело заврте главом, па се поздрави и оде. На моје питање да ли је нешто открила и шта би то могло да буде није хтела да одговори. Само ми је махнула у поздрав и нестала.

Трећа је веома привлачна млада девојка, студенткиња права. Татко ће јој купи да се не потуца по подстанарским собицама и шупама. Пошто је прошпартала уздуж и попреко, кратко изјави: "Купујем."

Тек што сам помислио хвала богу, напокон пун погодак, кад девојана ми приђе невероватно близу и стојећи тик уз мене уноси ми се у фацу, дише ми под нос, својим зеленкастим окицама заронила у моје, трепће својим дугим трепавицама и цвркуће:

"Само имам мали проблем, проблемчић. Недостаје неких шест хиљада еура. Ако можеш да снизиш на тридесетчетири идемо одмах да правимо уговор. Ето видиш колико сам озбиљан купац. Ја се не премишљам, кад ми се нешто свиди хоћу одмах да купим..."

Пипне ме за обе надлактице истовремено и прошапта: "Какви мишићи, каква стена, каква мушкарчина..." Па додаде: "Само бедних шест сомова. Ниси ваљда таква циција. Хајде одлучи се, па ће погодбу да потврдимо пољупцем уместо руковањем". Затим мазно: "Можда и нешто више. Дружит ћемо се. Важи се?"

Наравно, морао сам да је разочарам. Јер ја нисам власник. Ја не продајем нити одређујем цену. Ја само посредујем. Отишла је љута без поздрава. А мени ипак остаје нека вајдица. Насмејао сам се први пут за последњих месец и кусур дана.

Само и даље сам шворц.

Већ сам заборавио да сам данас на факишу требао да полажем испит из Клиничке неурологије. То ми је био услов за упис на следећу годину. Не мари. Ни иначе нисам био спреман за излазак на тај испит. Већ као да чујем свог маторог: никад од тебе доктор, мој залудни сине...

После три дана и три ноћи чамотиње и очаја у стан ми улеће Марина као вихор. Весела, радосна и баш срећна. Не објашњава одакле јој таква еуфорија. Каже гладна је, отвара фрижидер па се исчуђава: "Шта ће ти овај расхладни уређај кад у њему немаш ни флашу хладне воде." А ја је гледам па се колебам: да ли да је грлим и љубим или да је бијем и убијем, да је псујем и грдим или да се клоновски смешкам и правим се као да је све у најбољем реду... Одлучујем се само да мирујем и ћутим.

- Идемо у ресторан на ручак – зове ме Марина.
- Како кад немам ни кинте у џепу?
- Имам ја – вели она.
- Још никад за мене није плаћала ни једна жена.
- За све постоји први пут – вели она смејући се. Па додаје:
- Вратићеш ми, уосталом.
- Да хоћу. Како да не. Кад на врби роди грожђе.

Она поново прште у звонак смех. Као да јој је, за разлику од мене, довољан и најмањи повод да би се насмејала. Нека чудна веселост је баш обузела, а ја за тако неку безбрижност, као ни за много тога другог, никако да уочим било какав разлог или повод.

Нешто ми се баш и није јело. Изгубио сам апетит иако два дана нисам ништа окусио. Одједном ме прошла воља и за интимности са том чудном клиндовком. Само сам мислио о томе шта даље. Јер овако се више не може. Морам да смислим начин како да провалим шта се мота у тој њеној млађаној, лепој тинтарици. Морам да је подвргнем неком тесту, само још нисам доконао каквом. Било како тек да проверим да ли имам посла са курвом или са светицом. Јасно ми је само да је у питању једна од те две крајности. Ништа нормално, средње, кад је та лујка у питању, није могуће.

Аладумам овако: не видим да се баш одликује неким богатством, јер на себи нема никаквог накита, ничег златног, сребрног, бисерног... Не примећујем ни да има пара више од мене. Значи сиротиња је као и ја. Сада да сам ја неки парајлија са једне стране, а она да тежи за неком раскоши могао бих да је ставим под своју контролу помоћу лове. Овако сам само једна трома зверка без зуба или ловац са пушком напуњеном ћорцима. Уосталом, она ни речима ни поступцима не показује ни најмању чежњу за стварима материјалне природе. Као да не постоји баш ништа што би могло да јој недостаје. Природно нити пије, осим сасвим незнатне количине вина уз јело, нити пуши, чак не подноси ни мирис никотина. Одева се чисто, уредно и модерно али не и раскошно. Не тежи за изласцима у луксузне кафиће, ресторане... Укратко, новац је не интересује.

Па шта онда? Ни да имам пара, као што немам, не бих могао наћи начина да је импресионирам. А тек да је преко лове ставим под своју контролу? Их! Како онда? Одједном схватам да сва моја заводничка искуства падају у воду.

Ипак сам одлучио да прихватим Маринин позив. Мада ми није јасно одакле јој та лова пада. Значи, још једна додатна енигма. Загонеткама дакле никад краја. Добро, за један ручак у ресторану није баш потребно неко богатство, али од како је знам није имала ни кинте. Баш чудно.

У веома добро посећеној башти култног ресторана “Мадера” избрасмо сто у сенци стабала. Марина седи мени насупрот. Гледам је и не могу да верујем: блиста! Сав амбијент је бљеснуо њеним сјајем. Њена дуга коса, немарно опуштена преко голих рамена и доброг дела леђа, а коврцаве шишке као насликане, уоквиравају њено глатко чело и осенчавају обрве и црне очи. Сви нас гледају. Чак и они гости који су седели окренути леђима нашем столу, осврћу се да би је осмотрили. Нешто се међусобно дошаптавају. Конобари се сјатили, утркују се предусретљивошћу и љубазношћу. А да сам дошао без ње, својег идола, морао бих сатима да их чекам да ме примете и услуже.

И даље нисам гладан него болестан. Она је лепа до бола. Или сам само ја то полудео за њом. Она мене боли зато што је неухватљива, недостижна за мене. Као сунце које се рађа, бљешти и залази. Неминовно. Без било какве наше воље или учешћа.

Њој сам препустио избор и јела и пића. Десерт ме ни иначе не интересује. А она и не примећује каква је пустош у мени.

Изненада нашем столу прилази проседи господин, педесетогодишњак мој пајташ из Забеле, Миладин Миливојевић звани Доктор. Ја се дижем и пружам му руку у поздрав али он ме грли и љуби.

“Пошто овако офуцан, петао без кресте, двоструко старији од тебе не могу да представљам твојег ривала код овакве лепотице, надам се да нећеш имати ништа против да вам се придружим...” рече и одмах, не чекајући мој одговор, седе на слободну столицу.

“Нећу под условом да не жвалавиш ништа досадно, поготово о ономе што је било и прошло” рекох пошто сам га ошинуо оштрим, опомињућим погледом.

Бојао сам се наравно да не почне о нашем робијању, где сам се нашао са трогодишњом казном, због учешћа у тучи у којој је једно лице лишено живота. Доктор је видим разумео моју опомену, јер рече:

“Ако си мислио на твоју репутацију заводника без премца, о томе како су те јуриле и о врат ти се вешале све београдске лепотице –ни речи”. При томе је кажипрст принео својим уснама.”Али нешто ипак морам да кажем: још те никад до сада нисам видео са оваквом лепотицом. Лепом, најлепшом од свих које сам видео, не само у твојем друштву, него уопште током својег полувековног битисања на планети..” Затим се дигне, сагне према Марини, ухвати је за руку и крене у бескрај да јој љуби надланицу, гледајући је при томе продорно у очи.

Марина напокон викну: “Могу ли најзад да добијем своју руку назад,” па уз извештај напор истрже своју ручицу из докторових канџи, гледајући упитно, чак запрепашћено у мене, затим поново у њега.

Доктор затресе главом, затрепта и као да је тек изронио из наркозе, прозбори сасвим тихо као за самог себе:

“Опростите, мало сам се занео. Не знам шта ми би.” Затим веома гласно: “Али да би ми опростили овај испад, ево ја плаћам цео цех. Тим пре што ни иначе не видим никакав паметнији начин на који бих могао да спискам лову, која ми је пала с неба. Мени, који немам породицу, жену и децу недавно је умро ујак, такође без законских наследника, па ми оставио на Сењаку кућерак вредан пола милиона евра. То сам управо продао и већ добар део новца страшио на скупа путовања по свету, одакле сам донео мноштво сувенира који сада, ником потребни, на тавану скупљају прашину. Пре неколико дана сам био на оставинској расправи пред судом у Сомбору, где сам такође опет иза једне тетке наследио кућу са великим воћњаком, па и за ту имовину тражим купца. Нека чудна генетика. Сви моји рођаци умиру без потомака, директних наследника. То се очигледно и мени самом пише. Нема правде,” заврши Доктор своју аутобиографију, па на искап истресе ко зна коју по реду чашу црног вина испред себе.

Затим, дозвола конобара, наручи сладолед за Марину, па плати цех, диже се, Марини поново, овог пута кратко, љуби надланицу, са мном се поздрави руковањем и крене. Онда као да се тек присетио, врати се и пружи ми своју визитку:

“Јави ми се кад ти буде згодно, да се нађемо и још мало попричамо...” Махне нам руком и оде тетурајући и заносећи се при ходу на очигледно несигурним гиларкама.

“Ко ти је овај чуцак, одакле га познајеш?” тобож нехајно упита ме Марина пошто смо остали сами.

“То је доктор психолошких наука и бивши професор мојег факултета” рекох.

“Зашто бивши? Не изгледа ми баш као да је већ зрео за пензију.”

“Ако не за пензионисање за паразитски живот, свакако. Што би радио код толико лове која му пада као киша. А ни кучета ми мачета. Никога кога би требао да материјално помаже, издржава.”

Пошто још нисам Марини поверио своју животну причу, тако да ништа не зна о мојим робијањима, нисам јој могао испричати ни да моје познанство, па и нека врста пријатељства, са доктором Миливојевићем потиче из нашег заједничког битисања у Поправном дому Забела код Пожаревца. А још да јој

толкујем како је Миливојевић тамо доспео зато што је неовлашћено у својем стану обављао приватну психијатријску праксу, па младе, привлачне пацијенткиње дрогирао да би се затим на њима сексуално иживљавао! То, сигуран сам, не би могла да буде баш лепа мелодија за њене осетљиве уши.

Поновни сусрет са Доктором у овом тренутку ми је дошао као кец на једанаест. Обзиром на то какав је врстан стручњак био у области психологије, без обзира што се одао алкохолу, не верујем да је за тако кратко време, од када се нисмо видели, могао баш толико изгубити од своје луцидности да ми не би био од помоћи. Да се некако искобељам из мисаоног хаоса у којем сам се нашао. Зато сам га позвао телефоном чим сам поново остао сам, пошто се Марина, у складу са својим обичајем, по ко зна који пут, изгубила без трага.

Обрадовано ме је примио у својој старинској гајбетини, пространих соба и високих плафона у Ресавској улици. Свуд неки преисторијски масивни стилски комади од намештаја, доле персијанери, по оном класичном паркету, крупних ламела. Отворио чова флашу црног вина и сервирао је са нарезаном шунком и зрелим сиром, па се насупрот мени опуштено усидрио у другу слободну кожно фотељу и неколико тренутка само пажљиво ждракао у мене, као да ме први пут види. Затим, ћутке као да је мутав, дохватио је кесу са дуваном, дуго и пажљиво пунио своју лулу притискајући жуте никотинске триње својим исто тако пожутелим палцем, при чему је добар део дувана испадао поред луле и трунио столњак. Пошто је запалио лулу и мераклијски повукао први дим, завалио се у фотељу, прекрстио своје кракове један преко другог, поново свој испитивачки поглед упериио у моје зенице, па рече:

“Добро, видим да имаш проблем, али не знам који. Ако не можеш мени да се повериш, не знам коме би. Или можда сумњаш у моју стручност? Ево да бих ти доказао да још нисам изгубио моћ посматрања и психоанализе рећи ћу ти и да наслућујем одакле потичу твоји проблеми. Она мала црнка? Је ли тако или није?”

“У праву си, нажалост. Тако је,” потврдих са олакшањем пошто је лед пробијен.

“Не чуди ме”, вели доктор. “Мала је заиста прва лига. Луткица и по. Али не ради се ту само о њеној физичкој готивности, која је ван сваке сумње, него о неком невиђеном својству. Та рибица је истовремено и дете и одрасла жена, и невинашце и курвача, и дама и животињски сирова луфтика, интелигентна и невероватно наивна... Надам се да те нисам увредио?”

“Не, ниси. Само гурај даље...”

“То теби, како контам, дође као да си сам у авиону, летиш на великој висини, пред тобом је инструмент табла, а не знаш које дугме за шта служи. Па, притискаш онако насумице, једно по једно, све редом, у нади да ћеш погодити оно право које ће ти омогућити да атерираш и меко се спустиш на земљу. Да или не?”

“Go on. Само напред, настави.”

“И сада ти искусан јахач, који си укротио крдо бесних тркачких грла, ту омицу никако да смириш. Одједном си се нашао у улози актера на родеу, којем ниси дорастао. Јашеш док она то допушта и у правцу у којем она сама жели да иде. Али чим јој се прохте она те збаци из седла, ти лупиш дупетом о ледину, а она наставља да се необуздано рита и цилита. Неукротива и слободна као пустињски ветар...”

“Добро, већ си доказао своју моћ опсервације и закључивања. Само ми одговори шта ми преостаје. Да је шутнем, па преболим и заборавам или да се и

даље око ње ломатам и замајавам, кидајући своје живце. Све док стварно не полудим, тако да ме сместе у неки азил за подилеисане.?”

“Полако бре момчино. Што смо тако нестрпљиви. Још нисмо утврдили тачну дијагнозу, а ти би већ да примениш терапију. И то ону најригорознију. А не верујем да не знаш какав је редослед. Ако човека нешто боли прво га подвргнемо испитивању, да утврдимо узрок и поставимо тачну дијагнозу. Терапија се затим намеће сама од себе. Та цурица, као и свако од нас, мора да има неку слабу тачку. Своју Ахилову пету. Да видимо прво шта је то. Препоручљиво је поћи од пара. Да ли је преокупира новац? Хоћу рећи све оне лепе ствари које се могу купити за паре? Пошто запажам да је на њој све скромно и јефтино. Никакве златне огрлице, привеске, медаљоне, па чак ни прстење, минђуше, никакве украсне ђинђуве, за којима иначе сви женскаћи луде, нисам могао видети да носи. Немогуће је да ништа такво никад није пожелела.”

Пошто ме је пар секунди сумњичаво, ћутке проматрао настави питањем: “Претпостављам да јој никад ниси купио ништа скупо, трајно?”

“Ма, одкуд. Једва и сам преживљавам.”

“Е мој гољо. И ти би онакву лепотицу, рођену за уживања, да заробиш, а немаш ни за сладолед да јој купиш. Чак и да је невиђено скромна, па и да те искрено воли, шта може да очекује од тебе? Брак? Сумњам. Клинке тога узраста, поготово амбициозне студенткиње, још увек не мисле да се везују и рађају децу. А тек са неким декинтираним гољом? Их, бре! Чиста фантазија.”

“Добро Докторе, смањи мало доживљај и престани да се иживљаваш над мојом судбином...”

“У реду, мало сам се занео. Ипак, познато је да је горак лек најбољи лек, најуспешнија терапија.”

“Али да ти ту птичицу не би мазнуо први дебели буђелар који се појави, да ми њу ставимо мало на пробу. Шта мислиш? Истина, то је врло сурова метода, али зато ефикасна изнад сваког очекивања. Ево ти развези причу да сам се ја толико залудио за њеним сексипилом и да сам ти за њу понудио десет хиљада еура само да са њом проведем један викенд на Златибору. Гледај да будеш убедљив, дај прилике својој машти да се размахне, развези жваку како је много волиш и да ћеш је волети до смрти, а да ће она својим пристанком доказати своју љубав према теби... И тако даље и томе слично. Све остало је ствар твоје речитости и убедљивости...”

Пренеразио сам се. Оштар бол је почео да ми пара утробу. И то није била никаква метафора него реалност. Једва сам успео да се уздржим и смирим, док ме је мој саговорник заинтересовано посматрао.

Напокон сам некако дошао к себи и успео, губећи дах, да дрхтавим гласом, муцајући, превалим преко језика:

“И шта онда добијамо ако пристане, а шта ако одбије. У првом случају би ти био тај ‘дебели буђелар’ о којем си трабуњао, а ја губитник, а у другом моја неизвесност би остала и даље, с том разликом што бих тада изгубио свако поштовање, јер бих у њеним очима остао као бедни подводач...”

Шаке сам стиснуо једну уз другу и ставио их међу своја колена, како мој саговорник не би приметио да ми руке дрхте. Једва сам успевао да пратим шта је Миливојевић наставио да жвалави:

“Ниси ваљда мислио да бих ти је стварно мазнуо и окористио се. Не човече. Под неким изговором бих одустао, ти би ми вратио паре, а њој бисмо за утеху купили неки вреднији поклон и сви би били задовољни и срећни...”

“Да стварно, како ми тако нешто није пало на памет. Где то има да маца иде на сланину. Већ си доказао какво си невинашце, поштењачина. Значи она оптужба и пресуда о сексуалној злоупотреби твојих женских пацијената је чисти промашај, судска заблуда, неправда... Није ми пало на памет да си и ти један од мноштва оних других, који су робијали у Забели ни криви ни дужни”.

“Ирониши ти и даље колико год те је воља, али ја знам да ценим другарство и пријатељство. А ако ми не верујеш, то је твоја ствар. Мислио сам да хоћеш да решиш свој проблем емотивне природе. Ја сам само хтео да будем од користи, да ти помогнем. Али ако не треба, молим лепо. Сналази се како знаш и умеш...”

“Слушај Миладине, још се нисам одлучио нити дао свој пристанак. Али ако пристанем и моја мала прихвати наш план, немој да се играш, па да је стварно креснеш. Кунем ти се богом има да те утепам ко кера. Згазићу те ко жабу крастачу из баре смрдљиве.”

“Имаћу то у виду, не брине. Не пада ми на памет да од пријатеља правим непријатеља. И то тако опасног, заћореног, заљубљеног до ушију и спремног на све. Само ми јави шта си одлучио, па да заједнички срочимо сценарио.”

Неколико дана затим сам, буквално на ивици лудила, разбијао тинтару о томе шта ми је чинити. Све ми је изгледало да бих прихватањем Докторовог предлога уствари пустио бесног пса сопствене судбине са ланца. Да ћу покренути лавину догађаја са неизвесним исходом. Уместо да успоставим контролу над својом судбином, можда ћу запасти у још замршенији лавиринт. Па ипак, и поред свих опомена које су ми долазиле из подсвести, знао сам да ћу приступити тесту који ми је натукнуо Миливојевић. Једноставно, нисам више могао да подносим такав поредак ствари, где сам ја њој на располагању кад год то пожели, а да ме напусти и оде незнано куд увек кад јој се прохте. Као да сам неки предмет, нека њена играчка, без своје воље и хтења. То се просто више није могло трпети. Морао сам то да прекинем на било који начин, па макар одмах сутра окончао свој кукавни живот. Јер кад ми се тако, пошто је није било данима, изненада појави, био сам и радостан и болестан. Болео ме је и онај сјај невиности и простодушности у њеним зеницама, њена блистава лепота, њени похотни загрљаји и страсни пољупци... Па, и кад је тако изгарала у интимности самном, ја нисам престајао да се мучим питањма: који је то мудроња који се топио у њеним загрљајима и наслађивао оваквим, истим пољупцима, док је мени то било ускраћено.

Ма колико да сам настојао, такве мисли нисам могао себи избити из главе. Чиста је илузија да својим мислима можемо да управљамо, по својој вољи. Осећања су неукротива, а мисли су само њихов, обавезни пратилац. То је тако и ту помоћи нема. Према томе, било које и било какво решење ове загонетке, која ми разара мозак, боље је него прости наставак те мучне неизвесности.

Наравно, трагедија која је уследила није ми уопште на памет падала, као једна од могућих опција. Па, и знајући како је Марина непредвидива нисам могао ни наслутити да је спремна и на тако нешто. Јер мислио сам да само ја патим. А она ми није изгледала као да има проблема који би потицали из наше везе. Уосталом, и зашто би. Она је била та која одлази и долази, како јој се кад прохте, све је дакле зависило само од ње. Ја сам је само чекао и чекао. Сав мој живот се састојао од тога ишчекивања када ће да ми се врати. Поглед ми је био све време прикован за улазна врата мојег стана, уши су ми регистровале сваки звук који би долазио из ходника зграде, срце би ми затреперило при свакој помисли: ето је, то је она. Да би ме одмах затим, када се покаже да тај бат

корака није био њен, прогутала и самлела празнина и пустош, која би настала у мојој души.

Кад смо, по претходном договору, стигли тамо на паркинг Марина се запањила:

“Па тај твој бизнисмен је уствари онај навалентни господин Миливојевић, кога сам имала прилике да упознам тамо у башти ресторана “Мадера”. Он мене да води на Златибор да га само пратим, преводим на енглески и са енглеског, и да се безазлено смешкам! Па да ли си ти нормалан? Тај човек ме прождире својим погледом. Тамо у ресторану умало ме није силовао, у твојем присуству и пред оноликим људима. Једва сам успела да из његових канци ишчупам своју руку, кад је почео да је у бесконачност љуби и балави. Најзад, није ми јасно зашто ми ниси одмах рекао да је он тај твој бизнисмен?”

“Мислио сам да си то већ заборавила. Какве сада то има везе? Ваљда је боље да буде он, јер он ми је пријатељ и веома добро зна како мора да се понаша, што не би био случај да је у питању неки дивљак, којег не познајем и који мене не познаје... Уосталом, он је пун лове као брод и тако је залуђен за тобом да је спреман да се тако страбално, чак ненормално галантно, испружи...”

Она се ипак дуго нећкала и колебала.

И кад сам је напокон ипак убедио и она већ пристала не знам шта јој је тај матори дрипац рекао. Видео сам само да је посегнуо да је помилује по лицу, па се она одмах окренула и потрчала према “југу” у којем сам се ја закључао. Мудровао сам да је заслужила једну, мало жешћу лекцију. Јер доста сам само ја испаштао у неизвесности. Сада мало и ја њој да будем недокучив. Па, и суров. Тек да види како је то пећи се на незаслуженој ватри. Само да сам знао да је то све тако озбиљно схватила. Требао сам да је примим у ауто, јер онај тест због којег смо све то испланирали већ је успешно положила, па сам могао и требао да одахнем. Она би сада била жива и ја бих био срећан.

Али због вишедневне, необуздане љубоморе био сам толико пролупао, да нисам био свестан својих поступака, а камоли могућих последица.

Било како било, сада ми је преостало само да одлучим шта ћу са самим собом. Придружити се оној која је током само једног лета била алфа и омега мојег света, незадрживо је обузимала све моје мисли. А те и такве мисли су постале моја једина утеха, којој сам се све чешће враћао у тренуцима осаме и бола.

Напокон, где се ја то налазим? Какав је то свет који ме окружује. Ја ту не припадам. Шта ћу ја у овом свету глупог доктора Миливојевића и других, кад у њему нема моје Маје. Одох да јој се придружим. То је једини могући начин да се ослободим притиска, осећања кривице...

Уосталом, већ сам се уверио да нема друге која би могла да да је замени. Оно што је било више не може да се врати. Као што ни живот никад не почиње изнова. Што се десило, десило се. А, од будућности, шта бих могао да очекујем? Само нове узалудне покушаје да све заборавим и да некако, превазиђем ову огромну празнину коју је у мојем животу оставила та мала, несхватљива, вансеријска лујка. Како сам могао да будем толико глуп, да стално вагам и мерим. Да испитујем и проверавам зашто је поредак у васиони такав какав је. Зашто се земља окреће око сунца, а не обрнуто, зашто неке звезде на небу вечно сијају, а неке само блесну и падају, зашто, зашто, зашто...

Бесмисленим питањима никад краја. Будале као ја их неуморно постављају, а онда се армија мудраца убија од амбиције да нађе одговор.

Углавном узалуд. Одговора најчешће нема. Поготово на она круцијална питања која се тичу начина настанка живота, па сврхе рађања и умирања човека. Замајавајте се ви и даље решавањем ребуса да ли је старија кокошка или њено јаје, ја дижем руке, Предајем се. Немоћан сам. Оно што могу то је да прекратим муке својег даљег битисања на овом неразумљивом свету и то ћу да учиним, јер једино што знам јесте да сам и даље господар, ако не својег живота, онда своје смрти, свакако.

Не сматрам да сам неки изузетак кад кажем да сам, од како знам за себе, волела децу. Све што она собом носе. И обавезе и терет, бриге и страхове, вечите стрепње шта све може да им се деси, како могу сама себи да нашкоде, па чак да угрозе своје здравље, животе... Све те бриге остају по страни кад преко дечјих усана заблиста онај наивни, невини дечји осмех. За тај осмех, који представља највећу могућу лепоту живота, вреди живети, помучити се па и жртвовати сопствени живот, који је иначе, без деце, потпуно безвредан. Па сад ако погледамо књиге, филмове, као и оне приче које се усмено преносе од једног саговорника до другог, те вечите, непресушне теме, видећемо да се људи углавном баве децом. Мора да се сама природа за то постарала, да нам млади нараштај, наши потомци буду стална преокупација. Да не бисмо изумрли као диносауруси. Заиста, по мени није могуће замислити већу радост од оне кад се добије дете, сопствено дете. Јер имала сам прилике да видим онај сјај у очима, изразу лица, речима и гестовима оних срећника који добију своје дете, па без обзира да ли је прво или ко зна које по реду. Чак су архиве судова претрпане предметима о јагми за децом при разводу брака, утврђивању очинства, усвајањима туђе деце и сличним споровима. Скоро да нема филма, телевизијске серије у чију фабулу није уткана и нека прича о деци. Рођеној, усвојеној, отетој па присвојеној, о оспоравању односно утврђивању очинства... Напокон, ту је и она грозна прича, коју је својевремено у детаље распредала сва домаћа али и страна штампа, о нероткињи која је распорила стомак своје најбоље другарице, како би се докопала њеног, још нерођеног детета и присвојила га као своје!

Уосталом, чак и за девојчице најдраже играчке су, као што је познато, њихове лутке, које симболизују будућу дечицу, тих будућих мајки. Треба само погледати како та женска деца својим луткама прилазе са озбиљношћу и преданошћу, као да су стварне бебе, жива бића. Тако сам се и ја сама, још као девојчица припремала за дане када се удам и почнем да рађам и отхрањујем своју децу. Онда није тешко замислити како сам се осећала када са мојим Михаилом ни после петнаест година, у сваком погледу иначе успешног брака, нисмо добили још ни једно дете, а он већ давно прешао четрдесету годину живота, док сам јој се ја критично примакла.

Његов оптимизам да ће се моја трудноћа десити кад то бог буде хтео, никако није прелазио на мене. Јер знала сам да биолошки часовник откуцава последње сате за мене, па сам некако успела да мужа наговорим да се подвргнемо испитивању, а у зависности од резултата тога теста, и да предузмемо евентуално лечење, које би могло да нас избави из стерилног лавиринта.

Према резултатима тога испитивања његови сперматоизиди нису довољно покретљиви и у томе је узрок моје неплодности. Пошто је такав резултат донео и поновљени тест, он је изгубио контролу над својим поступцима. Праскао је, псовао и нервирао се. По његовом лекари су погрешили, јер у његовој фамилији, ближој и даљој родбини није било неплодних мушкараца, па такав резултат прегледа може значити само несавршеност примењених метода. Али ипак је енергично одбијао сваку помисао на неки нови преглед, код неких других стручњака, укључујући и оне у иностранству. Зашто? Одговор може бити само један: да се и он сам већ помирио с тим да је неплодан, мада то није хтео отворено да призна.

Једноставно је, већ на почетку прекидао сваки даљи разговор ако је с тим у вези. То је од тада постала једна табу тема. Чак га је нервирао и сваки разговор о рађању и деци уопште. Тако кад би неко из друштва у којем смо се кретали, започео разговор на ту забрањену тему, мој муж би демонстративно заћутао, па је било потребно доста времена да би се вратио у нормалу и наставио да учествује у разговору са неком другачијом тематиком.

Напротив, за мене је то питање постало свакодневна опсесија. Страх да ћу свој живот страћити улудо, без сопственог порода, доводила ме је до ужаса. Тај страх се постепено претварао у сталну зебњу, која је постала саставни део моје интимае, мојег битисања на планети и обесмишљавала сваки мој корак, амбицију, циљ... Једноставно, ни о чему другом нисам успевала да размишљам, а зна се: живот је оно о чему мислимо цео дан.

Некако баш тих дана штампа се бавила извесним траваром, сељаком из Семберије који наводно лечи неплодност код жена, са одприлике педесет процената излечења. Новинари нису улазили у детаље те терапије, јер је то наводно, пословна тајна тога старца, коју он ни за живи главу није хтео да открије. Мене је та вест заинтриговала. Нису ме занимали методи лечења, шта ме брига како то фамозни таравар успева да спроведе. Битан је само резултат, па нека он поступа како му драго. Јер била сам спремна на сваку врсту третмана, који би уродио плодом. Са те стране код мене није било ни најмањег колебања или неке недоумице.

Већи проблем је представљао Михаилов пристанак. Знајући колико је тврдоглав када је у питању тај проблем, одлучила сам да изаберам најпогоднији тренутак за један такав разговор на забрањену тему, а затим и да идем поступно. Према психолошкој науци битно је да први одговор убеђиваног не буде “не”. Јер ако први одговор буде негативан, даљи разговор је углавном бесмислен. Зато сам повела разговор о алтернативној медицини уопште, наводећи примере који потврђују охрабрујуће резултате о којима су извештавали медији. Онда сам прешла на то како су, код тих парамедицинских третмана, за разлику од оних у званичној терапији, узгредне, штетне последице потпуно искључене, што значи да природна лечења, ако би се и показало да не могу да користе сигурно не могу ни да шкоде. Онда сам, као најјачи аргумент, натукнула нешто и о томе како су понекад и најуспешнији бракови пропали због немогућности рађања деце, док су напротив, брачне заједнице растрзане неслогом и зађевицама опстајале захваљујући деци. Тако се деца појављују не само као неизмерна радост својих родитеља, него и као оно неопходно везивно ткиво које породицу држи на окупу. А зар постоји ишта лепше и светије од успешне и складне породичне заједнице!

Михаило је напokon, мада нерадо, прихватио мој предлог, па смо се после неколико сати вожње аутомобилом, нашли у веома лепо уређеном, травнатом дворишту реченог травара. Велика у бело окречена сеоска кућа са црвеним црепом је чинила баш леп контраст у односу на веома бујно, лиснато дрвеће и друго зеленило.

Како је било у току жарко лето, била сам обучена у лаку, светло зелену, памучну хаљину. На ногама сам имала беле сандале, исти такав дакле бели, узан, кожни опасач око струка, а у руци белу ташницу. Била сам свесна својег савршеног изгледа, па сам се тако изванредно лепо и осећала.

Међутим, чим сам изашла из паркираног “голфа” неки младићи начичкани око оградe тога дворишта почеше да цокћу и подврискују. Михаило је на мах схватио који су методи лечења неплодности код жена, које примењује стари травар, поготово пошто је овај рекао да је потребно да пацијенткиња на

терапији остане код њега без мужа да преноћи барем једну ноћ, па је завртео сумњичаво главом и окренуо свој ауто. Без речи смо напустили лепо двориште сеоског травара.

Тако смо ћутке стигли назад у Београд. Нити сам ја помињала више то путовање нити мој муж. Шта је он мислио о свему могла сам само да наслућујем, али што се мене тиче ја више нисам била способна да мислим ни о чему другом. И већ сам знала да ћу једног дана, у погодно време, ухватити аутобус за Бијељину, али без мужа, наравно. Толико сам желела дете да сам била спремна и на тако нешто. Ја која осим мојег мужа у животу нисам интимно упознала ни једног другог мушкарца.

Јер како оно рекоше Енглези за успешан брак је потребно нешто више него четир голе ноге. Оно што је потребно летњем дану је сунце. Брак без деце је заиста као дан без сунца, али траје годинама. Част, понос, достојанство - измишљене категорије. Све ћу то бацити под ноге, само да добијем дете. Тај величанствени циљ оправдава свако средство. Оно што ми је сада потребно само је још храброст и одлучност. Сада кад знам како тај примарни циљ целог мојег живота могу да досегнем, више нема те силе која би могла да ме заустави, ни тог моралног начела које не бих била спремна да прекршим.

Уосталом, шта је алтернатива. Имам ли уопште могућност избора? Ако већ не могу да се помирим са извесношћу да уз Михаила никад нећу моћи да родим дете, да ћу остати, како се то у народу каже, тиква без корена, преостаје ми само да се разведем од човека којег волим и преудам се за неког којег нећу моћи овако да волим или да се одлучим за ту назови терапију старог травара. Закључила сам да је ова друга варијанта ипак мање зло, а ни са етичког становишта није неморалнија. Јер, ако би се некад за ово што сам наумила некако и сазнало мислим да би могли да ме евентуално осуђују само они који се никад нису нашли у сличној ситуацији, па према томе нису ни били принуђени да решавају овако тешку дилему. Не знам зашто бих се онда уопште и освртала на њихове ставове, пошто сит гладном не верује, а добре савете могу да дају само они који никад нису били принуђени да се опредељују за лоше примере.

У сваком случају, ништа од онога што сам могла да дозовем у своју свест није ми изгледало ни приближно тако лоше, као могућност да проведем цео живот без својега чеда. Не знам шта би хришћанска црква могла о томе да каже, а нисам се усуђивала ни да питам за савет неког свештеника. Јер могао би да ме посаветује да од својег плана одустанем, а то већ не бих могла да испоштујем. Напокон, зашто бих ја била нека изузетна цвећка. Зар иначе није познато да савете тражимо само ако очекујемо да ће они потврдити наш наум, подржати наша осећања.

Израчунала сам који су плодни дани између два месечна циклуса, мужу објаснила да морам у Суботицу да обиђем болесну мајку, која слабо види и готово ништа не чује, сестру Илонку која живи са мајком упозорила шта да каже ако ме тамо Михаило потражи телефоном, па извадила повратну, аутобуску карту за Бијељину. Водила сам рачуна и о томе када Михаило има заказане испите на факулету, тако да не би могао да ме прати.

Када сам се по други пут нашла у великој кући окреченој у бело, покривеној црвеним црепом, док смо испијали кафу коју је припремио и послужио мој домаћин, приметила сам збуњеност тога старца са великим, седим брковима. Смишљао је очигледно начин како да ми саопшти о чему се ради и каква је то терапија коју примењује. Да бих му помогла рекох да ми је савршено јасно која је то метода, али сам му нагласила да он нити било ко у његовом окружењу, укључујући нарочито те његове младе асистенте, не сме да зна ко

сам, како се зовем, нити одакле долазим. Такође сам тражила да се сеанса, да не кажем терапија, мора обављати у потпуном мраку, јер нећу да памтим ни један лик, нити да знам ни једно име.

Зато нисам ни желела да те момке, ма и само на мах, погледам. Јер то би онда укључивало и неки, макар минималан осећај симпатије или антипатије, дакле неки емотивни однос, евентуално избор, који је морао бити потпуно искључен. Само тако без икаквог осећања могла сам саму себе уверити да не чиним прељубу. Да се не препуштам греху.

После тих мојих речи старац је одахнуо. Питао ме је само да ли желим једног или више њих.

- Шта је сигурније – хтела сам да знам.
- Наравно, сигурније је ако их је више...
- Колико њих више? питам га ја.
- Шесторица, одговори брка.
- Ако је тако сигурније, нека их буде шесторица – рекох, осећајући како ми крв наваљује у образе.
- Одједном или један по један?
- Нека уђу сви одједном, да то што пре прегрмим и оставим иза себе.
- Шетсто марака, госпођо – рече затим старац. Па додаде: плаћа се унапред, молим.

Старац ми је показао повећу собу са великим брачним креветом, који је био прекривен чистим, као снег белим и беспрекорно испегланим чаршавом. Тада је нестало светла. Закључила сам да је човек поступио крајње опрезно, јер је искључио светло преко неког прекидача, највероватније осигурача, ван те собе, како неко од тих мушкараца не би дошао у искушење да упали светло унутра. Скинула сам се и легла на леђа по средини кревета. Мислим да су се тако осећали осуђеници на смрт, смештени на електричну столицу, очекујући да целат обави своју дужност и сваког следећег тренутка укључи струју. Само мене је имало да докрајчи шесторица целата. Покушала сам са аутосугестијом да су то само неки професионални масери, али није ишло. У томе тренутку ми је до масаже стало колико и до лањског снега. Убеђивала сам себе да су то у ствари моји мучитељи и да тако треба и да их доживљавам. Убрзо сам у светлом правоугаонику отворених врата, осветљеном сијалицом из ходника видела голе, безличне силуете улазећих мушкараца. Пошто им је спољно светло долазило од позади лица су им, природно била у сенци, па дакле за мене и невидљива. Задрхтала сам као прут. Помишљала сам да почнем да вриштим, да шчепам оно мало своје одеће и да бежим. Нисам то учинила одмах. Добро, има времена, учинићу касније. Одустаћу. Последњи је за собом затворио врата, па је поново завладао потпуни мрак. Моји партнери су без иједне речи прионули да обаве свој задатак.

Мислила сам овако: сугерисаћу себи да сам на прегледу код гинеколога. Дакле, имам само да раширим ноге, да се дистанцирам од сопственог тела. У томе што се самном догађа не морам ни најмање да учествујем, и све ће бити брзо готово. После ћу све то што се догодило да потиснем у заборав и да мислим једино на дете које има да се роди. Само девет месеци и бићу мајка. Какав диван осећај.

Та сјајна помисао дала ми је снаге да истрајем.

Прекрстила сам се и обратила се Богу са молбом да ми опрости. Ако ми је већ дао довољно жеље и снаге да родим и одгајам једно људско биће, не може бити грех ово што чиним. Поготово ако у сеанси која је управо почињала

емотивно не учествујем. Ако искључим сопствено уживање. Дакле, под условом да то што следи доживљавам само као неопходну физичку тортуру. Неку врсту непријатне али сврсисходне терапије.

Не бих хтела да се сећам свих детаља те сеансе, коју сам већ некако потиснула у подсвест. Занемарила и углавном заборавила. Знам само да сам у једном тренутку изгубила контролу над својим осећањима и почела бесомучно да се набијам на те невидљиве, укрућене, мужјачке атрибуте, који су се у мени смењивали. Чим би се један испразнио, улазио је други...

Доживела сам праву ерупцију оргазама, у низу. Замишљала сам да то водим љубав са својим мужем, који је напречац постао чудовиште са увишеструченим фалусима, па их користи један по један. Тиме сам се заваравала и тешила. Није дакле важно оно што је стварно, него оно што сам ја сама умислила да је. Како то да нисам успела да се до краја контролишем и да задржим планирану, емотивну дистанцу, чудила сам се, изненадивши саму себе.. Шта ја ту могу. Запањила сам се невероватним открићем да је у мени негде дубоко скривена дремала похотна животиња, која је ето доживела својих пола сата или сат. Па се сад цилита и бесни као расна ждребица, без узде и улара. Ма зар велики песник не рече: *слабости име ти је жена*.

Напокон сам се ухватила за спасоносну помисао да ће то моје страствено учешће можда баш пресудно допринети да тајни подухват сигурније успе, па сам се смирила. Ућуткала пробуђену савест и успоставила мисаону стабилност и равнотежу.

Не знам када се тај догађај окончао и како се завршио. Јер, убрзо сам заспала, чим остадох сама. Пробудила ме је нека лепљива влажност свуда по мени и око мене. Тада већ нисам била свесна целине протеклог збивања. Само фрагмената. Па и то некако мутно, нејасно, недоречено. Знала сам да се нешто десило, зашто сам се нашла ту где сам, као и да сам се подвргла третману који је имао за циљ да затрудним. Али да сам уживала у томе оргијању, никако! Какви оргазми, какве глупости! Нисам доживела ни један. То и није могао бити догађај за уживање, па према томе ни за памћење. Било је то само мукотрпно подавање, трпљење, препуштање терапији... Жртвовање за један узвишени циљ. Ти моји партнери, иако лице ни једног од њих нисам видела, били су ми одвратни. Јежим се од саме помисли на њихову голотињу и близину. Умрла бих од гадљивости ако бих морала кроз то поново да пролазим. Била сам у глибу, то стоји. Прљавштине, ове или оне врсте, је и иначе превише на сваком кораку. Па шта? Зар није речено да из најгорег ђубрета ниче најлепше, мирисно цвеће. Тај цветак који треба да никне једино ми је важан. Оперем се и као да прљавштине није ни било. Понижења која су и иначе неминовна у животу, сама од себе се потиру и губе негде у подсвест, у заборав. Нестају, као да их није ни било. Само морам престати да мислим о томе што је било. Мислићу о ономе што ће да буде и у томе да нађем прибежиште и спас. Јер својим мислима срећом могу да управљам, а живот је оно о чему мислимо цео дан.

Уосталом, цео живот сам потраћила на чињенице, бројке... Сабирала, одузимала, множила, делила... Оцењивала своје ученике, занемарујући њихова осећања, стрепње, па и мале драме кроз које су пролазили ти мали људи. Губила из вида суштину, оно што је битно. Важније од сваке бројке. Сада је дошао тренутак да се и сама преиспитам. Да оцењујем саму себе. И шта видим. Са једне стране непожељне чињенице, злослутну, сурову бројку шест, а са друге одлучну особу, која има свој животни циљ и њему стреми свим својим бићем. Без обзира на цену. Циљ оправдава средство, свако средство, било које. То је оно право, због чега вреди живети.

Следећег јутра је стари домаћин после кафе спремио доручак (пржена домаћа шунка и “јаја на око”). Пријатан мирис пржене шунке ми је заголицао ноздрве и за дивно чудо, осетила сам глад. Дакле, све је нормално. Жива сам, здрава и присебна. Обед који је протекао у потпуној тишини, изузетно ми је пријао. Чуло се само звецкање прибора за јело. Старац и његова доброћудна домаћица нису разговарали ни између себе. Нити су они мене нешто запиткивали нити сам ја осећала потребу да им било шта кажем. Само ако би се моје очи сусреле са очима неког од њих двоје, уследио би њихов учтив, пријатељски смешак и немо обарање погледа. Имала сам утисак да и они као и ја, сада када је посао на обострано задовољство беспрекорно окончан, нестрпљиво очекују растанак. Старац је телефоном позвао такси, села сам у њега са огромним олакшањем, срећна што иза себе остављам у бело окречену кућу са кровом од црвеног црепа и убрзо сам се нашла у Бијељини на аутобуској станици, а затим и код своје куће у Београду.

У међувремену, током вожње до Београда сметало ми је само нежељно присуство бројних сапутника. Поготово једне постарије жене која је седела на седишту поред мене. Да бих некако неутралисала њена упорна запиткивања и покушаје да заподене разговор кратко сам јој одговарала само са “да” или “не” и гледала кроз прозор у шарену таписерију сремске равнице. Жута поља жита и зелене њиве под шумом кукуруза. Пошто је моја досадна сапутница и даље истрајавала на покушајима да разговара самном, одбрусила сам јој да ме боли глава и зажмурила. А била сам срећна и здрава, никад здравија. Осећала сам се величанствено. Јер могла сам несметано да се наслађујем размишљањима о оном најлепшем што ме очекује за девет месеци. Дечји плач, а затим смешак мени најдражег малог бића на свету. Лепшег дела мене саме. Шаку сам наслонила дискретно на свој стомак, као да је семе већ проклијало. Толико сам се у то уживела да ми се причињавало као да је мало биће већ оживело, што је наравно, било крајње апсурдно.

Нисам излазила ни пошто се аутобус, поред неког ресторана, зауставио ради одмора и закуске, тако да сам ја једини путник који се током тих пола сата није померио са својег седишта. Тако нисам морала ни са ким да разговарам, па чак ни прозборим ни једну, једину реч.

Одједном сам се тргла: шта ако се за ово сазна! Помно сам изанализирала све што се до тога тренутка десило и поново се, спокојно, вратила оним лепшим мислима и сањарењима. Грешке није било. Само се морам чувати да убудуће било када и било коме не зуцнем нешто што би могло да открије овај необичан догађај.

Зато сам стално у мислима понављала завет: *никад, ником, ни по коју цену и ни под каквим условима не открити ову тајну!* Дакле, тајна никад неће бити откривена ако је ја сама не будем открила. Према томе, језик за зубе и проблема нема, нити може да буде.

Ипак сам се по ко зна који пут штрецнула, јер сам се сетила оне приче о цару Тројану и његовим козјим ушима...Али убрзо сам се умирила. Ма, зар то није само бајка, срачуната на то да децу учи искренности. Моја лаж и превара имају свој хумани смисао и не подлежу таквој врсти истеривања правде. Молила сам у себи Бога да ми опрости и помогне да зарад мира и спокоја у мојем браку, а нарочито ради срећне будућности мојег детета које је на путу, сачувам ову тајну. За коју знамо само ја и Господ Бог. Старог травара и оне момке не рачунам. Јер они о мени не знају баш ништа, нити могу сазнати.

Код куће ме је дочекао мој професорски, расејани муж, кратко ме упитао “како моја ташта”, па пошто сам му одговорила да је релативно добро осим што

је сасвим ослепила, јер катаракта ју је потпуно савладала, била сам срећна што су изостала његова детаљнија пропитивања. Рекла сам само да ме боли глава, па се повукла у засебну собу и препустила се сањарењу.

Кад је затим, по протеклу одговарајућег времена изостао месечни циклус нико није био срећнији од мене. Ипак сам ћутала све док медицински није на несумњив начин утврђено да сам гравидна. Тада сам спремила гала вечеру за мене и Михаила, са тортом и шампањцем, свечано се обукла у црну хаљину од тешке свиле, са деколтеом и чекала. Кад сам чула у ходнику зграде Михаилове кораке угасила сам светло у трпезарији, припалила две свеће и тако га дочекала. Пошто се појавио на улазним вратима стана и иначе, из неког разлога, изузетно добро расположен, пошто смо се пољубили веома изненађен питао ме је шта то прослављамо. Славодобитно му одговорих:

“Био си у праву, мили мој. Они лекари који су утврдили да ниси способан за зачеће заиста су се показали као пукне незналице. Ево ти несумњивог доказа за то.”

Затим сам му победосно пружила онај папирић на којем, са печатом и потписом лекара стоји да сам затруднела.

Михаило је занемео. Нека мрачна сенка прекри његово, до тога тренутка ведро и весело лице, врати ми тај лекарски документ, поново обуче сако који је таман био скинуо са себе, па се ћутке изгуби из стана, залупивши бесно излазним вратима за собом.

Била сам запањена. О чему се ради? Нисам могла да уочим никакав рационалан разлог за такву реакцију. Призивала сам у сећање сваки тренутак од одласка у Семберију и мојег повратка отуда, па све до данашњег дана и сигурна сам да се нисам ничим одала. Али спавали смо заједно. Претрнула сам: можда говорим у сну. Јер није могуће да је видовит, па да је могао да прочита моје најскривеније мисли, моја сањарења.

У реду. Ако хоћеш рат имат ћеш га. Немам намеру да се замлаћујем решавајући загонетке које ми поставља тај немоћни пицопевац. Торту сам бацила у канту за отпатке, а шампањац просула у судоперу. Одлучим да из ормана извадим нову постељину, па за себе наместим засебан кревет у другој соби. Одједном ме нека радост потпуно обузме и разгали. Помилујем се по голом стомаку и мојој тек зачетој беби пожелим лаку ноћ. Гласно, као да ме већ може чути. Нека се он љути колико хоће, ја сам остварила свој сан. Кад се то дете роди то ће бити испуњење свих мојих тежњи и сањарења. Шта ме онда брига за једног петла без кресте, полицајца без пендрека, ловца без пушке, мајстора без алата.. Насмејала сам се сама себи у интими моје засебне собе. Тако сам и заспала спокојна и срећна.

Осванула је субота, нерадни дан. Нисам ни чула када се Михаило вратио. Само кад сам изашла у трпезарију и кухињу осетила сам снажан смрад од алкохола (он иначе никад не пије уопште а камоли да се опија!), повраћеног садржаја, те намирница избачених из замрзивача, које су се већ отопиле тако да се створила на поду повећа бара. А било је и шкрботина од полупаних чаша свуда по поду. Зар је могуће да сам ја, иначе лакосана, тако чврсто заспала да ме није пробудила ни та лумперајка по стану? Бацим поглед у спаваћу собу и тамо угледам мужа како се потрбушке опружио по лежају, а да са себе није скинуо одело, па чак није ни ципеле изуо. Спава и веома гласно хрче. Вероватно због неудобног положаја у којем је заспао. Добро је, барем је остао жив.

Да ли да поспремам тај русвај по стану, који је направио. Могла бих. Чак бих у изврсном расположењу у каквом сам се нашла, то врло радо учинила. Али зар тиме не бих на неки начин показала да се осећам кривом, спремна да

испаштам? Ма, нек се носи. Ако њему тај русвај по стану не смета, могу и ја да издржим. Лепо се обучем у исту ону хаљину и сандале у којима сам била оног првог дана код старог травара, јер напољу је сунчан још увек топао септембарски дан, па кренем у шетњу обалом Саве поред блокова 44 и 45. Баш ми је пријало што сам сама, јер субота пре подне је време када се обично иде у куповину, а не у шетњу. Моје мисли су ми биле довољне. Баш сам уживала у друштву са самом собом. Пардон, и са мојим тек зачетим дететом. Не бих се ни обрадовала да сретнем неког познатог који би ми само реметио моја сањарења. Не, довољно ми је било што ми прави друштво моја беба. Која је додуше још увек ту у мени, у мојој утроби, али то је баш прави и јединствен доживљај. Јер док је ту у мени, у изузетно сигурном положају, као у мојем нежном загрљају, ништа непредвиђено ни лоше не може да јој се деси. Нити да се изгуби негде, да отрчи под неки захуктали ауто, да је неко киднапује, ма чак ни да падне и удари колена или да се само испрља. Добро, та сигурност неће моћи вечито да траје али дивно је док је и тако. Спокојна сам, мирна и срећна.

У једном ресторану сам и ручала, па отишла у биоскоп, а кући се вратила тек предвече. Тамо сам затекла исти онај свињац који сам тога јутра оставила. Михаила нисам тамо затекла. Значи тако, сада ћемо преко тога нереди да прескачемо као преко цркнуте мачке на путу и да ћутимо једно од другог. А докле то може да траје?

Онда ми падне на памет да таквим својим понашањем можда њему шаљем погрешан, непожељан сигнал. То може да изгледа као да ми је све јасно и логично што се тако понео како се понео. Морам ипак да покажем барем неку запитаност, изненађење због таквог његовог понашања. Јер природно је да ми то буде чудно и несхватљиво, па да затражим објашњење. Иначе ће изгледати као да сам нешто заиста погрешила и да ми је то јасно. Као и да признајем своју грешку.

Зато не поспремајући онај русвај по поду, прескачући некако преко њега, догурала до дневне собе, укључила ТВ и мучећи се да некако одагнам поспаност и не заспим поред досадног програма, дочекала сам да се Михаило напокон врати из града. Била је већ прошла поноћ када се појавио. Морао је проћи кроз дневну собу. Када сам схватила да ће само да прође и не погледавши ме, одлучим да му се обратим:

“Добро, хоћеш ли ми напокон рећи о чему се ради? Зашто се тако чудно понашаш?”

Он ме само ћутке ошамари својим бесним погледом и продужи даље до спаваће собе не одговоривши на моје питање.

Сутрадан недеља, пошто сам доручковала корни флекс са јогуртом, јер сам одлучила да више ниша не спремам, испијала сам своју прву јутарњу кафу. Намерно сам с тим одуговлачила очекујући да се он појави. Када сам га напокон угледала онако рашчупаног и необријаног, питам га:

“Како то мислиш, да овако наставимо да ћутимо једно од другог, све до судњег дана?”

Овог пута ме није удостојио ни најкраћег погледа. Само је ћутке сам себи ставио воду за кафу и изгубио се у купатилу.

“У реду, како хоћеш. Могу и ја да ћутим колико год желиш...” После тих речи које сам упутила затвореним вратима купатила поново сам нестала из стана и цео дан лутала по граду. По ко зна који пут питала сам се шта је и како дознао од онога што сам сматрала да је моја неприкосновена тајна. Јер није било сумње да је баш то по среди, будући да је таква његова чудна реакција уследила баш оног тренутка када сам му рекла да сам гравидна. Да ли он то само зна

сигурно да је неплодан и да сам, према томе, могла зачети само са неким другим мушкарцем или зна и више од тога. Али како би то што се десило и од кога могао да дозна...

У посластичарници на почетку булеvara Револуције купила сам сладолед, па у оближњем Пионирском парку, преко пута Савезне скупштине села на једну од ретких слободних клупа да га на миру поједем. И да се наслађујем посматрањем. Свуда околу жене и понеки мушкарац са децом. Мали цивцани само цвркућу и пролећу као лептири. Једна млада мајка, буцмаста, пуначка дамица, хвата се за главу, осврће се око себе, шара погледом по околини, вришти успаничена и дозива “Владо, Владимире, где си се изгубио, сине!” Око ње се сјатиле и друге жене, уплашена је и она која се била са њоме запричала, женска посла, тако да су потпуно заборавиле на своје малишане. Та друга у тесним фармеркама и белој, крупно штриканој, памучној мајици сада чврсто за руку држи своју ћеркицу од неких пет година (“нећеш ти мени тако да се изгубиш”), обе су девојчицу, са којим се изгубљени малишан играо, сјатиле питањима “где је Влада?” али мала само слеже раменима. Не зна. А тамо са свих страна прометне улице. Језде захуктали аутомобили, аутобуси, мотоцикли... А ја спокојна. Мој малишан је ту у мени. Као да је већ рођен. Он мени причињава радост самим тим што знам да постоји. Тако ушушкан, сигуран, не морам да се бринем да не отрчи негде под точкове тих лимених звери. Ипак, и сама сам уплашена, саосећам некако са том неопрезном мајком, која не зна где јој се изгубило дете.

Жена уплашена, уплакана каже не зна шта да ради. Да иде негде да га тражи, не би знала куда и у којем правцу да крене. Уосталом, шта ако се дете само врати, а њу не затекне ту где ју је оставило. Преостаје једино да малишана чека и да се моли Богу. Заиста, после подужег ишчекивања, панике и неизвесности мали Влада се вратио. Мати га пита где је био, а он хладно, ћутке руком показује у правцу Андрићевог венца.

“Немој више никад тако нешто да ми направиш. Да се негде изгубиш без трага, а ја да не знам где си. Разумеш?” кара га мајка. А мали зачуђено и уплашено је гледа, па климне потврдно главом. Разумео је. Неће.

Са стрепњом и nelaгодношћу се приближавам стану у блоку 45. Како сад да поднесем онај смарад од иструлеле хране, поврћа и меса по поду, па и алкохола Михаилове повраћке... Не могу сада да тражим и купујем неку гас-маску. Да ли би вредело да само ставим неку газу преко носа. Ма, не средићу напакон свој стан и нек се носи. Паметнији попушта.

Међутим, тамо сам затекла стан срећен и једну средовечну жену, радницу из неког сервиса за помоћ у кући. Михаило јој управо исплаћује њен хонорар. Предухирио ме, значи. Излази да је он тај паметнији који попушта. Нема везе. Извојевала сам своју прву победу у нашем мутавом дуелу. Мизерну, али ипак победу.

И даље је за мене загонетка шта се то мота у његовој глави. Нешто зна или само наслађује. То не могу да знам ако ми он сам не би рекао и објаснио свој чудни поступак. У сваком случају – опрез. Важно је само да стално имам на уму свој завет: *никако не открити како сам затруднела. Нека он предпоставља колико хоће. Претпоставка ипак није чињеница. Важно је да од мене нико ништа не чује, па макар ме ставили на инквизиторске муке, па и да горим на ломачи...*

Дани су и даље пролазили у ћутању. Врло мучно, компликовано. Јер живели смо у истом стану. Ситуација је чак била комична, јер смо морали да се сналазимо тако што бисмо, у мери која је неопходна, комуницирали преко

посредника. наших заједничких пријатеља и познаника. Наиме, ако нешто ипак морам да му саопштим ја позовем неког од својих познаника и испричам шта ми треба, али тако да то Михаило слуша, па он онда прионе да то спроведе. Тако је са своје стране поступио и он.

Већ смо при томе почели гласно да се смејемо. Према томе, било је само питање дана када ћемо напокон да закопамо ратне секире. И онда док се он једног јутра туширао у купатилу, чујем његов врисак, неки ударац и утрчим тамо, а он лежи у кади без воде али у пени од сапунице. Жмури. Пипнем му пулс, жив је, дише али онесвешћен. Брже боље позовем хитну медицинску помоћ, пустим воду и преко туша сперем са њега ону сапуницу, па кренем да му обучем барем доњи веш, кад он прогледа и пита ме шта се догађа.

“Па ваљда ти треба да ми објасниш...”

Каже насапуњао се, сапунице је било и по дну каде, а без воде, па се тако оклизнуо. Кад је стигао лекар са помоћником, палпацијом је утврдио болну чворугу у затыљачном делу главе, сместили су га у своја кола и одвезли у Ургентни центар. Тамо је утврђено да није било унутарњег крварења, па је отпуштен кући. Једина дакле, штетна или корисна последица тога његовог пада била је та да смо од тада наставили да вербално комуницирамо али и даље без било каквих испољавања неких нежности, топлине, па чак ни уобичајене срдчности.

О мојој поодмаклој трудноћи и даље нисмо проговарали ни речи. Па ни када је дете у мени оживело и почело да се праћака. Он никад, као други срећни очеви, није наслонио главу на мој стомак да осети покрете тога мајушног створа који показује своју нестрпљивост да изађе на светло дана.

Када су ми почели порођајни трудови Михаило ме је ипак одвезао до породилишта, а после неколико дана опет тамо дошао да преузме мене и дете. Била је то баш слатка девојчица. Када ју је, онако умотану у беле пелене и јастуче, узео на руке да је придржи док ја нисам ушла и сместила се у ауто, заронивши погледом у њене црне очице, сличне његовим, био је готов, разоружан, печен... Од тада није пропуштао прилику да је гледа, да јој тепа и да је милује...

На моје инсистирање девојчици смо дали име Марина, по мојој свекрви, Михаиловој мајци.

Девојчица је расла, ведро, весела и симпатична. Сви су се дивили њеној лепоти и шарму. Рођаци, нарочито жене, па и неке сасвим случајни пролазници у парку, на улици, гледајући је задивљено, па затим мене и Михаила, знали би да узвикну:

- Боже, на кога је ово дете овако лепо!

То је наравно требало да значи две ствари: да ни ја ни Михаило нисмо нешто нарочито лепо и да дете не личи ни на једног својег родитеља. Срећом нисам зачеће обавила са неким заједничким пријатељем или познаником, па мала не може да личи ни на једног од њих. Тако да је немогуће да се на тај начин поистовети са неким блиским мушкарцем или само неким од оних са којима смо у неком контакту. А ето ни ја не знам ко је тај чији су сперматоизиди у оној лудој трци били најбржи, па су најпре стигли до јајашца у материци и тамо заузели своје место. Јер како сам негде читала, пошто то мушко семе буде уштрцано, између сперматоизиди, па и када је у питању само један мушкарац, настаје луда, бесомучна трка који ће од мноштва њих бити бржи и стићи до циља. Јер оплодити јајашце у материци може само један. Каква тек мора да је била трка када су се њих шесторица испразнили у мене, могла сам само да предпостављам. “То је дакле, морала бити читава олимпијада”,

помислила сам и прснула у веома гласан смех, тако да сам тиме на себе скренула Михаилову пажњу, који је дотле, задубљен у новине, мирно лешкарио на каучу.

- Шта је то тако смешно –пита ме он. – Реци ми да бих и ја могао да се смејем.

Претрнула сам од страха. Ако заиста чита моје мисли, као што ми се некад раније учинило, шта да радим? Срећом на брзину сам се сетила и испричала један виц, који ми је тобож изненада пао на ум:

Дечак пита мајку:

- *Мама, да ли и Господ Бог иде у тоалет?*
- *Ма, не сине. Откуд ти пало на памет тако нешто да ме питаш.*
- *Па кад тата ујутро хоће у купатило а врата закључана он викне:*

“Господе Боже, зар си још увек унутра...”

Тада је и Михаило прснуо у смех, па сам се некако извукла.

Затим сам се запањила да сам могла саму себе толико да изненадим. Да се смејем својем брачном неверству тако опуштено и безбрижно, без икаквих инхибиција или гриже савести, као да је у питању нешто рутинско, просто и једноставно. Нешто што се подразумева и свакодневно догађа. Па онда закључим: могуће да се сличне ствари заиста свакодневно догађају, а да ми, којих се то не дотиче, о томе појма немамо. Као што нико (да ли?) не зна ни за ово што сам ја направила, осим мене саме. Тада ми поново мисао скрену на Михаила. Шта је то што је њега онако снажно потресло када је сазнао да сам gravidна. То је било тим чудније што је он сам непрекидно тврдио да то није истина, да би могао бити неспособан за оплодњу. Па зашто онда онаква његова бурна реакција, ако та вест само потврђује његов став?

У сваком случају сада ми је било битно само то да сам напокон успоставила неопходну психолошку равнотежу, чим сам успела да се смејем догађају, који је тако дуго оперећивао моју савест. Била изузетак или не, остаје непобитна чињеница да су напокон све ствари постављене на своје право место, па живот, као воз на трачницама наставља несметано да се креће, кроз све усеке, тунеле, низбрдице и узбрдице, по мраку и дневном светлу, као и по киши, ветру и снегу. Зауставити га може само возовођа притиском на одговарајуће дугме, а тај инструмент је под мојом, искључивом контролом. Дакле, проблема нема и не може да га буде.

Мојој мајци у Суботици је изненада позлило, тако да је остала непокретна. Баш везана за кревет, па није могла ни да се окрене са једне на другу страну. Дакле, морао је неко стално да буде уз њу. Моја сестра Илонка, која је са њоме живела, бојала се да ће због честих и дужих изостанака са посла, добити отказ као вишак радне снаге у предузећу “Пионир”, где је радила као рачуновођа. Обзиром на владајућу рецесију питање је како би онда могла поново да се запосли, па ме је замолила да дођем да бих се старала о нашој мајци.

- Ти и иначе током летњег распуста док школе не раде, као ни остали просветни радници, немаш много обавеза ту у Београду, па би могла да дођеш да ми помогнеш тако што ћеш се наћи уз маму – рече ми преко телефона.
- Да, али ти забрављаш да ја имам дете. Ко ће да се стара о мојој Марини?

Чувши то Марина повиче:

- Мама, па ја нисам више дете. Већ ми је једанаест година. Слободно иди да се стараш о Нани, а ја ћу о себи и о тати да се бринем као и да си ти овде. Буди без бриге. Видећеш да већ могу у свему да те заменим...

Ћерка ми је била срећна што јој се указује прилика да се покаже као већ одрасла особа. То је честа појава код деце тога узраста, јер њима ништа није важније него да буду прихваћена као одрасла. Као да се боје да негде могу да закасне. Да за демонстрирање зрелости неће касније бити довољно времена.

Тако сам се нашла у Суботици, гледајући како се један људски живот гаси. Прво, само трепће и тиња као оно свећа лојаница. Све нам се чини сад ће, сад ће да се угаси, а она наставља и даље да трепери. То што се тада догађа са човеком више и није живот. То је неко мучно вегетирање и што рече Борхес највећа невоља која може човека да задеси то је дуг живот. Вероватно је мислио на овакав живот, кад он постаје мучење не само онога који се налази на корак до смрти, него и за све ближње којима се нађе на терету. Да се муче заједно са њим, да трпе све његове болове као своје, сопствене, а да не могу ништа да учине да се ствари преокрену на боље. Јер за разлику од млађег и снажнијег болесника за којег постоји нада у опоравак, немоћној, старој особи, нема нити може бити помоћи. То је дакле, она патња без наде. Уз помоћ наде свака се мука некако превазилази, лакше подноси. Само вегетирање је ноћ без месечине иза које јуро не може да сване.

Пошто се напoкoн десило оно што је и морало да се деси, те када је обављена сахрана пожурила сам да се вратим кући, у Београд. Међутим, чим је аутобус кренуо, небо се натуштило и почела нека страшна грмљавина. Стравично су севале муње. А затим се наместила веома обилна летња киша, која нас је пратила све до Београда. Кад је такво невреме свашта се на путу догађа. Овом приликом на самом новосадском мосту дошло је до неког ланчаног удеса, па је настао прекид саобраћаја преко Дунава и потрајао скоро целу ноћ. Пошто је наш аутобус заустављен пре наиласка на мост, били смо у толикој предности, што за разлику од оних који су остали заробљени на мосту, могли смо да се паркирамо поред неког ресторана, па и да изађемо да протегнемо ноге, нешто презалогажимо и попијемо.

Тако се десило да сам у свој стан на Новом Београду стигла тек пред зору, веома уморна и неиспавана. Тамо сам у спаваћој соби затекла уснуле и загрљене Михаила и Марину на широком брачном кревету. Да ли је узрок тај што ме је муж малтретирао својим поступком чим је сазнао да сам гравидна или сам само била уморна, неиспавана и на тај начин затегнутих живаца, побеснела сам изненадивши својом, неочекиваном јарoшћу и саму себе. Драла сам се на сав глас:

- Шта ћеш ти ту бештијо, марш тамо у своју собу. А ти идиоте, где ти је разум. Ти си за лудницу или за затвор, барабо...

Марина је одмах скочила, па очигледно схвативши зашто сам тако наступила, брже

боље навуче своје фармерке и мајицу, па изјури из стана вичући:

- Мрзим те, мрзим те, мрзим те...

Михаилу је изгледа требало нешто више времена да се расани и схвати о чему се ради. Кад је напoкoн протрљао очи и прогледао био је крајње запањен:

- Шта ти је жено, што се дереш?

А затим је само додао:

- Да ли си ти свесна шта радиш? Дете се уплашило грмљавине, па ме

је замолила да је примим код себе. Зар сам могао да је одбијем? Па, ти ниси нормална. Не мислиш ваљда да бих могао нешто прљаво да имам са сопственим дететом?

Не знам шта ми би. Оно што сам се зарицала *никад ником* на мах је пало у воду. Заборављено. Знам да ми се и раније догађало да лупим нешто што није требало, па се после кајем, секирам и чудим самој себи: шта ми би! Тако и овом приликом остало ми је само да се уједам за сопствени, непослушни језик. Издајнички денунцијатор! И да се изнова и изнова питам стално једно те исто: да ли је могуће да сам могла тако брзоплето да се изланем?! Али прекасно. Већ ми је излетело:

- Она и није твоје дете!

Михаило се диже из кревета, онако у пицама и не назувши папуче, босоног, одвуче се у библиотеку, дохвати неку књигу, одмота омот у који је била увијена и оданде извади неки папирџић, па ми га пружи, ћутећи. Била је то повратна аутобуска карта Београд – Бијељина – Београд, са мени познатим датумом од пре дванаестак година.

- Значи ти си све време знао!
- А ти си све време ћутала и лагала...
- Али зар високо образованим људима, универзитетским професорима приличи да претурају по женским ташнама?
- Није било потребно. Само сам у корпи за отпатке тражио неки свој папир који сам грешком одбацио, па сам тако набасао и на ово, што иначе нисам тражио.

Тек тада сам побеснела:

- Значи тако. Чекао си једанаест година да свој монструозни план спроведеш у дело, рачунајући да није твоје дете и да према томе не чиниш инцест!

Буквално сам добила епилептички напад. Не, ја стварно нисам нормална. Нисам у стању да господарим собом. Понекад се осећам као да сам на леду, клизачке ме носе, а ја не знам где ћу и у кога да ударим. Да ли ћу уопште да се зауставим. И шта ће од мене да преостане, после свега. Узалуд ме је Михаило ухватио за обе надлактице, жестоко ме дрмусао да бих се освестила и смирила. Није вредело. Хистерисала сам и даље. Он је ипак био сталоженији. Превасходна брига му је била да нађе Марину и да је некако смири. Пошто је нашао њен телефонски именик и у њему пописане бројеве телефона њених другова и другарица, није му било тешко да утврди где се налази. Скрасила се у стану њене вршњациње Виолете. Отишао је тамо и веома дуго убеђивао дете да се врати кући. Али она је све те његове позиве упорно одбијала, говорећи: “Не док је она тамо!”

Пошто сам се истуширала, па тако освежила и смирила тек тада ми је постало јасно какву сам непоправљиву будалаштину направила. Али сад је било касно. Требало је само смислити шта даље. Свет наше мале породичне заједнице урушио се за пар секунди. Није ми више ни била важна судбина моје брачне везе са Михаилом, поверење је изиграно, после овог догађаја више не би ни могли једно другом да гледамо у очи. Али не смем дозволити да изгубим и дете. То никако. Морам тражити развод брака и старатељство над малолетним дететом. Да је некако одвојим од Михаила, јер без обзира на његово порицање никад више не бих могла без подозрења да гледам неку блискост између њих двоје. Тим пре ако ће при томе Марина све више и више да се удаљава од мене. Рачунала сам да ћу пресудом о разводу добити неприкосновено право да над

ћерком успоставим своју контролу. Да је васпитањем усмерим тако да поштује и воли своју мајку. А то би било остварљиво једино ако она никад не би сазнала како је зачета. У том погледу сам рачунала и на Михаилову дискрецију. Јер не верујем, нити видим разлога, да би он могао и помислити да ме откривањем тако непријатне тајне одваја од детета. По цену њених живаца и жига срамоте са којим би морала даље да тегли кроз живот. Не, тако далеко он сигурно не би био у стању да иде. А да ми се свети преко леђа детета, познавајући га, то не бих могла ни да замислим.

На расправи пред судом за развод брака нови, неочекивани и по мене неповољан обрт. Будући да је навршила десет година по закону требала је и Марина да се изјасни којем родитељу жели да буде поверена. Она је енергично понављала да хоће оцу. Дете је наравно о томе саслушавао председник судског већа, али без присуства родитеља. Али њен глас, скоро вапај "...хоћу да останем са мојим татом" чуо се и кроз затворена врата, чак у ходнику судске зграде где смо ја и Михаило чекали да се саслушање детета обави. Она је тако уплашено, драматично и веома гласно понављала да хоће да буде поверена оцу, као да се плаши да би суд могао и другачије да одлучи.

Пошто је Марина отпуштена да иде кући, поново смо у судницу позвани ја и Михаило. Судија нам је пренео како се дете изјаснило, а затим нам је прочитао и извештај Центра за социјални рад. У извештају тога органа старатељства је такође дат предлог да се дете повери на старање Михаилу као оцу, јер је комисија коју чине социјални радник, педагог и психолог утврдила да отац представља ментално стабилнију личност, да се већ доказао као подобан за старање о детету. А ово тим пре што Марина жели да остане са оцем. Према томе, интерес правилног одгоја детета и њеног уравнотеженог одрастања налаже да буде поверено оцу као подобнијем родитељу.

Схватила сам да је моја неуравнотеженост последица страха да ћу изгубити дете, да хистерисањем себи чиним медвеђу услугу, па сам саму себе стално опомињала: обуздај се, смири се... Али пошто је већ постало сасвим извесно да ће одлука суда бити на моју штету, одлучим се да употребим крајњи адут, за који сам мислила да ће ствари из корена да преокрене у моју корист, па рекох да Михаило и није природни отац детета. Ако он то пориче предлажем да се изврши одговарајуће вештачење.

Он то није порицао, али је и даље истрајавао на захтеву да њему припадне старатељство, објашњавајући да је то у интересу детета. Судија је затим изнео став да се овде не ради о награђивању једног од родитеља, нити се испитује који од њих двоје има више заслуга за рођење детета, а не тражи се ни савршен старалац. Не, само у околностима које су несумњиве, мора се поштовати интерес самог детета, при чему жеље правих или привидних родитеља не могу да имају пресудни значај. При оваквим одлукама суд мора да води рачуна само о томе где ће за дете бити боље, да би могло да се емотивно и психички успешније развија, да би једног дана стасало у уравнотежену и за самосталан живот, способну личност. Зато се понекад, мада то наравно није овде случај, дете одузима од оба родитеља и упућује у хранитељску породицу, ако суд уз помоћ органа старатељства нађе да би за развој детета тако било повољније. То што мала Марина упорно, па чак и драматично, истиче жељу да остане код оца такође није била значајна, јер представља илустрацију њеног психичког односа према родитељима. Суд никако не би дозволио да непотребно трауматизира дете насилним одвајањем од онога родитеља код којег оно упорно настоји да остане.

“Па то је нечувено”, почела сам ипак да губим контролу над својим поступцима. “Да се дете одузима од праве мајке да би се поверило човеку који томе детету није нико и ништа!” Нисам могла престати да хистерисем.

То је било само доливање уља на ватру. Јер на тај начин саму себе представљам као неуротичну странку, која није у стању да се контролише и обуздава, што онда значи да ни као старалац не бих била у стању да поступавам уравнотежено и промишљено. Схватила сам да губим тле под ногама, да умирем, нестајем... Тражила сам да се одреди пауза да бих могла да се смирим и размислим шта ми је чинити. Кад смо после десетак минута поново позвани у судницу изјавила сам да повлачим тужбу. Тако је бракоразводни спор окончан и ситуација остала непромењена. Сматрала сам да је и то боље него да будем одвојена од детета.

Нажалост, пукотина која је настала између мене и Михаила, као и између мене и Марине, остала је злослутно да зјапи и даље. Иако смо наставили да обитавамо сви троје заједно у истом стану, са истим намештајем и поред свих оних ствари које су ту постојале и раније, више ништа није било исто. Све се истумбало наглавачке. Наравно, Марина ништа није знала о томе да Михаило није њен природни отац, па га је даље волела и то нападно демонстрирала сваким поводом, док је мене исто тако упадљиво игнорисала. Жива сам се пекла на ватри не знајући шта ми ваља чинити. Та неизвесна ситуација је била мој лични пакао. Онда сам одлучила да са Михаилом на миру поразговарам у тренутку кад смо остали сами, пошто је Марина отишла на неку екскурзију са својим разредом.

- Видиш Мишо, не могу да верујем да и сам не увиђаш како је то крајње сулудо да теби буде поверено дете, које није твоје, а одузето од мене која сам га родила. Од мене јединог родитеља којег то дете има. Без обзира шта каже о томе закон и шта ће да одреди суд, мораш признати да је твој захтев да ти буде поверено старатељство над Марином, која није твоја, а одузето од јединог родитеља којег она има, потпуно ишчашен. Људски би било да га повучеш, па да ту ситуацију окончамо као људи...
- У реду Теа, не могу а да не признам да донекле имаш право. Ја бих тако и поступио када би мала више тежила теби него мени. Али како могу сада када дете тако упорно и грозничаво настоји да остане самном? Бојим се да бих је неповратно повредио ако бих повукао свој захтев. То би била несрећа и за мене и за њу али и за тебе. На силу се тако деликатна, емотивно и психолошки осетљива питања не могу решавати. Бојим се да си превише посесивна и да заборављаш на последице које би Марина претрпела. Она би то схватила као да сам је издао, одбацио од себе. Ето тако сам доспео у процеп из којег а сам не видим излаз, а још кад ми ти дођеш са твојим сузама и убеђивањима то је за мене готово катастрофа. Јер не желим ни тебе да повредим, а тек дете. Заиста, нисам паметан како да поступим, а да не повредим пре свега то недужно дете. Занемари своје и моје жеље. Ако знаш неки погодан пут и начин како да то питање решимо, а да Марина не буде повређена, ево дајем ти своју реч да ћу се одрећи захтева за старатељство.

Тако смо ми данима и ноћима водили један те исти, испразни разговор вртећи се у круг са истим аргументима око истог проблема, као гладни пси око вреле каше. При томе били смо искрени и ја, а чини ми се и он, али то за тако компликован проблем није било довољно. Околности су такве какве су али где

је решење? Познато је како је развезан Гордијев чвор или постављено окомито на врх Колумбово јаје. У нашем случају то је значило да смо осуђени да останемо заједно, па смо тако и учинили. Неки други излаз нисмо ни могли да нађемо.

Међутим, Марина је мене и сву моју пажњу и љубав којом сам је обасипала једноставно игнорисала, веома ретко и само кад мора обраћала ми се директно, али је зато хрлила “оцу” кад год јој се укаже прилика за то. Гледала га је некако са обожавањем као да је опчињена њиме. Зачудо он то као да није желео, није на томе настојао, па ми ништа није било јасно. Нисам знала у чему ја то грешим када је то несхватљиво дете у питању. Мислила сам да је то зато што јој он у свему попушта, купује јој скупе поклоне, све што пожели и одмах чим изрази своју жељу за тим. То сам почела да му спочитавам, па је он спремно прихватио да мени да новац када Марини нешто треба да се купи, с тим да ја то купим, као да је од мене. Али ако је од мене њој се то одмах не би свидело, а кад јој кажем да је уствари тата одлучио да се то купи одмах мења став. Свиђа јој се и срећна је. Невероватно.

Размишљајући закључила сам да на Михаила немам разлога да се љутим. Он није ништа чинио, а поготово није на томе настојао да га дете тако заволи, а мене да ниподаштава. Значи он није крив. Остало је да се окренем самој себи и да проценим у чему ја то грешим. Према његовим схватањима, а до закључка је дошао јер смо свакодневно сви троје заједно, па је могао да посматра шта се догађа између мене и ћерке, ствар је у томе што ја њене приче слушам прилично површно, расејано и незаинтересовано, за разлику од њега који се уноси у све што му она говори, пажљиво је слуша и на сва њена питања, па ма колико му она иначе изгледала бесмислена, даје своје одговоре. Покушала сам да га имитирам и да поступам исто као и он али изгледа да је њој то деловало извештачено, намештено, као нека глума. Јер деца имају неки урођени инстинкт да одмах открију неискреност и извештаченост, коју никоме не праштају, а нарочито не својим родитељима. У сваком случају нисам успевала да је заинтересујем за себе.

На крају, ма колико то изгледало неоправдано и бесмислено, почела сам да са индигнацијом одбацујем све његове савете и сугестије: “Нисам ваљда ја малолетна да ми стално солиш памет. Ти си паметан за себе, а ја за себе”... И тако сам почела да га за избегавам и да га држим на што већој дистанци, а то је онда значило да се и од Марине још више удаљавам. Јер на једној страни су били њих двоје заједно, а на другој ја сама.

На крају сам дошла дотле да ми се све чешће наметала мисао да јој откријем тајну, да Михаило није њен отац, па да је према томе бесмислено да једног странца обожава као да јој је истински родитељ. Али какве би биле последице тога? Могла би да ме пита ко је онда њен прави отац и шта да јој кажем. Да не знам, јер је било њих шеторица? Непознатих, неименованих, невиђених, неиндентификованих? Па да ме можда још више омрзне, да ме презре за цео живот. Не ипак то никако, не...

Некако баш у то време су одржани избори за локалне органе власти. Слободан Милошевић није хтео признати резултате тих избора на којима је победила опозиција. Избиле су масовне демонстрације студената и средњешколаца. Омладина је преплављивала улице. Из дана у дан, по веома хладном времену током децембра 1996. и јануара 1997.г. Трг републике био је преплављен демонстрантима, углавном младих. Михаило је вербално осуђивао то “дивљање” по улицама, па сам ја нашла да то може бити сјајна прилика да се приближим Марини, јер она се индентификовала са демонстрантима. Са тим

циљем ја сам у њеном присуству иницирала вербални сукоб са Михаилом, очекујући да се ћерка сада сврста на моју страну, што је она заиста и учинила, али опрезно и прилично млако. И то само док између мене и мужа та расправа траје. Чим се препирка оконча она је опет била уз Михаила.

Тако ми је и тај план пропао. Али док сам прибирала аргументе за расправу са мужем, ја сам се такође занела за циљевима демонстраната, па смо ја и Михаило наставили да се око тога гложимо и када Марина није присутна. Јер он је био члан Социјалистичке партије Србије, па је бранио ставове своје странке. Чак је активно учествовао и на фамозном контрамитингу на којем су Милошевић и други његови подрепашаи осули оштру, вербалну паљбу по политичким противницима. Према неким казивањима властодржац и самодржац је у једном тренутку био спреман да призна победу опозиције и да им препусти локалну власт, али после телефонског разговора са Миром Марковић, његовом супругом, која је у то време била у посети Индији, од те намере је одустао. Јер она је наводно, отуда изразила своје чуђење и негодовање да би могао устукнути. “Како да испустиш власт, макар и на локалу. То се затим круни све више док је не изгубиш и на државном врху. Никако не смеш да попустиш, разумеш, никако...” Онда се диктатор одлучио за противудар. Да организује фамозни контрамитинг. У том циљу су социјалисти о државном трошку чак из унутрашњости бројним аутобусима довели своје присталице, како би изазвали сукоб са демонстрантима, присталицама опозиције, који су протествовали због изборне крађе. Међутим, план режимлија да изазову сукоб већих размера, да дође до крвопролића, које би оправдало још жешћу употребу полиције, па евентуално и војске, изјаловио се. Изузев спорадичних чарки, вербалних увреда и безазлених ударања летвама, на којима су се налазили транспаренти са исписаним паролама контрамитингаша, већих сукоба није било.

Наиме, по ко зна који пут показала се неприкосновеном она истина да се ничија савест и убеђење не може купити бесплатном возњом, воћним соковима, сендвичима и ланч пакетима. Јер ти “контрамитингаши” допремљени из најудаљенијих места са југа Србије, где може да се гледа само програм државне телевизије РТС, која је под контролом режима, а не допиру никакве објективне вести слободних гласила, по доласку у Београд и суочени са масовним протестима грађана који другачије мисле и слушајући запаљиве говоре опозиционих првака, који су са снажног разгласа одјекивали улицама, пошто поручкају поклоњене им сендвиче и попију такође гратис подељене им сокове или би се окупљали око опозиционих говорника или ишли у разгледање главног града, којег до тада никад нису имали прилике да посете и непосредно упознају. Неки су једноставно искористили боравак да посете своје рођаке и пријатеље или су се само окупљали око аутобуса којима су довежени, нестрпљиви да се што пре врате у безбедност своје куће.

Школе нису радиле, па сам и ја као и моји ученици била слободна, тако да сам са омладином све време проводила на демонстрацијама или како се то говорило на “протестној шетњи” у центру Београда. Ту смо дочекали и нову, 1997.г. на мразу и под ведрим небом. Било је толико хладно да су нам косе, обрве, вунене капе и одећа била некако сребрнасто бели од иња. Само носеви утрнули од хладноће, а из свих уста са речима “уа”, “доле лопови”, “банда црвена” и сличним излазили су и облаци издахнуте паре која се мрзнула у ваздуху. Могао си ту да гурнеш, нагазиш стопало било коме или да другоме учиниш неку несмотреност, непријатност све то би било узвраћено само пријатељским гестом, осмехом разумевања, срдачношћу. Девојке су хриле у

загрљај потпуно непознатим мушкарцима, вешале им се о врат својим загрљајима, љубиле их, честитајући им нову годину. Али очигледно, у тим честиткама садржавало се и нешто више, значајније од уобичајене куртоазије. Била је то манифестација заједништва у борби за промене. Сматрали смо да се тих дана мења историја и да смо сви ми учесници, активни борци за те промене. Јер у тој масовној гужви сви смо били истомишљеници, једна душа... Сви смо били једно, припадали једни другима. И пре тога ми се догађало да будем у некој великој маси људи, али и да се при томе осећам усамљено. Овде то није био случај. Једноставно волели смо једни друге, долазило ми је да се са свима грлим и љубим. Тако нешто нисам доживела никад раније. Невероватно диван осећај..

Била сам срећна, пресрећна као никад у животу.

Поготово што сам знала да је негде у тој маси света и моја Марина, већ зашла у петнаесту годину живота. Она ту није долазила нити се налазила уз мене. Била је негде са својим друговима и другарицама из школе. Али била је ту. Иако је нисам видела знала сам да је самном. На истом историјском протесту и заједничком послу. То сазнање је стварало топлоту у мојем мајчинском срцу и души.

Али кад се нађемо у интими нашег дома она је поново заузимала свој ранији одбојни став према мени. Додуше, некако суптилнији и индиректнији него раније, али ипак ни трага некој срдачности, коју сам очекивала и надала јој се. Па чак и без обзира на то што се са Михаилом вербално свакодневно сукобљавала. Јер чим та политичка чарка између њих престане, она би одмах и погледом и гестом и речима демонстрирала своју наклоност према том човеку који није њен природни отац. Где је ту онда оно да само “крв није вода”, да су такви осећаји наклоности и љубави могући само између најближих, крвних сродника. Инстинктивно или подсвесно осећање блискости. Како је то могуће да она све то осећа према човеку који јој није нико и ништа, а не према мени која сам јој и законски и биолошки најближа, као мајка, која сам је стварно носила у својој утроби девет месеци и истински родила. А сада смо још и политички истомишљеници. у истом, јединственом табору.

Како је могуће да све то њој ништа не значи.

Једне ноћи Марина се вратила кући полубоса, без једне патике. Каже, спала јој је док је са осталим демонстрантима бежала испред разјарених батинаша, полицајаца. Њој је то било више смешно него страшно. Другом приликом није је било два дана. Испоставило се да је била ухапшена са групом својих другова и другарица, док су мирно протествовали узвикујући своје пароле. Ничим нису изазивали полицију да би имала разлога да према њима примени силу.

Ја сам молила Михаила да иде у полицију да је тражи, па и да потегне неке своје везе и везице, како би је нашао, па и ослободио, ако је евентуално ухапшена, али није вредело. Он је упорно одбијао да се ангажује. Према његовим речима полиција обавља само своју дужност у складу са овлашћењем које јој даје закон. Марини ништа страшно не може да се деси. Чим утврде да се није ничим огрешила о прописе биће пуштена кући.

Пошто је напokon стигла кући, сва у модрицама по лицу и телу, затворила се у своју собу и није хтела изаћи два дана ни да једе ни да попије чашу воде. На моје молбе да изађе и да нам каже шта се десило није ништа одговарала нити уопште реаговала, а кад је Михаило молио да изађе само је викнула кроз затворена врата:

“Изаћи ћу када тебе ту више не буде било. Не могу више да те гледам, нити да слушам твоје социјалистичке лажи. Доста ми је вас лажова, покварењака и терориста...”

Михаило је био запањен. Зар његова љубимица може тако нешто њему да одбруси. Није, наравно, имао где да оде из својег стана. Па ни Марина није могла да истраје при својем ставу да неће изаћи докле год је он ту и да неће да га види. Када је напоскон подвила реп и изашла то више није била она петнаестогодишња клинка, него зрела особа. Прво је данима само ћутала, а онда када је Михаило за време ручка рекао нешто као “када ће ово лудило напоскон да престане и ова руља да се очисти са улица” Марина је побеснела:

“Та руља, како је ти зовеш, та младост, цвет и ум ове земље, неће нестати са улица све док се ти и твоји сатрапи не повучете и сакријете у мишје рупе, где вам је и место.” Затим ваљда сматрајући да то што је рекла није довољно увредљиво и ригорозно као шамар викну: “Док сви не одете у лепу пичку материну “ бесно тресне виљушку о сто, зграби своју перјану јакну па излете из стана залупивши вратима, не довршивши обед.

Сада се ни мени више није јело

“Зар си морао ово да јој кажеш? И то баш сада, у овом тренутку док још нису зацелиле оне ране које јој је нанела твоја полиција?”

“Ти значи, одобраваш овај њен простачки наступ, безобразлук. Овакав испад и кочијашки речник?”

“Наравно да не одобрам. Али ви, социјалисти сте баш прекардашили са вашом несувислом пропагандом и лажима, којима заслепљујете овај јадни народ. Уосталом, ти си све до сада био њен неприкосновени идол. Најзад су пале маске. Одједном си се у њеним очима појавио онаквим какав си, а такав јој се не свиђаш. Губитак илузија и разочарење увек падају тешко и драматично.”

“Али зашто? У чему је проблем? Зар треба на улици да се воде државни послови?”

“Него како?”

“Па зна се. У институцијама система. А не рушењем тога система кроз демонстрације и сукобе са чуварима реда.”

“У институцијама система који сте ви, ти и твоји партијски сатрапи, скројили по сопственој мери, па га ипак ни сами не поштујете...”

“Како то мислиш, не поштујемо.”

“Па ето тако што не поштујете вољу народа исказану на изборима.”

“У реду било је неких неспоразума око бројања гласова. Али ето припрема се закон, *lex specijalis*, па ће све бити постављено на своје место, тако да ће ово дивљање по улицама постати сасвим непотребно...”

“Само да није било тога, како га ти називаш ‘дивљања’ не би било ни вашег *lex specijalisa*, па би се лепо ти твоји партијски другови и даље сасвим удобно башкарили у меким, незаслуженим фотељама. Уосталом, ваљда си чуо шта кажу правни стручњаци, нарочито страни, па и сви европски државници, без изузетка. Тај ваш *lex specijalis* није ни био неопходан. Био је потребан само вама, социјалистима да би спасли свој образ, пошто сте ухваћени у изборној крађи.”

“Ти као да си пала под утицај онога урлања Драшковића, Ђинђића и оне Весне Пешић са трга. Минтигујеш ми овде као да имаш ону исту публику коју су они тамо имали да им аплаудира и да их подржава. Не мислиш ваљда да ћеш на мене моћи да извршиш утицај, па да променим свој став.”

“Наравно, знајући колико си тврдоглав, да тако нешто нисам ни помислила. Мада никад се не зна. Јер не каже се без разлога, да само будала никад не мења своје мишљење. А ти ниси будала...”

После неколико дана вратила се Марина. Нисам смела ни да је питам где се то смуцала. Кад је наишла озбиљна, као препорођена, некако сазрела као одрасла жена, ја сам седела на фотељи у дневној соби, задубљена у новине. Њеној појави сам се обрадовала као никад. Нека топлина ме је сву преплавила. А тек када је клекнула испред фотеље у којој сам седела, руке обавила око мојег струка, главу заронила у моје крило и тихо, тешко дишући, прошаптала са отецањем изговарајући реч по реч:

“Мама моја, мамице, много те волим...”

Мислила сам да ћу да умрем од изненадне радости и среће. Или барем да ћу се онесвестити. Напокон сам доживела да ме моја ћерка, моје једино сунце, доживи и прими као мајку. .

Само сам њену главу обухватила својим шакама са једне и друге стране, повукла је ка себи па смо се љубиле и љубиле... Ја сам њу заливала сузама, стискајући је грчевито у свој матерински загрљај. И то је потрајало. Она чврста као стена брисала је сузе са мога лица, што до тада никад нисам ни у сну доживела, па је нова ерупција плача потресала цело моје тело. И док су ме и даље саплитали јецаји, једва сам успела да се некако смирим и приберем, па сам јој спремила трешњев чај, за који сам знала да највише воли, а затим смо се опружиле по чулавом, вуненом тепиху на поду, тако што је њена глава почивала на мојим грудима, као оно некад кад је била сасвим мала, па ми се исповедила:

“Знаш мама, ови такозвани чувари реда и нису никакви полицајци. То су све саме крволочне звери. Нису чак ни Срби. Сви говоре неким чудним нагласком, ијекавски. Ваљда неке избеглице из Крајине и Босне. Чула сам како се деру и вичу: ‘Ће он, ће он...’ очигледно тражећи Вука Драшковића да на њему искале свој бес. Мене Виолету, Ћорђа, Перу и Слађану покупили су без разлога, јер смо стајали негде по страни, гледајући шта се догађа. Кукавице, нису се усудили да нападну оне у језгру, где је било највише демонстраната. Бојали су се ваљда да оданде не би могли да се извуку без последица. Пошто су нас потрпали у неки свој комби, увезали нам лисицама руке, као неким опасним криминалцима, тек тада онако увезане почели су бесомучно да нас бију. Пендрецима, песницама, па ако неко од нас падне на под онда и да га шутирају својим цокулама. И то не гледајући по којим деловима тела. Чак и по глави, лицу, као да им је баш стало да нас осакате, обогале за цео живот. То ударање су наставили и кад су нас допремили у затвор. Тек тамо је почело иживљавање не само над нама, из наше групе, него и над осталима који су били ухапшени и приведени. Батине су само пљуштале са свих страна. Очигледно је било да ти пси, таквим бесомучним батинањем ухапшених, везаних лисицама и немоћних, доказују своју верност вођи... Граде своју каријеру на муци овог несрећног народа. И онда ми он (главом климну у правцу собе у којој је ваљда мислила да се налази Михаило) дође са својим флоскулама о решавању проблема кроз институције система. А зар тај његов систем не забрањује батинање оних који не пружају физички отпор, који су већ лишени слободе и везани?”

Затим је само уздахнула и наставила:

“Знаш мама ништа не може тако да ме изнервира као лаж “. Од тих њених речи ме пресече нека језа. Затим је још додала: “Ево кунем ти се Богом, да никад, апсолутно никад нећу да лажем. То је тако одвратно и понижавајуће. Тебе волим јер ти никад ниси лагала и никад не лажеш. Тако да не морам да

мислим и одгонетам шта стоји иза онога шо кажеш. Знам да је то увек истина, гола истина и ништа друго. То је заиста тако дивно, прекрасно...”

Претрнула сам. О, Господе Боже, шта је сад ово. Какву ми то поруку шаљеш. И то сада кад више ништа не могу да променим. Како ће да ме доживи и поштује ово моје дете, ако једном, кад – тад сазна да је она сама дошла на свет захваљујући једној мојој, тешкој лажи. Лажи њене мајке, коју она сматра тако поштеном и искреном!

А затим сам се мало примирила када сам се сетила да о томе знамо само ја и Михаило, а за њега сам сигурна да се не би изрекао пред Марином, да је не би на такав начин трауматизовао. Додуше, и у судским списима при оном првом покушају развода брака постоје наше, уствари моје изјаве о томе да Михаило није природни отац детета али то је била судска расправа, са које је била искључена јавност, па то онда значи да садржина тих списа никад неће бити обелодањена.

Значи и даље остаје да живи и постоји једна моја тајна, тачније речено једна лаж, за коју морам да стрепим да ли ће моја ћерка некад и некако да је открије.

Да ли то треба да значи да је читав наш живот саткан од лажи да се без лажи не може замислити. Углавном се ту ради о ситнијим свакодневним лажима, без којих нема ни онога што се сматра учтивошћу, али овако крупне, судбоносне лажи као што је ова моја о начину зачећа детета, мора да су ипак сасвим изузетне.

Али зато и веома опасне. Са веома тешким, далекосежним и чак непоправљивим последицама. Јер ја сва претрнем од страха при помисли како би Марина, тако осетљива каква је, могла поднети ту моју лаж ако би била у прилици да је открије. И шта сада даље? Осуђена сам да живим са том непријатном тајном до краја. Јадна ја, јадно моје несрећно дете. Зашто је судбина према нама тако окрутна. Па и да је само према мени таква каква је, али дете. Зар није могло бити поштеђено барем то моје недужно дете. Где је ту божја правда. Да за грехе родитеља испаштају њихова деца. И то пре него што би добро уронила у живот, открила све опасне окуке и вирове, те непредвидиве реке без повратка, како би боље могла да схвате разлоге и мотиве поступака својег оца и мајке, па према томе и лакше да прихвате и опросте родитељске пропусте и грешке.

Према томе, у праву су они родитељи, који евентуално прикривањем и лажима своју децу држе далеко од најтежих својих грехова, све док ова не би стекла неопходну зрелост и животна искуства. Само пунолетство за то није довољно. Јер са осамнаест година не стиче се и потпуна интелектуална и емотивна зрелост.

Но сада, макар колико то изгледало себично и некоректно, било ми је важно само да искористим прилику док је Марина мени тако привржена, а од Михаила емотивно дистанцирана, па сам поднела захтев за развод брака, ћерка је изразила жељу да остане самном, Михаило се, немајући куд, са тим сагласио, па сам напокон добила оно што сам одувек желела. Моје дете је напокон било моје и само моје.

Наравно, тамни облаци који су ми се претећи приближавали још увек су били изван мојег хоризонта. Трагедију која ће да уследи нисам ни у сну сањала.

МИХАИЛО:

Већ сам заборавио када сам постао члан Комунистичке партије Југославије, па Савеза комуниста Југославије и напoкoн Социјалистичке партије Србије. Мењали су се само називи иначе је остало све исто. И организационо и идејно. Дакле ту ако је и било неких промена, биле су само косметичке, али у сваком случају ван моје воље. Нико мене ништа није питао. Одлучивало се негде на врху, без мојег знања и сагласности. Али тако и треба да буде. Нека политику креира онај ко има памети, знања и храбрости за то. Ни у војсци не одлучују сви војници демократским гласањем. Зато су војске и ефикасне. Што је јача дисциплина, војска је успешнија.

Иначе, одувек сам био привржен комунистичкој идеји социјалне правде. Почев од Народноослободилачког рата па све до данашњих дана. Јер ко је поднео главни терет истеривања фашистичког окупатора из ове земље? Наравно, комунисти. Ко је обновио ратом разрушену земљу? Опет комунисти. Ко је спровео индустријализацију и електрификацију земље? Исто комунисти... И онда ми дође неки мудријаш који то оспорава, тврдећи да су поразу Немаца одлучујуће допринели они који су заговарали тактику чекања да фашисте порази неко други и да нам на тацни донесе слободу. Није него.

А онда и оне паролe *водимо љубав а не рат...* Да смо се сви за тим повели данас бисмо били фашистичко робље. Теглили би и црчили и ми и наши потомци за Хитлера и његове потомке, његову “вишу, аријевску расу”. Зато не прихватам оцену да је деловање комуниста било штетно за народ, да нису били прави патриоти. Тобож, борили су се за власт. Па и треба да се боре за власт, ако се сматрају способним и позваним да би спровели своје идеје о добробити друштва. А да ли су у томе и успели...

Ја још нисам чуо за идеју уређења друштвеног система која би била хуманија од комунистичке идеје. То је најбоље и најједноставније формулисао познати латиноамерички фудбалер Марадона. Када су га новинари по повратку из посете Кастровој, социјалистичкој Куби питали какве утиске носи, кратко је одговорио: “Ја тамо нисам видео ни једно гладно дете. Ако је то комунизам онда сам ја безрезервно за...”

Заиста, зар се може замислити неко хуманије и праведније друштвено уређење од онога у којем нема гладне деце, у којем су сва деца здравствено збринута, где могу безбрижно да играју своје дечје игре, уместо да тако мали и нејаки, па још гладни, голи и боси морају да раде за своје угојене, сурове, капиталистичке газде. А понижавани и вређани.

Истина, да би било довољно средстава како би деца, старци, болесни и немоћни могли бити обезбеђени требало је узети од оних који добро раде и зарађују. Ови опет, ако од онога што зараде треба да дају за помоћ онима другима, неће да се довољно ангажују и потруде. А да би друштво напредовало у материјалном и технолошком развоју потребно је да они који то могу да повуку, буду ангажовани и ефикасни до саме границе могућег. Дакле, да буду мотивисани за тај изванредни напор. Тај проблем је својевремено уочио и истакао тадашњи председник Српске академије наука и уметности, професор Павле Савић, па је пледирао да се научници потруде како би изнашли начин да прегаоци у социјализму буду мотивисани за те врхунске, радне напоре и залагања. То није успело и зато су социјалистичке земље наставиле да назадују у односу на капиталистичке.

Дакле, није требало рушити социјализам. Трeбало га је само усавршити. Егоизам је својство сваког живог бића. Себични су не само људи, него и

животиње, па чак и неке биљне врсте. Капитализам то својство изванредно добро уме да искористи. У социјализму се грешило јер се ишло супротним смером. Уместо да се себичност искористи на опште добро, радило се на његовом елиминисању, обуздавању, што није могло донети очекиване резултате. Јер за тако нешто је био потребан снажан репресивни апарат, а то је онда значило ограничавање слободе. Капиталистичка пропаганда је то умела да искористи прокламајући слободу и људска права као врхунски императив. Тако је дошло до рушења Берлинског зида и пропасти социјализма у глобалним размерама.

Затим се десило оно што је морало да се деси. Клатно на историјском часовнику је отишло предалеко на супротну страну, па су нови кројачи историје прионули да оспоравају и оно што се не може оспорити. Руше се споменици јуначких бораца против фашистичког окупатора, преименују се улице са називима народних хероја, бришу се натписи са именом Владимира Илића Лењина... Као да је он крив за вулгаризовање његове хумане идеје, при чему се заборавља да је он Русију спасао глади тиме што је прокламовао НЕП (нову економску политику). Дакле, изнашао формулу коришћења себичности људске јединке кроз материјалну стимулацију прегаоца на раду, о чему је маштао и наш академик Павле Савић.

Према томе, требало је само обезбедити владавину права, чврсту законитост и безбедност у свим доменима друштвеног живота и пустити људе да раде и зарађују, а затим и да слободно располажу резултатима свога рада. Док сам био секретар у председништву СКЈ те своје идеје сам успевао да прогурам кроз одговарајуће форуме, па и да их уткам у законе и друге релевантне прописе. Без лажне скромности могу рећи да је, захваљујући тим мојим идејама (мада пласираним под туђим именом) у то време стопа раста друштвеног производа у тадањој Југославији била између шест и осам процената, тако да смо у том погледу чак премашили и Јапан, познат по изузетно брзом и успешном економском развоју.

Међутим, политичкој олигархији се учинило да им измичу полуге власти из руку, што је њима био приоритет над приоритетима, па су ударили свом снагом против такозваних “отуђених центара економске моћи...” Изгубио сам положај у политичкој номенклатури, па се вратио својој професорској катедри на економском факулету.

Моја супруга Теодора је без резерве прихватала све ове моје идеје и самном делила све што ме снађе. И зло и добро, а нарочито ово друго. Јер, док сам био на положају није морала да за мизерну плату држи часове математике у средњој школи. Имали смо на располагању државни “мерцедес” са шофером, што је била чак повољнија варијанта од оне да користим сопствени ауто, пошто нисам морао да бринем о дотрајалости гума, замени уља, па пречистача за уље и ваздух, као ни о поправкама због оштећења која ауто причине други возачи или само обесни и завидни пролазници. Шофер је одвозио нашу кућну помоћницу на пијацу, мене на посао, а Теодору до фризера или на састанке са њеним пријатељицама....

А кад сам изгубио положај на лествици политичке моћи све се изменило. После Титове смрти одједном је постало важно, чак одлучујуће важно, шта си по националности. Дошло је до затварања тржишта по републичким границама, наступила је несташица најосновнијих потрештина, појавили се редови за бензин и друго, па чак и за кафу. Сада су се југословнески “братски” народи одједном окренули једни против других. Сваком је за недаће и економску кризу био крив неко други. Неко од оних из братског, вишедеценијског загрљаја.

На таласима национализма избачени су на површину неки нови лидери, који су се заклињали на верност Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, Македонији, а Срби и Црногорци још увек Југославији или ономе патрљку који је од ње остао. Но, ти националистички таласи носе и сво смеће и муљ који се у мутној води нашао. Главу су дигли ратни злочинци из четрдесетих година, а затим и све, у међувремену стасале будале, попут оних који дивљају на фудбалским утакмицама, па је дошло до клања, силовања и пљачки, све закамуфлирано борбом за слободу својег народа. Неки извитоперени, болесни назови патриотизам. Политичари жељни власти су те дивљаке не само бескрупулозно користили него су их и подстицали на зла која су били спремни да чине.

У СПС сам учлањен од њеног оснивања. Није ту ни било неког посебног учлањења. Једноставно су чланске карте СКЈ замењене новим, али је све иначе остало по старом. Мени је то одговарало. То је изгледа и моја природа, мој карактер, па очигледно и моја струка. Дипломирао сам математику а магистрирао и докторирао на економском факулету. Јер ту је све јасно, законитост те професије тачно одређена, па је и сваки резултат строго детерминисан. Мало због својег неповољног искуства, а затим можда и урођене лењости, више сам волео да други преузму одговорност за моје поступке. Приповедати једну религију или се приклонити једној доктрини односно партији за мене је најбољи могући избор. Одлично као изговор да се не мисли својом главом. Довољно сам паметан да ту црту својег карактера спознам и довољно поштен да то признам.

Следствено томе, кад сам случајно у корпи за отпатке нашао повратну, аутобуску карту Београд – Бијељина – Београд и тако открио да је Теодора путовала у Семберију, па будући да ми је било јасно шта то значи, тог тренутка сам побеснео. Да је била ту вероватно би дошло до свађе, па и развода који иначе нисам желео. Међутим, када се пред вече вратила кући онако ведре и за мене још увек заводљива, одустао сам од објашњења. Наиме, желели смо децу и ја и она. Ја нисам могао предузети ништа, а она је преузела на себе одговорност за нас обоје. Уосталом, било је очигледно да је то обавила веома пажљиво и дискретно, а сећам се да сам читао негде код Русоа да је брачна верност својеврстан привид, који зависи само од тога шта ће људи да кажу. Као да је спокојство мужа једина брига коју треба да брине његова жена. Следствено томе, неверство за које се не дозна – не постоји. Према томе, она жена која је наизглед честита самим тим то постаје и у суштини. Према томе, ако се Теодора већ постарала да све што се десило остане дубоко закопана тајна, какве сврхе би било да ја сада почнем да дижем око тога буку и прашину, да драмим и хистеришем. Напротив, схватио сам да ми је управо таква животна сапутница и потребна. Зашто бих онда таласао и мутио сјајну и бистру површину мирног мора наше брачне среће.

Међутим, када је утврђено да је заиста затруднела и знајући како је до тога дошло, изгубио сам контролу над самим собом. Али само привремено. На кратко. Истерао сам тај бес из себе на релативно безазлен начин, па је наш брачни брод наставио да плови. Није се насукао нити ударио о обалске хридине са једне или друге стране. И да није било оног Теодориног испада по повратку из Суботице, са сахране њене мајке, вероватно јој никад не бих ни открио то што сам знао.

Прихватио сам извесност да је живот суров и непредвидив, али да се то не може изменити нити поправити, те да ми је само преостало да га живим и проживим до краја, таквог какав је. Јер позната је истина да само душевни

болесници настоје да животне околности мењају по својем нахођењу, што је неизводљиво и сулудо. Нико није у стању да мења свет у којем живи. Напротив, психички уравнотежена личност, уместо да се троши у таквим узалудним напорима, тражи најбољи, могући начин да се се прилагоди. И да за себе заузме односно освоји што повољнији положај у околностима у којима се нашао. То је уствари једино могуће решење. Ако сам се нашао у речној бујици нећу ваљда настојати да исправљам криву Дрину. Напротив, гледаћу да се одржим изнад воде и да се спасавам на начин који је могућ.

Кад је Марина рођена заволео сам је од првог тренутка када сам је угледао. Пратио сам сваки њен корак током одрастања, радовао се сваком њеном осмеху, првим речима које је изговорила. Међутим, када је мало одрасла и постала самосвесна све чешће смо се вербално сукобљавали око политике. Опозициони лидери су се у својим говорима превасходно обраћали младима и у томе били прилично успешни. Марину је нервирало када ме затекне да пратим емисије режимског РТС-а а поготово ако гледам и слушавам Слободана Милошевића:

“Како ти, тата, високо образован и паметан човек, можеш да гледаш и слушаш те лажи?”

“Нису то никакве лажи, сине. Милошевић се само бори да заштити свој народ ма где био. Нарочито онај у расејању, ван граница Србије...”

“Али како га то штити? Зар тако што, поводећи се за његовим идејама и поуздавши се у његову заштиту, стотине хиљада морају да беже остављајући све иза себе. Сву своју имовину, стоку гладну и жедну, чак и гробове својих предака. Каква црна заштита... Замисли како би теби било да дође тренутак кад мораш да бежиш и све ово што имаш у стану да оставиш, а да за собом понесеш само оно што може да стане у једну најлонску кесу. Зашто се не запиташ шта у тренутку као што је тај у себи мисли и осећа један такав изгнаник...”

“Па није ваљда Слободан Милошевић крив за тај прогон Срба. Фрањо Туђман је спровео то етничко чишћење у Крајини и Славонији...”

“Да, али погледај ко му је дао изговор и прилику за тако нешто...”

Теодора се иначе, увек слагала са мојим ставовима тако да се може рећи да смо били истомишљеници готово у свему, па и када је у питању анализа савремених друштених кретања. Али затим, кад год се ја и Марина око нечег сукобимо Теодора би се без одлагања и премишљања сврставала на ћеркину страну. Ја сам мислио да она у томе није сасвим искрена. Није она имала своје ставове другачије од мојих, него је једноставно ишла за тим да искористи указану јој прилику да се приближи Марини, која је иначе одувек била више привржена мени.

Тако подржавајући Марину, Теодора би знала да ми противречи:

“Видиш Мишо, онај план 3 – 4 који је крајишким Србима давао невероватно широку аутономију, да би имали чак и своју валуту, своје судство, своју војску и слично, били би нешто као држава у држави, а формално у саставу Хрватске, сачинила су четири амбасадора међународне заједнице: руски дипломата Леонид Керестецијанц, амерички амбасадор у Загребу Гелбрајт, као и по један представник ОУН и Европске уније. Иако није имао намеру да га стварно прихвати, Туђман је био довољно лукав да га прими и обећа како ће га размотрити и о њему разговарати, али властодршци у Книну су једноставно одбили и да га преузму од та четири представника међународне заједнице, који су им у Книн, лично ‘дошли на ноге’. Руски амбасадор сматра да су тада Срби испољили спремност да преговарају то би сигурно имало позитиван одјек у свету и био важан поен за њих. Али они су хтели само независну државу.

Очигледно им је недостајало мудрости и далековидости. А нећеш ваљда рећи да је Милан Мартић, изабран на интервенцију Београда, поступао независно. Тај план суштински није одбио он, него његов београдски патрон, Слободан Милошевић...”

Не могу рећи да моја жена овом приликом није била у праву. Али зар то није накнадна мудрост. На неки начин сам сажаљевао Милошевића. Јер он је само пасторче судбине. Усуд се њиме грубо поиграо. Рачунао је да може за свој народ постићи више. У тим околностима, при таквој констелацији светских моћника, прошао је тако како је прошао. Кад сам то рекао Теодори она је узвратила:

“Па што се онда качио за посао којем није дорастао? Државник без визије, без способности предвиђања, који стално касни за догађајима, боље да кормило уступи неком другом...А колико је ограничен, или само сујетан, показују његове речи да нема коме да уступи власт. Он стварно мисли да је једини Богом дан, незаменљив. Да нас заиста ‘мрзи цео свет’. Да је трагедија у којој се нашао народ, настала независно од његових поступака и да је он једини, могући спасилац!”

Али тиме ме моја жена није могла поколебати:

“То не мисли само он него и сав наш народ. То је исказано на изборима.”

“Немој ми само помињати изборе. Јер одмах ми скаче притисак од помисли на резултате тих избора, које сте ви исфабриковали, а онда их ваше судије, које сте сами поставили у комисије за верификовање тих резултата, спремно потврдили...”

Тако се политика, хтели ми то или не, једноставно ушуњала у нашу малу иначе складну породицу. На једној страни сам био ја, на другој Теодора и Марина. Недостајао је још само арбитар, који би на крају наших дискусија одлучио ко је победио у тој неравноправној борби.

Међутим, мој став да је демократија и вишепартијски друштвени систем један, по земљу штетан хаос, остао је непромењен све до данас. Мишљење да политичке борбе између страначких ривала доприносе успешнијем решавању проблема који се у друштву појављују, чиста је илузија. То је све далеко од става који је износио Горбачов, да је опозиција неопходна како би они, који су на власти, могли знати да ли греше или не. То је теорија. А код нас у пракси једна странка спроводи реформе, друга која је у опозиција подмеће јој клипове у точкове, да би убирала јефтине поене, а трећа која није прошла изборни цензус на изборима постаје парламентарна тако што купује посланике од парламентарних. Све се оне међусобно оптужују за криминал. Уместо да се обрате надлежним органима за кривично гоњење, пред ТВ камерама машу наводним доказима о корупцији, док не прођу избори, да би после све те кривичне пријаве и такозвани докази били одбачени као ирелевантни. Значи, саме лаж, клевете и међусобна подметања, а без било какве санкције или других последица. Последице трпи једино народ. Јер док се странке и њихове вође међусобно прегачају, привреда стоји, нема нових инвестиција, јер страни улагачи немају поверења у правни поредак. Страда економија целог друштва, а тиме и животни стандард најширих слојева становништва. Богате се само бескруполозни појединци на власти или они који су уз ту власт.

Дакле, не ради се ту о томе да опозиција аргументовано критикује властодршце, у циљу да се нешто суштински измени на боље. Али и да уме да се заустави када се покаже да општи интерес то захтева. Не, смишљено позивима на штрајкове, блокадом путева, лажима и подметањима, онемогућава се спровођење друштвено корисних реформи. Зашто? Само зато да започете не би

успеле. Јер ако би реформатори успели, то би био плус поен за њих у бирачком телу, па онда опозиција нема шансе. Ако такво стање није штетно по развој друштва ја онда не знам шта је.

Напротив, у систему који је спроводио Милошевић знао се ред. Он је одлучивао шта је корисно и добро, па ту није било места за штетна деловања. То значи да је на снази образац доминације и потчињености, или супериорности и инфериорности. Нема ту места за илузорне покушаје успостављања равноправних односа са неким другим неистомишљеницима, што само води у сукобе и хаос.

Ове моје ставове оспоравају и Теодора и Марина. Клинка иде чак тако далеко да ме поистовећује са филозофом Кантом чији је идеал био да свет буде уређено место у којем се све разуме и где се све може предвидети, а што није могуће остварити. Чиста утопија, рече. Да хаос постоји и у систему о којем сам ја говорио само је он невидљив, зато што не постоји слобода штампе.

Према томе, ја са једне и њих две са друге стране смо два различита света који се никад неће моћи помирити. Па ипак, пошто смо се ја и Теодора развели, па се ја иселио из ранијег стана и за себе купио други, иако је по пресуди припала на старање мајци, Марина је више боравила код мене него код Теодоре. Само смо престали да водимо политичке расправе.

На тај начин малолетница је имала одличан алиби да се креће и одлази куда год жели и остаје колико год јој се хоће. За Теодору мала је код мене кад год није код ње, а за мене је код мајке кад није код мене. Ни мени ни Теодори није падало на ум да проверавамо где се Марина налази, па ни да је питамо где је била и колико се задржала.

Можда смо требали. Тим пре што девојчица није имала навику да лаже, па бисмо тако имали тачан увид у њена кретања.

Пошто сам своје политичке ставове бранио и кроз штампу и друге медије Марина ми је то замерала, говорећи да ју је срамота да пред својим друговима каже ко јој је отац. Поготово пред онима који су искусили како рече “пендрек демократију” моје странке док је на власти. Ја опет нисам сматрао да треба да се затворим у мишју рупу. Да се стидим којој политичкој опцији припадам. Јер аргументи су били на мојој страни, па сам јој тако и говорио:

- Ако сте ви демократе што би вам сметало ако ја кроз медије заступам ставове своје партије? Зашто то не би било демократски?
- Не можете да се позивате на демократију ви који правите списак неподобних новинара, као да шаљете сигнал оним идиотима, који воле да убијају, кога треба да узму на нишан. Па онда она ригорозна кажњавања редакција оних листова који не пишу по вашој жељи. Новчаним казнама које одмах наплаћујете, без обзира на евентуално уложену жалбу, а у таквим износима које нико није способан да плати, па кажњене новине аутоматски, обавезно иду у стечај и нестају. А изричу их ваше судије за прекршаје које постављате из редова својих послушника...

Признајем да на неке њене реплике нисам налазио прави одговор, али негде у дубини своје душе нисам могао ни да преломим и променим своја убеђења. То би за мене било издаја не само мојих начела него и читавог мојег дотадањег битисања на свету. Уосталом, онај ко треба да зна, ваљда зна куда нас води. Ја сам војник своје партије, дужан сам да извршавам наређења претпостављених, чак и кад их не разумем и ако не знам чему служе. Не морам о њима ни да размишљам, а камоли још да се упуштам у нека расправљања, којима не видим сврху.

Уосталом, иако сам у политичкој каријери догурао веома високо, скоро до самога врха, увек сам био онај други. У сенци оног првог или првих. Они су постављали смернице, а ја сам у оквиру тих ограничења деловао. И то веома добро. И ни најмање ми није сметало што су се они мојим идејама китили као паун туђим перјем. Јер, ја нисам креативац него оперативац. Сачувај ме боже обавезе да морам да одлучујем. Па макар и о прихватљивости или неприхватљивости туђих идеја.

Сећам се оне приче о одличном раднику у неком пољопривредном комбинату. Директор погона му је одредио да разврстава кромпире тако што ће на једну гомилу да ставља најкрупније, на другу најситније, а на трећу оне средње величине. Човек, по природи педантан и крајње одговоран, тај поверени му посао настојао је да обави најсавесније што је могуће. Али баш зато било је тешко стално доносити одлуку који је кромпир ситан, који крупан, а који пак средње величине. Јер разлику је било тако тешко уочити и одредити се. Мање одговоран радник би тај посао обавио са лакоћом. Овај је напротив, био превише савестан да би могао олако да се одлучи и да такву одлуку доноси сваког секунда, током радног времена од пуних осам сати, дневно. Доживљавао је један стрес за другим. После само неколико дана рада озбиљно се разболео, тако да су га морали сместити у болницу. Потреба да током целог радног времена одлучује о томе који кромпир спада у коју од три гомиле, толико га је психички исцрпела да је скоро излудео. Ја га, ето, потпуно разумем, па ми и не пада на памет да се петљам у посао који превазилази моје способности. Зато сам се ваљда и одредити за ону политичку опцију и организацију у којој нисам морао да доносим никакве одлуке. Само да се повинујем решењима која су доносили други. То је тако лепо, чисто и јасно као сунце. Зато ме и не чуди када неки писац наводи како су они робови, веслачи на галијама, уживали изванредну психичку слободу, јер нису морали да одлучују ни о чему, ни да брину било какве егзистенцијалне бригае. Све је било одређено па им је остало само да веслају. Дакле, били су слободни у оквиру ограничења, која су им ограничавали меетални окови на ногама. Скоро да им човек, изложен на ветрометини живота, где су сви путни правци снегом завејани и нејасни, може позавидети.

Зато сам одлучио да ћутим и да се са ћерком више не спорим о политичким проблемима. То ми се учинило и лакшим и лепшим. Тим пре што су ми лекари, због израженог дијабетеса број два, изричито забранили свако нервирање, и то ми упорно понављали при сваком прегледу. С друге стране, Марина ми је била све на овом свету, мада биолошки није била моје дете. Срећом она то није знала, па ме је и поред мојих политичких уверења, волела и поштовала, као оца. При помисли да бих могао да је изгубим сав бих претрнуо од страха. Према томе, нек се носе и Милошевић и Социјалистичка партија, Марина ми је на првом месту. Важно је само да њу никад не изгубим.

Пошто дијабетес напада крвне судове, као и периферне нервне завршетке, имао сам проблеме и са осећањем за равнотежу, вртоглавица ме је спадала из на око непознатих разлога, у време кад јој се не наддам, јер јој нисам могао спознати узрок, било је неопходно да се Марина нађе уз мене кад год може, а поготово ако бих одлазио негде на опоравак. Тако ме је пратила приликом одмора на Златибору, па у мађарској бањи Ђула и слично. Поготово ако су ти моји опоравци падали у време летњег или зимског распуста, када није имала обавезе похађања часова у школи.

Иако је повремено била забринута, духом одсутна, ћутљива и њеној ведрој природи некако несвојствено озбиљна, нисам могао приметити да јој је

непријатно или досадно да ме прати по тим одмаралиштима и бањама. А то њено присуство у мојој близини значило ми је више него било каква терапија. То је био прави дар моје иначе непредвидиве судбине. Ваљда је она то наслућивала, па ми се због тога увек и налазила уз мене, кад год ми је то било потребно и онолико колико сам желео.

Кад год бих јој поменуо да и она треба да нађе себи дечка са којим би могла да излази и да се забавља, као што раде њене вршњакиње, само би се насмејала и одмахнула руком, говорећи:

- Знаш тата, ја нисам способна за нека забављања ради забављања, нити за изласке ради излазака. Или ћу да га волим или нећу. Не треба мени никакав разводник да ме држи за руку и да с њиме водим неке глупе разговоре ради разговора. Ако нема љубави нећу да траћим време са неким кога не волим. Боље онда да у миру сањарим и да разговарам сама са собом. Свако себи тражи неког паметног саговорника, а мени сам ја сама најпаметнији саговорник. Осим тебе, наравно. Под условом да предамном не величаш Слободана Милошевића – заврши смејући се.

Такве и сличне њене речи помало су ме плашиле. Јер знао сам да физички, полно па и ментално зрела девојка, а без сексуалног искуства, лако може постати плен неког превејаног типа. Неког који у везу са девојком не улаже много озбиљности и неопходно пажње, док она можда у то улази свим својим бићем. Искрено и озбиљно, до бола. Тада је свака трагедија не само мућност него скоро чак извесност.

Сматрао сам за своју дужност да учиним нешто за моју љубимицу, али шта?

Када су у питању ти мушко-женски односи, шта један старкеља као што сам ја може паметно и убедљиво да каже, блиској, младој, женској особи као што је Марина? Моје речи је односио ветар и пре него што сам их изрекао. Док су биле само мисли, идеје... А кад заустим нешто и да кажем, са мојих усана не излази никакав звук. Па, и када успем да нешто превалим преко језика то би Марина само пропратила смехом. Речи, речи, речи... Како је то немоћно средство.

А сада кад је за све касно питам се шта смо то ја и Теодора погрешили? Учинили нешто што нисмо смели да учинимо или пропустили оно што смо требали? Да ли сам крив ја или она, или обоје? Може ли се измерити тежина кривице, као у кривичном праву при одмеравању казне, која је запрећена од до. Све према степену такозване друштвене опасности кривичног дела. Било ко да је највише, одлучујуће крив остаће некажњен. Марина је изгледа баш тако хтела. Да нам остави у том смислу неизвесност како бисмо се до смрти питали и преиспитивали, а да никад не дођемо до правог закључка. Оног једног, јединог...

МАРИНА:

Ово није дневник, јер дневник се пише хронолошки. Ово је пре једна прича или боље речено исповест. Пишем сама себи односно, некој будућој Марини. Претпостављам да ћу једног дана желети ово да прочитам и да се тако суочим сама са собом, тачније да се ова садашња погледа у очи са оном будућом, па да поново пропловим између Сциле и Харидбе узбурканим морем оног периода живота који се сматра најлепшим у току битисања јединке људске врсте.

Добро, не поричем да сам можда овим писањем желела да пошаљем поруку неким особама, којима нисам рекла све што знам и што мислим. Дакле, нека ово буде она боца у коју морнари пишу своје писмо, упућујући га не знано куда и не знајући коме. Јер говори неком у лице оно што нам је на уму подразумева и одговор те особе, а то је већ нешто што нисам желела да чујем. Никакав дијалог, никакви одговори ми нису потребни. Знамо оно што знамо, имам своје мишљење о свему томе и не видим могућност да га променим у зависности од тога шта би ко, од умешаних, могао да ми каже. Као да то и сама не могу да предпоставим. Нема ту ништа што ми не би било јасно. Познавајући и Михаила и Теодору, јасни су ми и њихови мотиви. Ко сам уопште ја, са којим правом да се постављам у улогу неког судије, па да оцењујем исправност њихових поступака и да пресуђујем? Тако нешто ми не пада на памет. Па, ни ова моја исповест или порука није срачуната на то да доносим било какве закључке. Али зашто не бих изнела, и тако спасла од заорава, чињенице до којих сам дошла, које су ми познате? Не видим како бих тиме могла да повредим било кога.

Следствено томе, ако би се нашао заинтересован издавач, пристала бих и да ово сочињење буде објављено, па и ако они, моји најближи, тиме не би били баш одушевљени. Уосталом, ко их шиша. Зар нису и родитељи прослављене француске списатељице, Франсоаз Саган, у почетку били згранути њеним текстовима објављеним у првом лицу, као испосвести. Чак су ишли тако далеко да су је се јавно одрекли. Маторци су углавном такви и на то не треба обраћати пажњу. Нису ни они мислили на нас кад су своје животе живели тако како су живели. Како су желели и хтели, руковођени само својим импулсима и жељама.

Никако не мислим да родитељи не треба да брину о својој деци, поготово женској, а нарочито оној малолетној. Нека они слободно изразе своја страховања, а ја ћу сама знати да проценим да ли су оправдана или не, па следствено томе да ли ћу да их уважим или нећу. Јер и сама сам свесна свих замки које нам живот поставља. Нећу да будем лакосмислена, раскалашна, а нарочито не нека шизика којој су прокључали хормони, па као мува без главе лети од једног мудроње до другог. Срља у пропаст не водећи рачуна о томе да мечка не може што и медвед. Јер за разлику од мушкарца ми смо рањиве, па односу са супротним полом морамо прилазити крајње опрезно, имајући у виду чисто биолошку разлику. Наиме, док клиндов располаже билошким капацитетом, простије речено икром, за двадесет хиљада клинаца, женка је ограничена на свега двадесет током читавог, свог репродуктивног периода. С тим што може да затрудни кад се томе најмање нада. И што је најгоре – онда кад то најмање жели.

Једне зиме на Златибору видим неког момка, скијаша како, великом брзином, пролеће кроз веома узан размак између два стабла бора, не окрзнувши ни једно. “Како си успео да тако спретно проишаш између та два стабла?” питам га ја. А он онако прилично узортиран, дрхтавим гласом, замуцкујући као да је тек дошао к себи и схватио у каквој опасности је био, одговори: “Ја то нисам хтео. Десило ми се...”

Тај ми се догађај урезао у памћење, као опомена. Упозоравала сам себе да никад не дозволим да јездим кроз живот као тај младић на скијама, а да не могу да контролишем правац својег кретања и брзину. Нажалост, убрзо сам се уверила да то није баш тако једноставно, како ми се у почетку чинило. Јер живот је инвентивнији од сваког правила, начела, принципа... У игри су многи

играчи, као и објективне друштвене и природне околности, на које немамо утицаја. А оне на нас имају и то оног пресудног.

Своје родитеље, како оца тако и мајку, доживљавала сам као да смо сви троје једно тело и једна душа. Могућност неког неспоразума међу нама нисам ни у сну могла да сањам. Све до оног кобног дана, када ме је мајка затекла рано зором у кревету са оцем. Наравно, одмах ми је постало јасно шта она под тим подразумева, па сам само љутито истрчала из стана, а они остали да се свађају. Од тога дана више никад ништа није било као раније. Постало ми је јасно оно што ми до тада није падало на ум. Да је отац мушкарац, а ја жена, мада тек једанаестогодишњакиња. Мајку сам на пречац замрзела, поготово што је отишла тако далеко да поднесе тужбу и затражи развод брака. Нисам знала шта је узрок сукоба између њих, али сам наслућивала да је нешто крупније. Јер то што је она затекла, а што је било могуће објаснити, није ми изгледало као разлог за тако драматичне последице, чак и за развод брака.

Добро, она је ту тужбу на крају повукла и бракоразводни поступак је тако окончан, али неки неспоразум између свих нас је остао као нека притајена мора. Ја сам тату још више волела, више него до тада, јер сам га доживљавала као недужну жртву. Некога ко је на правди бога невин осумњичен и оптужен за дело које није починио или само за намеру коју није имао.

Негде око четири године касније била сам сама у стану. Мама је то вече, као разредни старешина, имала родитељски састанак, али није ми било јасно зашто се тата још увек није вратио са факиша, где су пред њим, његови студенти полагали испите. Ти испити углавном не трају до дубоко у ноћ. Онда је зазвонио телефон, јавила се телефонисткиња из Ургентног центра рекавши да мој отац жели да разговара самном. Претрнула сам од страха. Шта ће он у ургентном центру? Шта му се догодило? Није ваљда оно најгоре...

Умирила сам се када сам чула његов глас. Говорио је додуше с напором, споро и некако испрекидано, али био је жив што је најважније. Уосталом, могао је и да говори. Испоставило се да је имао напад вртоглавице, пао негде на улици, пролазници позвали хитну помоћ, па је тако допремљен у Ургентни центар. Рекао ми је још само да се у горњој фијоци његовог писаћег стола, са леве стране налазе његови лични документи, па да међу тим папирима потражим његову здравствену књижицу, али и да покупим сву медицинску документацију о ранијим прегледима и примењеној терапији, па да му то донесем у Ургентни центар. Та фијока је закључана али кључ је у брави, која је постављена дискретно са стране, а испод плоче стола.

Тако сам претурајући по његовим документима, тражећи она о ранијим медицинским прегледима и третманима, нашла и нешто што иначе нисам тражила. Била је то копија судског записника са оне бракоразводне расправе, његова и Теодорина изјава, дате приликом њиховог саслушања у својству парничних странака. Нисам могла да верујем својим очима. Мислила сама да ћу да се онесвестим. Он изјављује да је и пре него што сам се родила знао да ми он није природни отац, а мајка без имало зазора, као да је то најприроднија ствар, признаје или боље речено истиче, да и не зна ко је мој билошки отац, јер да ме је зачела са шесторицом њој непознатих мушкараца.

Бојала сам се да ћу да полудим колико сам била потрешена. Покупила сам ону медицинску документацију, спаковала у један повећи, празан коверат, на њему написала само Михаило Тревирац, позвала такси и то однела у Ургентни центар. Оставила сам то на портирници, па ушла у такси, који нисам отпустила тако да ме је чекао испред улаза. Нисам хтела ни да потражим и видим онога за

кога сам петнаест година мислила да ми је отац, а он се показао као странац. И то као бедни лажов. А тек Теодора?

Преко мобилног телефона позвала сам број 9812 да бих сазнала која је апотека у граду те ноћи дежурна, рекла возачу да ме вози до оне “Свети Сава” преко пута железничке станице, купила два паковања бенсендина, одлучна да све то одједном прогутам и тако скончам свој бедни живот.

Кад сам стигла кући маму тамо нисам затекла. Испотавило се да је на телефонској скеретарици одслушала поруку да је Михаило у болници, па отишла тамо да га посети.

Тим боље што је нисам нашла у стану, јер ко зна како би се наш сусрет, после оног што сам открила, одиграо. Ма, прошло је тек десетак месеци од оног дана када сам јој се свила у крилу и заклињала се да никад нећу да лажем јер да је то тако одвратно и понижавајуће, изражавајући свој респект према њој која “никад не лаже”. А ето испоставило се да је лагала и у то најделикатнијим ситуацијама и стварима где је то најмање пожељно. О начину зачећа својег јединог детета, мене коју како се куне, воли највише на свету. Баш одвратно, јер више никад чак ни њој, својој мајци нећу моћи да верујем. Зато сам се на миру истуширала, обукла своју најлепшу спаваћицу, из оних бочица истресла пуну шаку успављајућих таблета, из кухиње принела чашу воде, па се опружила полеђушке по кревету, и кад сам већ хтела да све то прогутам, неки глас из потсвести као да ми је довикуно:

“Немој то себи да учиниш. Ти ниси ни најмање крива. Гледај само да ти сама не будеш лажов, па ћеш имати свој живот, онакав какав желиш да имаш. Њих двоје ту ни најмање нису важни. Већ си једном ногом у пунолетству, па не мораш да зависиш од било кога...”

Затим сам подробно, трудећи се да будем максимално објективна, о свему промислила. Присећајући се садржине оног судског записника где је моја мајка детаљно описала своју страшну дилему и објаснила судбоносну одлуку коју је морала да донесе, на неки начин сам почела да је схватам, па и оправдавам. Чак сам се и сажалила на њу. Михаило је био неспособан за зачеће, а и неодлучан да било шта учини, за разлику од своје жене, која је бремене одговорности била храбра да преузме на себе. Обоје су образовани и паметни људи, схватили су сву окрутност околности у којима су се нашли, па им је само недостајало снаге и одлучности да истрају до краја у ономе што су, она вољно а он невољно, проживљавали. Шта ја ту било којем од њих двоје могу да замерим? Одакле ми право за тако нешто? Поготово ако се узме у обзир да ме не би ни било, да Теодора није била одлучна колико је била.

Онда сам одбројала само пет таблета, то прогутала уз гутљај, два воде и заспала сном праведника.

Кад сам се сутрадан око поднева пробудила мама је већ била отишла на посао, тако да нисам пала у искушење да са њоме заподенем разговор о ономе што сам сазнала. Касније, пошто сам се смирила и о свему добро промислила одлучила сам да ћутим. Јер расположења се као што је познато мењају. И то често без јасног разлога и повода, а у сваком случају без било какве наше свесне намере и учешћа воље. А имала сам и неке своје, сасвим разумљиве разлоге да ћутим, да им не откривам шта сам сазнала. Јер тиме њих бих унесрећила, пошто они сигурно знају зашто су од мене крили истину. Према томе, запитала сам се да ли бих ја била срећнија ако са њима поведем разговор о томе? Никако. Сви троје бисмо били још несрећнији. Јер они мисле да су мене поштедели трауме тиме што су уверени да ја не знам ту шокантну истину, па нека им буде. Због њих, због њиховог мира и спокојства, глумићу и даље наивност и

необавештеност. Зар се не каже да смо обавезни да будемо срећни (ја бих рекла да се тако претварамо) због оних који нас воле, без обзира како се сами при томе стварно осећамо. Само да њих некако поштедимо, ако већ и иначе не можемо да им помогнемо.

Дакле, ако љутња, прекори, срџба, већ сами по себи ништа не могу да промене, чему онда распиривати ватру? Зар сам ја неки садист, зла коб... Да Теодори и Михаилу загорчавам живот? Зар ја то желим? Јер за сваки корак који предузимамо првенствено се поставља питање циља. У мојем случају тај циљ ми је некако измицао. Нисам налазила никакав смисао у било чему од онога што сам могла да предузнем.

Ипак, нисам лако одустајала. Хтела сам да будем потпуно сигурна да ли се ишта може променити. После свега, наставила сам да у то сумњам. Чињенице су такве какве су и ту помоћи нема. Напокон сам се сасвим смирила и нашла да се и не осећам тако лоше како би се то могло очекивати. Напротив, доживела сам невероватан осећај супериорности. Знала сам оно што они нису ни слутили да знам, па сам сада могла да их посматрам из неке друге перспективе. Да се чак на неки уврнути начин наслађујем гледајући их како се, онако лажљиви и грешни, копрцају као оне рибице заточене у кућном акваријуму.

Напокон, мој прави, природни отац, може наравно бити само један од оне шесторице, никако сви они, ко је он и какав је? Леп или ружан, добар или зао, паметан или тупав... У својој уобразиљи већ сам га видела као лепотана, мистер универзума. Сетила сам се својег албума филмских глумаца, певача и других славних лепотана, фотографија које сам својевремено скупљала као шипарица, па узела и почела да га прелиставам. Ипак нисам могла да се одлучим на којег од њих бих пожелела да мој прави, мистериозни отац личи. Ма, шта се ја ту замајавам и заваравам. Нормалан свакако не може да буде неко ко прави дете са непознатом женом, и то у друштву са још петорицом других. Поврх свега свестан да то мало недужно створење никад неће моћи да види, да га држи у наручју, да му тепа и да се са њиме игра. То мора да је ипак неки примитивни сеоски ђилкош. неки двоножни пастув, без трунке мозга, па и морала. Неко чијим поступцима управља његов животињски, полни нагон. Тај се сигурно не преоптерећује било каквим скрупулама, тако да му не пада на памет да мисли о последицама. Вероватно никад није ни помислио да постоји неко као што сам ја...

Затим сам тај албум фотографија најпривлачнијих мушкараца света, бесом који нисам могла да обуздавам, исцепала на најситније делиће и бацила, па плачући зарила главу у јастук, решена да умрем помоћу снажне аутосугестије, рачунајући да снажна воља чини да и немогуће постане могуће.

Да ли сам то само ја полудела или је подилеисао сав остали свет, који ме окружује. Постоји ли на овој нашој планети још неко ко је на свет дошао на тако безуман начин као ја?

Што се тиче мајке била сам запањена гледајући њено мирно и спокојно лице. Опустено поступање и опхођење самном. А тек недавно смо се грлиле и љубиле када сам јој изражавала своје дивљење што је она једина особа на свету, којој могу да верујем, јер никад не лаже. Тако да не морам да проверавам шта евентуално стоји иза онога што учини или каже. Како се ни тада није застидела, па ни искористила ту прилику да се отвори и да ми каже истину, о томе како сам зачета, да чак ни она сама не зна ко ми је отац. Невероватно да би она мене држала у заблуди о тако важној чињеници све до смрти. И то све за моје добро, како предпостављам да замишља.

Михаило(тешко ми пада да га и даље, барем унутар моје интима, називам татом) је већ друга прича. Обзиром да је припадник оне политичке струје, која безочно лаже сав свој народ, не видим зашто би и у породичним односима био искренији. Уосталом, он можда сматра да је то Теодорина дужност да ми открије истину, ако хоће. Такав његов став могу да разумем, па и да оправдам. Тим пре што он ни у најбезначајним стварима није дао да се наслути да ми није отац. У том погледу био је заиста прави родитељ. Неговао је туђе дете као своје. Доследно и пожртвовано испуњавао очинску дужност неког другог, непознатог. Његова заслуга је тим већа што је од почетка знао да није истина, да сам његова ћерка, а да му то ипак није сметало да буде према мени коректан до краја. Обзиром на то, моја обавеза да му такву доброту и племенитост на најбољи могући начин узвратим, је тим већа. Када је убрзо отпуштен из болнице, гледам га и видим да он и не слути да ја знам оно што су он и његова жена од мене крили годинама, рачунајући да никад то нећу сазнати. Како су обоје јадни и смешни сада у мојим очима, пошто се онај идеализам којим сам се раније заносила када су њих двоје у питању, урушио у прах и пепео. Улоге су одједном, преко ноћи, измењене. Ја сам сада била ауторитет, а њих двоје недорасли клинци. Могла сам сада само да их жалим. Више ништа неће бити по њиховом. Слободна сам да чиним све што пожелим. Знам њихову слабост, а они моју не. Јер је и немам. Чиста сам, искрена и поштена, као капљица росе. Нећете више ви мени да солите памет и да ме залуђујете својим измишљеним флоскулама. Не могу више да уважавам савете некога ко ми не пружа добар пример. Пример у који бих могла да се угледам, вођство за којим бих могла да пођем.

Али за дивно чудо и даље сам их волела. Скоро чак и више сада када су ухваћени у лажи, па испали тако слабашни и рањиви, него раније док су ми изгледали веома важни и недостижни. Нарочито сам волела Михаила. У сваком случају више него Теодору. Јер он је у читавој ствари испао као највећа жртва. Истина, насамарени смо сво троје, али он ипак највише. Сви смо испали као жртве судбине, али Михаило је насамарен од своје жене. Она се показала као његова зла коб. А ипак да ли? Овако или онако добио је ипак дете које без Теодорине одлучности и храбрости никад не би могао да има. Ма, зар управо то и није његова природа: да одлучивање и одговорност за ствари које се и њега тичу, дозвољава да преузме неко други. Зар и у политици није изабрао партију у којој од демократије нема ни слова “Д”. Где свемоћни вођа одлучује о свему, а ако о неким проблемима и буде организовано неко гласање, то је више ради форме. Акламацијом, да би велики брат увек знао ко је какав и шта мисли, пре свега о њему, свевишњем вођи. Петнаест година Михаило је играо улогу оца и био срећан. Јер њему је таква улога очигледно баш одговарала. Била сам срећна и ја не знајући да човек којег зovem “тата” то је само на папиру. За разлику од мене, која нисам знала праву истину, па сам га волела као да ми је стварно отац, он је знао да му нисам права ћерка, а ипак ме је волео као да јесам.

Зато сам одлучила да и даље останем његова најлепша илузија. Он је то ипак заслужио. Волела сам га. А била сам разапетa између њега и Небојше којег сам такође волела до бола. Михаило је био максимално пажљив и нежан према мени. Боље него многи прави очеви. Са друге стране, волео ме је и Небојша, који је веома тешко подносио моја одсуствовања од по неколико дана до чак пола месеца током времена које сам проводила уз Михаила, па трпела све његове болове и попуњавала његову, старачку самоћу. Знала сам да угрожавам своју везу са Небојшом, чак да изазивам и његову, мада безразложну, љубомору, али се ипак нисам колебала да преимућство дам мојој дужности и обавези према

оцу. Јер он не само да је то заслужио него у годинама у којима се налазио и са његовим нарушеним и озбиљно угроженим здрављем, за разлику од младог и снажног момка, Небојше, имао је у мојим мислима и стремљењима преимућство. Оправдано или не, мислила сам да би било не само превише себично него и окрутно да чувам само своју љубавну везу, а том вољеном старцу нека буде шта буде, шта му Бог да. Било би веома ружно да му, својим занемаривањем и не пружањем помоћи и не указивањем пажње за којом је тако упадљиво чезнуо, загорчавам последње дане живота који су му још преостали. А и зашто бих? Као да имам неког разлога да му се светим или само да му будем незахвална. Зато сам га пратила као његов анђео чувар, како ме је и представљао својим познаницима и пријатељима. Ишла сам са њим у одмаралишта, па и у бање које баш не посећује омладина, где сам могла да гледам само руине некада младих, моћних и лепих људи. И да слушам њихова наклапања и јадиковке о томе где га и шта пробада, како коме срце “прескаче”, колико му је висок крвни притисак и ниво шећера у крви... Толико сам се наслушала прича о свим тим хроничним, старачким болестима да бих, чини ми се, могла о томе да одржим пар успешних предавања студентима медицине.

Кад мало боље промислим и престанем да се заваравам схватим да се тако пажљиво и чак пожртвовано односим према Михаилу баш зато што ми није прави отац, а одгајао ме је као и да јесте. То је дакле мој дуг према једном странцу, који мора да буде намирен. Прави отац би био обавезан да испуњава своје родитељске дужности, а он је то чинио и ако ни са становишта морала, ни са становишта закона, то није морао да чини. То мора да се цени и поштује, никад да се не заборави.

Па и поред тога што односи између мене и мојег назови оца, Михаила нису баш били дословно хармонични. Он је био залуђен за режимом Слободана Милошевића, што мени није баш много сметало све док на својим леђима нисам искусила хуманост и демократичност тога система лажи и превара. Тек тада сам прогледала и више никад нисам зажмурила. А имала сам и језичину за своје године охо-хо. Кад почнем да сипам своју вербалну ватру, нема те силе која би могла да ме заустави. И тако бих бујицом својих аргумената засула тога Милошевићевог сателита све док се он не би уморио и заћутао. Нисам могла да разумем како то да један паметан и високообразован човек, као што је Михаило, не увиђа какав је лажов и манипулатор тај његов идол.

Међутим, иако у себи не носим његове гене, он је ипак за мене био једини отац, којег сам имала и могла да имам. Та његова залуђеност за Слободаном Милошевићем, била ми је чудна, неподношљива, загорчавала ми живот, али сам морала са тим да се помирим. Јер тај мој, понављам једини отац за којег знам мени је представљао блиског члана моје породице, па сам осећала обавезу и чак ме је испуњавало неким чудним блаженством ако сам могла да му пружим помоћ у његовој физичкој и психичкој самоћи, поготово када су почеле да се нижу разне старачке болести, једна за другом. Његово политичко одредење сам доживљавала као несрећу, која нас је све троје задесила. Као што у неким породицама имају инвалида везаног за она инвалидска колица или болесника непокретног у кревету, који не може без нечије помоћи, тако сам и ја доживљавала Михаилове идејне заблуде. То је болест него шта. А болесника треба чувати и неговати, а не препуштати га његовој окрутној судбини. Ето одакле потиче моја приврженост томе заблуделом човеку и поред тога што је робовао једној промашеној друштвеној опцији. И у томе био непоправљиво доследан и упоран.

Укратко, болесника није могуће мрзети, кажњавати па чак ни само занемаривати зато што је болестан. Барем ја то нисам била у стању да чиним. А тек да таква будем према оцу било да је природни или само фиктивни, на папиру. Ни случајно.

Сви моји школски другови и другарице били су као и ја, заклето противници Милошевићевог, крвавог режима. Скоро да међу нама није било никог ко није добио батине било од пендрека напујданих режимских полицајаца, било од батинаша, плаћеника диктаторове супруге, који су се безбол палицама немилосрдно обрушавали на оне од нас које би затекли да лепе предизборне, опозиционе плакате или на било који начин агитују за идеје опозиције. Према томе, када се приближио мој осамнаести рођендан и ја се припремала да за своје друштво у Михаиловом стану организујем пригодну журку, сви се листом побунеше.

“Ни мртав не идем тамо да испод портрета тога балканског касапина, ђонообразника, мајмунишем као будала...” викну одлучно Драшко.

То онда прихватише и сви остали.

После тога разговора чим сам се вратила кући дохватим онај портрет огромних размера, са којег нам се безобразно смеши Слободан Милошевић, окачен на зиду дневне собе, треснем га на под и она стакла се разбише, и уз карактеристичан звекет, растурише свуда по паркету. Кад је то угледао Михаило је пребледео од беса или страха. Као да је у питању икона неког његовог свеца, заштитника. Одједном је у мојим очима бљеснуо као непоколебљиви верник, неке само њему знане религије. Тек што није добио срчани напад. Али ћутао је. Ни речи, нити било какве, друге видљиве реакције.

Сутрадан сам пожурила да се нађем са својим друштвом на Дунавском кеју у Земуну, где смо се окупљали свако вече, како бих им рапортирала да у дневној соби мојег оца више нема портрета Слободана Милошевића, па смо се договорили да се рођенданско славље мојег ступања у пунолетство ипак одржи у мојем стану. Мада су неки и даље били резервисани што долазе у кућу “једног комуњаре” тако да сам морала да уложим много напора како бих им објаснила и убедила их да они њега неће ни да виде, јер сам се потрудила да испари из куће целу ту ноћ све до јутра.

Међутим, кад сам се вратила кући на истом зиду и месту већ је висио нови, још већи и злослутнији портрет незаобилазног вође. Само овог пута он се тамо са зида, није смешио него је некако намрштено, злокобно зурио у нас. Као да зна шта се десило и припрема неку казну. Испод портрета је стајао Михаило леђима ослоњен о зид, а руке раширио као на распећу, па гледајући ме мученички у очи, одлучним, тврдим гласом рече:

- Само преко мене мртвог.

Прснула сам у смех, шта друго. Смејало се и моје друштво кад сам им то испричала. Тада се јавио Ђорђе инсистирајући да се окупимо код њега и да тамо прославимо мој, осамнаести рођендан. Уколико нам не би сметало ако се тамо појаве и неки од његових мало старијих рођака. “Мени” рекох “то ни најмање не смета. Напротив, мало сте ми већ прешли у досаду ви које у истом разреду виђам већ годинама, сваки дан... Надам се да вас нисам увредила?”

“Увредила си нас,” добаци Бојан “али не мари. Опрштено ти је за први пут. Али си помилована, само условно. Зар не другари...”

“Слажемо се, тако је,” повикаше сви у глас.

На тој жураји видеља сам једног мало старијег момка, који није био ни леп али ни ружан. Добро грађен, набилдован али не превише. Витак, широких рамена. Снажан нос и истакнуте јагодичне кости. Али имао је осмех. То је прво

чиме се тај човек дефинише при сусрету. Тај осмех је његова виза за свако друштво. Један од оних срећника који нити падају у ватру због најмање ситнице нити су опет превише, млитаво лежерни. Све у свему обичан, али ђаволски привлачан младић.

Иако сам ја њему упућивала значајне погледе, он је окретао главу на другу страну, обраћајући се другим девојкама из наше групе. И то неким од оних за које никад не бих ни помислила, а камоли рекла, да могу привући пажњу једног оваквог мушкарца. И чак за себе заинтересовати момка на којег сам ја бацила поглед, и на неки начин му ставила до знања да ми се свиђа. Оне да ми могу бити конкуренција, их ! Ту ми нешто није било јасно. Узалуд сам ја гимнастицирала својим очима, користећи најзаводљивије осмехе из мојег арсенала за освајање мушкарца. Али како би то и могло довести до резултата кад он и не гледа на ову страну, где сам ја. “Хеј, бре! Куд то бленеш у погрешном правцу? Јес’ ти ћорав. Ја сам овде...” долазило ми је да викнем. Да ли би ме погледао ако бих пала на под и почела да се праћакам, питала сам се у очајању. Јер овако нешто, да ме неки клиндов заинтересује на први поглед, а да он ипак на мене и не обрати пажњу, никад раније ми се није догодило. Напокон сам се одлучила за онај стари, изанђали штос, тако што сам пролазећи поред њега одглумила као да сам посрнула, па му сок из моје чаше пролила по тесној, белој мајици, кратких рукава, која истиче његове наизглед чврсте, грудне мишиће.

“Опрости” рекох тобож збуњено. “Не знам шта ми би. Ја ћу ту своју несмотреност да поправим. Одмах ћу то да ти оперем...”

“Како то мислиш да ми опереш? Зар да се овде скинем и да останем го изнад појаса? Па још да чекам док се не осуши...”

“Ма не. Чула сам мало пре да се хвалиш како имаш гајбу овде у близини, код Ботаничке баште. Ваљда ћеш тамо моћи да се скинеш и да се осећаш као код своје куће...”

Тако сам ја слављеница прва напустила славље организовано у част мојег осамнаестог рођендана. Изашла сам са њим у лепу, звездану, јунску ноћ. Ухватила сам га под руку осећајући како нека чудна струја струји мојим телом при додиру са његовом чврстом мишицом. Долазило ми је да му се одмах ту, на улици, обиснем око врата и да почнем да га цмачем. Ћутали смо и ја и он. И то ми је пријало, та тишина. Јер напокон сам га ипак уловила и нећу да га испустим. Кад је ловина у мојим чврстим канцама, тренутак је за мали предак. Могла сам да сањарим без ометања. Пошто је та ћутња потрајала и већ постала помало досадна ја га питам како му је име, јер не верујем да то што сам чула да га зову Шоне стоји и у личној карти. Он одговори да му је име Небојша Бакић, а ја рекох кратко “Марина”.

“То ниси морала ни да ми кажеш, јер сам тамо вечерас чуо да те тако ословљавају, али ваљда имаш и неко презиме?”

“Засад ћеш морати да се задовољиш само именом”, одговорих због неке нејасне зебње којој тада још нисам знала узрок.

Пошто је скинуо исфлекану мајицу да бих могла да је оперем, како сам обећала, он из плакара видим вади неку другу, црну и навлачи је преко главе. Завртело ми се у глави од погледа на његову обнажену мускулатуру. Као да сам пијана, изненађена због своје изненадне храбрости, приђем му, и тргнем ону мајицу из његових руку.

“Шта ће ти то. Остави тако како стојиш, да мало уживам у тим твојим набилдованим прским мишићима”, рекох и као да ме је нека несхватљива сила

повукла ка њему, припијем се уз њега, па обгрливши га, почнем да га љубим по мишићавим прсима.

Он је онда кренуо да мене разодева, а ја њега. Изненадивши саму себе, откопчала сам му опасач и свукла панталоне. Остао је само у гаћама, кратким боксерицама, а ја сам већ била сасвим гола. Он се опружио полеђушке по широком кревету и повукао ме на себе. Ивентарисала сам га и испод гаћа. Једва сам дочекала да своје сифончиће са укрућеним брадавицама притиснем на његове груди. Затим смо се миловали и љубили, преплићући своје језике. Моје ноге су већ биле обавијене око његових. Опкорачила сам га. Кад сам његову, укрућену мушкост осетила на својем међуножју, успела сам још само да прошаптам:

“Немој молим те да идеш до краја...”

“Ништа ти не брини”, одговори он двосмислено, већ уздрхталим гласом.

Није ме послушао. Или ме није разумео или се само правио луд. У сваком случају догађај није текао онако како сам замишљала да ће да тече.. И пре тога сам имала искуства са другим младићима, било је узбудљиво, страшно, али био је то само такозвани петинг. Нисмо ишли до краја. Сада у овом узбуђењу смо изгледа обоје изгубили контролу над својим поступцима, па се тако десило оно што је морало да се деси. Била сам љута и на саму себе али сам осула вербалну паљбу на њега и излетела на улицу. Десетак дана сам тренирала увређеност, али када сам се присетила да он мене не може први позвати телефоном, јер о мени ништа, па ни број мојег телефона није знао, потражила сам ја њега. По његовом гласу већ тада, приликом тога телефонског дијалога, иако је глумио равнодушност, осетила сам да га је мој позив обрадовао и усрећио.

Тада сам већ била готова, печена, опчињена. Само сам о Небојши мислила, о њему сањала док спавам, а сањарила и кад сам будна. У мојем мозгу није било места за било какве друге мисли осим за маштања о том срећном клиндову. У сећању сам стално премотавала тај догађај у којем је он, насупрот мојем упозорењу, ипак ишао до краја и била срећна. Мој свет је постало ведро небо без иједног облачка. Осетила сам невероватну снагу и самоупоздање у свакој ћелији својег узбурканог организма. Схватила сам да сам то што се десило, можда само подсвесно, уствари и желела. Сетила сам се онога - никад не веруј женским речима, чак ни женским сузама, а љутини? Ма то је чисто пренемагање, глума. Кад жена каже “не” то веома често уствари значи “да”. Ипак је тако страобално лепо бити жена. Па и због тога што напакон, ни ја сама себе сваки пут не могу да разумем. Бити сама себи своја сопствена загонетка, каква дивна игра.

Ипак, далеко од тога сам ја сама свесно играла ту игру. Догађаји су се око мене низали један за другим, сви незасвисно од мојег личног учешће, па и од моје воље и жеље да буду такви какви су. Када сам после оне прве ноћи у његовом стану, следећи пут тамо поново дошла и клекла испред њега ја нисам мислила о себи. Жеља ми је била само да њему причиним највеће могуће уживање, јер једино тако, преко њега, могла сам и ја сама да будем срећна. Схвативши то он би се чудило, говорећи ми да нисам нормална. Заиста, у свету где свако мисли само на себе, где сви грабе себи, читаво моје понашање, и то не само када је моја љубав према Небојши у питању, не може да делује нормално. Јер и када сам открила да сам на свет дошла захваљујући једној огромној лажи, да Михаило којег сам петнаест година сматрала оцем, није мој природни отац, да су и он и Теодора ту чињеницу заверенички тако дуго крили од мене, ја се нисам пожурила да их због тога нападнем и осуђујем. Трудила сам се да их тога

поштедим. А питање је да ли би се они, или било ко други од свих које сам познавала, у сличној ситуацији, тако деликатно, са пажњом односили према мени...

Мада је можда и то моје прећуткивање онога што сам открила такође једна врста лажи. Ух како је лаж једна тешка мора која се увлачи у све поре живота и притиска нас са свих страна, тако да ју је немогуће избећи.

Не, ја заиста нисам ни боља ни гора од мноштва других. Нарочито оних које познајем, који ме окружују. Можда заиста нисам нормална барем у смислу узалудних покушаја да будем одана и поштена. Да волим до саме границе могућег и да то неопрезно показујем и доказујем, без задршке. Јер ја сам удвојена личност. Једна делује, друга је само пратња. Онда ова друга преузме улогу прве, па чини ствари, изненађујуће за ту прву. Тако се ја често сама заплићем и расплићем, па изненађујем себе више него друге. Најчешће ни мени самој није јасно ништа од онога што се самном догађа. Како би онда могао да ме разуме мушкарац. Мада није ни пожељно да ме потпуно, до краја, схвати и разуме. Кога још инересује загонетка ако је познат крај, ако се зна да ће да уследи решење, које није оно право, лично, читаочево. Потекло аутохтоно из његовог мозга. Небојша је срећник јер се у правом тренутку нашао на одговарајућем месту. Ухватио је своју прилику у лету. Да је само мало поранио или закаснио ништа се не би догодило. Тада вероватно ни ја не бих била овако и оволико срећна.

Како бих онда могла трајно да се љутим на човека који ми је откључао врата раја, усрећио ме. То што се он свесрдно трудио да предамном игра улогу неког мачо мушкарца није ми сметало. Чак ме је забављало. Повремено бих се због тога смејала до суза. Било је комично као када неко дете покушава да уради нешто што премашује његове детиње моћи, па се дере на сваког ко хтедне да га у томе спречи, свеједнако понављајући: “Пусти ме, могу ја то...” Због тих неспретних покушаја да се стално труди да остави утисак неког мушкарчине баш ми је био симпатичан. Још више сам га због тога готивила.

Иако сам тек закорачила у пунолетство није ми било тешко, да попут неке зреле и искусне жене, схватим да ме мој дечко обожава. Да сам ја сав његов свет. Мада сам имала утисак да нешто крије од мене. Догурао је до четврте године студија на Медицинском факулету и ту се уштопао. По његовом мишљењу медицина је за њега, креативца, била погрешан избор. Јер да би се прошло на испитима требало је само бубати и научити напамет свакојаке симптоме разних болести, при чему логика није од користи. Резоновање ма како луцидно, не помаже. Пошто је већ навршио двадесет шест година живота, када родитељи по закону више нису дужни да га издржавају нити материјално помажу, он то од њих није ни очекивао нити тражио. Зато се сналазио како је знао и умео, као агент, уствари потрчко једне агенције за промет некретнина. А то је варљив и нередован приход. Затим неки делови његове биографије се појављују као оне беле, неисписане странице књиге његовог живота. Додуше, причао ми је да се случајно нашао у групи младића који су лепили по зидовима плакате против Слободана Милошевића, када се зауставио неки црни “мерцедес” из којег су излетела четир батинаша у црним оделима и са маскама преко лица и почели да их ударају безбол палицама:

“Ја сам већ био кренуо да бежим али када сам видео да су мог најбољег пајташа, Жељка оборили и да га шутирају, вратио сам се, отео палицу једном од тих нападача и почео њоме да витлам по ваздуху ударајући кога стигнем. Један којег сам ударио је пао на асфалт, а тројица његових компањона ухватише маглу, утрчаше у “мерцедес” и побегоше. Ја сам бацио ону палицу и окренуо се

да пођем. Кад сам се осврнуо видео сам да се Жељко придигао, дохватио ту исту палицу и тога маскираног који је пао, па остао лежећи, наставио да удара, враћајући му оно чиме га је тај напасник, који секунд раније, задужио. При томе су му свесрдно помагали Раша и Милче, шутирајући тога што је пао. Отишао сам. Више ме ништа није инересовало. Касније сам чуо да су га тукли како рекоше ‘све док се није смирио’ а то онда значи оно што значи...”

Причу ипак никад није довршио тако да не знам какав је био епилог. Он сам није изгледа желео да ми своју исповест доврши, а ја нисам инсистирала да чујем да ли је било неке кривичне одговорности и какве. Јер ако бих од њега тражила да се стриптизне до краја дала бих му право да и он рије по мојој биографији, а то сам желела по сваку цену да избегнем.

После тога другог сусрета ја се скоро нисам ни растајала од Небојше. Све своје време проводила сам код њега у његовој гарсоњери. Ту сам чак преселила и неке своје ствари. Није ми било јасно како сам тих, дотадањих осамнаест година свога живота могла проживети без њега, његових миловања, његових нежних речи којима ме је уздизао до звезда и потхрањивао моје самопоуздање. Био ми је баш она неопходна подршка, без које ни једна жена није комплетна личност.

Кажем, били смо нераздвојни. Углавном. С тим што сам ја морала да се старам о својем формалноправном оцу чије здравље је некако нагло почело да попушта. Када су му лекари препоручили опоравак на Златибору, тамо сам га пратила да бих се нашла уз њега за сваки случај. Јер могло му је позлити изненада и приликом неке безазлене шетње. Тако сам са њим боравила и у Бањи Ковиљачи, па мађарској бањи Ђула неких петнаест дана. Кад бих се после вратила Небојши он би логично тражио објашњење где сам то избивала тако дуго. По њему је и петнаест дана предуго. Наравно, нисам намерно желела да га држим у неизвесности о томе где сам била и зашто, али како да се упустим у та дуга, ризична и по мене непријатна објашњавања. Пошто плетени џемпер кад почне да се пара од њега на крају не остаје ништа. Само нека стара пређа за бацање. Тако и ова ситуација у којој сам се ја нашла. Како бих могла да Небојши објасним да ми мој назови отац, о којем се старам, и није отац, уз то је још омражени милошевићевац. Јер његово (додуше и моје презиме преко њега) је довољно познато, па и непопуларно, несимпатично, нарочито таквим младићима какав је Небојша. Који владајућу партију сматрају одговорном што смо се сви нашли у гету, да млади људи тешко добијају визу за западне земље, тако да не путују по свету као други њихови, срећнији, вршњаци из околних земаља. Напокон, зар да му се исповедам како и не знам ко ми је природни отац, јер ме је мајка зачела са шесторицом непознатих мушкараца. И то тако што је она то сама тражила и на то пристала, а не да је била силована, па да има неко такво оправдање. И тако даље и томе слично. Шта би тада мој момак, којег још нисам добро ни упознала, могао мислити о мени.

Додуше, могла бих и да лажем, али то је тако кукавички. Уосталом то ни иначе никад није био мој манир. Па како онда да лажем младића којег обожавам више него саму себе.

Иако нисам глумила нити се претварала, па ни уздржавала да му покажем колико ми значи, Небојша је стално био напет. Непрекидно ме је нешто сумњичио, тражио нека објашњења. Укратко, није ми веровао. Интересовало га је где се то губим, па ме нема данима да му се вратим, што сам могла и да разумем, али само делимично. Ма, зар није могао да види и осети колико ми значи, како изгарам од страсти у његовом загрљају. Морао је макар да осети како му се физички и психички, без задршке, отварам до краја као онај

цвет пред налетом лептира. Шта ће му онда да ме испитује и да стално нешто проверава.

Наравно, била бих срећнија да сам могла и смела да му откријем све о себи. Поготово када сам на неком конкурс за кратку причу, са темом из живота младих, освојила прву награду за своју причу “Лидо” и примила пет хиљада динара. Нисам могла са њим да поделим тај триумф, јер бих онда морала да му кажем и који је то конкурс, па и да му евентуално покажем ту новелу са мојим именом и презименом. Сматрала сам да је још рано за тако нешто. Само сам га позвала на ручак у ресторан “Мадера,” мада ни тамо нисам успела да га почастим новцем од те награде, пошто се појавио неки његов, мало старији другар, богати наследник, који је галантно на себе преузео трошак тога изласка. Тек неколико дана касније ми паде на ум да ће мој момак можда почети да мозга о томе откуд мени тај новац. Како је сумњичав ко зна шта све може да му падне на памет.

А то што му нисам откривала своје породичне корене и тајне које носим у себи, а које нисам ни било коме другом открила, наравно, не бих могла вечито да кријем. Чекала сам само погодан тренутак да му кажем све што га интересује. Али прво сам желела да га добро упознам и да ме толико заволи да му више ништа не би могло да буде важније од наше љубави.

Нажалост, наше мисли и осећања нису се кретала на истој таласној дужини. Укрштала су се и то технички речено на истом нивоу тако да се могућност катастрофалног судара већ наслућивала. Некако као да је висила у ваздуху. Било би чак и смешно да ме није помало плашило то његово истраживање и проверавање мојих школских другова, са којима сам се само дружила. А из тих пријатељских односа, кад се угнезди она бесполна кооперативност и слога, никад не може да се изроди сексуални порив. Ни у назнакама. Па ипак он је ишао тако далеко да ме пропитује о односима између мене и девојака са којима сам се дружила. Чини ми се да је чак прислушкивао наше телефонске разговоре. Ваљда се плашио да ми оне намештају неке везе са неким другим мушкарцима. А то су биле оне фамозне женске приче. Ипак, док телефонирам, он би се шуњао иза затворених врата да би уловио коју реч.

Наравно, плашила ме је толика његова посесивност и безразложна љубомора, за коју сам се трудила да му не дам ни најмањег повода. Јер бојала сам се каква ме будућност чека са таквим човеком, који ће да мери и процењује сваку моју реч и да проверава сваки мој корак. Ипак надала сам се да ће све бити стављено на своје место кад дође до тога да треба да се венчамо, па да му пре тога судбоносног чина потанко исповедим све своје тајне. Али за то је потребно да се наша веза учврсти и да стекнемо узајамно поверење.

Нажалост, тога поверења међу нама није било, а питала сам се да ли ће га икад бити. Наиме, он је и даље играо улогу неког мушкарчине, али мени није било тешко да продрем у његову суштину, па да схватим да је то само фасада. Испод љуштуре те преузете улоге, која му није баш добро пристајала, био је један мио младић, али до зла бога несигуран у себе. Као неко ко се стално преиспитује, тражећи своје место у друштву и као неки заклон од неприлика које нам собом доноси наш живот. И што је можда још чудније, тај очекивани заклон требало је да му пружим ја, од које је он старији осам година! У реду, за разлику од њега ја сам самосталнија, сигурнија у себе. Знала сам и шта хоћу и шта нећу, па и шта могу, а шта не могу да досегнем. Нисам ни постављала себи питање где сам и ко сам, уствари. Тиме се нисам оптерећивала. Ту сам где сам и то сам што сам. Шта ту има стално да вагам и мерим. Волела сам га, а знала сам

да и он мене безгранично, без обзира на те његове мачо мушице, искрено воли. Зар то није довољно за срећу у овом суровом свету.

Тако сам некад мислила.

Ја сам знала да он жели да сам увек уз њега. Да стално будемо заједно. Поготово је то за њега био проблем што он није знао где се ја то “смучам” оних дана када нисмо заједно. Барем да сам могла то да му некако објасним и да тако отклоним његову сумњу у оно најгоре: да поред њега имам још неког мушкарца или мушкарце. Али ја то нисам могла, осим да лажем. А шта онда кад се једног дана, кад – тад али неминовно, открије да сам лагала. Како да се оправдам. Да сам била лажљивица само у једном тренутку, привремено. С друге стране Михаило је играо једну од најважнијих улога у мојем животу. Тога човека нисам могла оставити и препустити га његовој старости и проблемима које му она намеће. Јер најгора неприлика старости, поред болести и немоћи, је самоћа коју она неминовно доноси. Са Теодором се развео, па иако су задржали коректне односе без мржње и нетрпељивости, које веома често тај растанак собом доноси, није било могуће замислити ни да га она свакодневно чува, негује и прати на његовим путовањима и боравцима у бањама и осталим опоравилиштима. Неко је морао стално да буде уз њега. Јер добијао је изненадне нападе вртоглавице и мучнине, при чему се догађало и да падне, без обзира где се тога тренутка нађе. Тада би морао да мирно лежи у замраченој просторији, главе максимално спуштене на ниже, а што више подигнутих ногу и доњег дела тела уопште. Ти напади су се догађали без неког видљивог узрока или повода, тако да се није могло предвидети када ће да наступе. Сматрам да је природно што сам му се онда при руци нашла ја. То моје стално бдење над његовим болним битисањем доживљавала сам као задовољство и срећу, да сам му тако могла бити од помоћи. Да тиме нисам доводила до очајања својег дечка, могла сам се чак и радовати тренуцима које сам поводила са Михаилом. Срећна што тиме њега усрећујем, колико је то било у мојој моћи. Улепшати позне дане било којој старој особи мислим да је најсветија дужност и пријатна обавеза нас младих. А ако је та особа нека од оних које су ме чувале и одгајале, пратиле сваки мој корак кад сам тек проходала и учила да се држим усправно, на две ноге, зар постоји нешто што би могло бити важније од тога.

А кад је Михаило у питању награда за тај мој труд никад није изостајала. Није морао ништа да каже. Његов поглед, осмех, стисак руке, кад му приђем после неколико дана избивања из куће, говорили су све.

Као што је уосталом и мени пријало његово друштво.

Под условом да не ћапрамо о политици, наравно, што је он прихватао и тога табуа се доследно придржавао.

Мислим да у животу сваке људске јединке постоје дани када му је све потаман. Једноставно све ти је лепо и пријатно, па и оно што објективно никад не би могло да буде. Заиста, једног таквог дана дисала сам пуним плућима, осећала неку чудну снагу у свим својим удовима, радовала се сваком сусрету, па и са неким од оних вечито намргођених суседа. Са сваким од њих, осим рутинског поздрава налазила сам жељу и могућност да весело проћаскам, да им упутим пар лепих речи. И у тако ведром распложењу отишла сам код Небојше, у његову гарсоњеру на мансарди. Мало сам се штрећнула када сам се сетила да ме тамо чекају нова пропитивања и расправе о томе где сам се смучала четири дана, колико се нисмо видели. Знала сам да и даље нећу моћи да му се исповедим да сам те дане провела поред постеље мојег оца, Михаила, док је патио од своје мучне вртоглавице и главобоље.

Тамо покушам да ставим кључ у браву, јер имала сам примерак кључева од његовог стана, кључ је ушао без проблема. Дакле, или није у стану, негде је изашао, а ако је код куће, а кључ није оставио у брави, значи очекује ме. Међутим, пошто сам са бљештаво сунчаног дана ушла унутра прво ме је запахнуо некако устајали ваздух, а и запањио тотални мрак. Ништа нисам могла да видим нити да распознам. Напипам на зиду прекидач за струју, покушам да укључим светло, чује се само шкљоц али светла нема. Приђем прозору да размакнем завесе, кад чујем Небојшин промукли глас:

“Не дирај то. Носи се у пичку материну тамо одакле си дошла...”

Без обзира на псовку тај његов глас је мени звучео као вапај, молба за помоћ. А оно “носи се” као позив да останем, јер да сам му потребна, да не може више без мене.

Нисам га, наравно, послушала. Нисам отишла, а ипак сам и поред његове забране размакла завесе, дигла ролетне и отворила прозор. Окренем се према кревету са постељином у нереду, делимично згужвана на лежају, а највећим делом разбацана по поду. Он лежи потпуно го, испијен, испоснички мршав, лица зараслог у браду.

“Зашто немаш струју?” питам га ја.

“Како глупо питање. Иди у електродистрибуцију, па их питај зашто искључују струју неуредним платишама...”

Отворим фрижидер, у њему, наравно, такође нема светла али ни трага од било какве хране.

“Видим, фрижидер ти је такође у мраку, а и потпуно празан...” рекох тек да нешто кажем.

“Ето видиш како је добро то што је празан. Кад овако као сада нестане струје не може ни да се уквари храна које нема...” рече смејући се.

“Па добро, реци ми шта једеш од чега живиш?”

“А шта ти мислиш? Од ваздуха, наравно. И од љубави које такође нема”.

“Брзо ћу се вратити”, рекох му, па излетим из стана.

У стану код Михаила испод мојих мајица и доњег веша у плакару пронађем сакривен коверат у којем сам чувала сву своју уштеђевину, неких три стотине еура, успут разменим то у динаре, па одем у Електродистрибуцију, платим Небојшин дуг и замолим да му одмах поново укључе струју, затим у ПТТ платим дуг за телефон, који такође није био плаћен, због чега данима нисам могла са њим да успоставим телефонску везу. Затим на успутној Каленића пијаци купим две повеће пастрмке, нешто кромпира, пиринча и зелене салате, па пожурим у стан код мојег ћудљивог клиндова. Док сам спремала тај ручак, ћутали смо и ја и он. Лежао је и даље непомично на кревету и некако расејаним погледима пратио моје покрете.

Кад је ручак био готов и ја то поставила на сто, док се из чиније дизала пара од још вреле супе, просторијом се ширио њен опојни мирис, рекох:

“Ево мој цењени пашо, твоја покорна ханума ти је зготовила ручак какав си одувек желео, па изволи заузети своје место за столом.”

Он ме је само некако одсутно, као да је духом ко зна где одлутао, ћутке и даље гледао, не трепћући уопште, да би напослетку извалио:

“Зашто бих јео сада када сам се већ одвикао од те глупе и штетне навике. Ако сам четир дана могао без јела могу и даље. Баш ми овако прија.”

“Не причај глупости него дођи овамо и једи. Мммм. што је добра супа!” Рекох пошто сам већ почела да је срчем, да бих и њега заинтересовала.

Он је међутим и даље лежао на кревету, некако тупо ме гледајући без икаквог израза на лицу. Да није било тих његових зеница управљених на мене,

могла бих помислити да више и није жив. Напокон, неким претећим тоном од којег ми се ледила крв у жилама, јер га никад раније нисам чула да тако говори, рече:

“Ух, како те мрзим. Дође ми да те убијем...”

То је изрекао озбиљним гласом и таквим тоном да сам претрнула од ужаса, јер тако нешто никад раније није рекао нити сам то у овом тренутку од њега могла очекивати. Наравно, не у неком ирационалном страху за свој живот, него због зебње за будућност наше романсе. Углавном, сада се више ни мени није јело. Дигнем се од стола, приђем му, седнем поред њега на кревет, провучем му прстима кроз косу и рекох најнежније што сам могла:

“Хоћеш ли ми напокон рећи о чему се ради?”

“Знаш ти добро шта је по среди.”

“Не могу да знам ако ми ти не кажеш”.

“Да, заборавио сам колико си глупа. Треба и да ти нацртам. Уосталом, шта мислиш да се искупиш тим једним ручком. Данас бих могао да се наједем, а шта ми онда преостаје сутра, прекосутра... И свих оних дана који долазе...”

“Па ти знаш да ја нисам богаташица. Кад бих могла ја бих радила за тебе и издржавала те, све док не превазиђеш ту кризу у којој си се нашао. Ма, учинила бих све за тебе. Све могуће па и немогуће. Али немоћна сам. Не знам шта ми преостаје. Само да очајавам заједно с тобом.”

“Да ли си сигурна да би за мене учинила баш све?” био је помало скептичан.

“Да баш све. Кунем ти се, све”, рекох помало неопрезно.

Он обуче шортс па онако бос прошета ћутке по соби, размишљајући. Очекивала сам да смишља начин како да ме обрадује неком својом пажњом и нежношћу за којом сам толико чезнула. Нисам могла ни слутити да скупља храброст како би ми рекао то што је наумио. Напокон, рече:

“Постоји веома лак и једноставан начин да брзо дођемо до велике лове и решимо све наше проблеме.”

“Не верујем да такав начин реално постоји. Али ‘ајде, дај да чујем шта је то тако слатко и фино.”

“Ништа, ако ми не верујеш немамо о чему даље ни да разговарамо”, рече, па се врати у кревет под покривач који је навукао чак преко главе.

Тргнем онај покривач са њега и он ме бесним погледом одмери од главе до пете.

“Зар се тако разговора са оном која те воли?”

“Ако ме тако волиш као што кажеш зашто изражаваш сумњу у моју идеју, пре него што си је чула до краја?”

“Опрости, мало сам сумњичава кад су у питању те идеје о лаком згртању лове. Но добро, дај да чујем ту генијалну замисао. Ево сва сам се претворила у уво.”

“Па ако ћеш и даље да иронишеш онда боље да ћутим”, заврши Небојша па се поново загњури лицем у јастук и настави да ћути.

Морала сам добро да се потрудим како бих га навела да до краја обеладани своју идеју о лаком и брзом стицању пара.

После подужег ћутања он се напокон одлучи, па превали преко језика:

“Пре свега, ако ти се моја идеја не буде свидела немој да драмиш.

Једноставно кажи да не пристајеш, а то исто важи и ако пристанеш, а после се покајеш и предомислиш. У сваком тренутку можеш да одустанеш и да даље не идеш...”

Намах ми је синило која би то идеја могла да буде, обзиром да је тако неодлучно и опрезно покушавао то да изнесе. “Ма, не верујем да би могао да иде тако предалеко”, тешила сам саму себе. Али када је тај мој мушкаћ у питању ништа није немогуће.

Није ме дуго држао у неизвесности. Напокон је отворио карте:

“Знаш шећеру, ради се о једном старијем човеку, крупној зверци, бизнисмену, који следећег викенда на Златибору има пословни састанак са неким италијанским представницима, па му је потребна згодна пратиља да му прави друштво при пословним преговорима. Знаш већ како су Италијани осетљиви на женски шарм. Он очекује да ће захваљујући твојој лепоти и привлачности италијански преговарачи смекшати и прихватити његове услове...”

Ваљда је приметио колико сам била запањена када сам то чула брже боље је покушао да поправи утисак:

“Нешто мораш да знаш. Не долази у обзир као твоја обавеза ништа више од неколико осмеха при пићу за столом у хотелском ресторану. Очекујем наравно и твоје шармантно учешће у разговору који се води на енглеском, а наш богаташ, ни тај језик, као ни италијански, не зна баш најбоље. Међутим, ти толкујеш на енглеском, као да ти је матерњи. Дакле, ти му ту дођеш још и као преводаца...”

Пошто сам ја само ћутала он је, ваљда очекујући олују, само додао:

“Па ти знаш колико те ја волим и колико сам лудо љубоморан и кад те неки мудроња само погледа, а камоли да стави руку на тебе. Убио бих га као псето”, заврши стиснутих зуба.

Кад сам напокон дошла до даха од изненађења једва сам успела да превалим преко језика, трудећи се да при томе изгледам опуштено и лежерно, супротно од онога како сам се осећала:

“А колико тај богаташ мисли да плати за то моје клоуновско смешкање за преговарачким столом?”

“Десет хиљада еура”, лупи Небојша не трепнувши.

Ћутала сам, згранута. Ипак рекох:

“Зар су ти моји осмеси тако скупоцени. Зар и сам не осећаш да ту нешто не мирише баш најбоље?”

“Али зашто? Ако њему твој шармантни кез донесе сто пута више, исплати му се ...”

Пошто му се ваљда учинило да сам и даље сумњичава, додаде:

“Слушај, ради се о човеку који мене веома добро познаје, као и ја њега, уосталом. Он зна да не би доживео да умре природном смрћу ако би учинио било шта што ти не желиш.”

“А шта ако бих ја пожелела да одем у кревет са неким од тих Италијана или са самим тим твојим пријатељем, пошто је тако фин као што кажеш, а можда и привлачан као мушкарац?” Рекох трудећи се да изгледам расположено, а лежерно и опуштено.

“Онда би му ти правила друштво на путу у пакао...”

Нисам могла да верујем да сам чула то што сам чула, да ми се догађа то што ми се догађало. Одједном ми је као муња синило кроз мозак да немам нигде никога на целом суровом свету. Да се неко зло окомило на мене, ухватило ме својим немилосрдним канцама за гушу и дави ме, а да не видим спаса ни од куда. Свуда око мене све саме кукавице, лажови, злотвори... Гушила сам се од бола који ме је обузео. Небојша ми је био нешто као последње уточиште, једина особа у чију искреност и оданост ни најмање нисам сумњала. А ето он се

показао као странац. Па и више од тога. Као странац који не само што не брине бригу о мојој судбини, него себично настоји да ме прода, како би намирио неке своје потребе. Одједном ми је постало јасно да то и није човек којег бих могла да поштујем. Јер уствари је слабић који није у стању да организује свој живот на прави начин, да се одлучно ухвати у коштац са проблемима своје егзистенције, него кукавички настоји да злоупотребом моје искрене и безрезервне љубави, прљавом манипулацијом, оствари своје циљеве. И зар сада треба да се кајем што се пред том ништаријом нисам исповедила и отворила до краја. То би тек био пораз за мене. Јер нисам била баш толико блентава, па да не схватим шта ми то мој љубљени припрема. А прича о томе како тај неки “не би доживео да умре природном смрћу” ако би ставио руку на мене и она о друштву “на путу у пакао” кога је та и таква, тобожња одлучност, празна реторика заснована на некој измишљеној љубави, могла да завара –не знам. Мене свакако не. Али пресабирала сам се, размишљајући о томе шта ми преостаје чинити. Та моја веза са њим од овог тренутка је готова. Умрла је и више нико и ништа не може је поново оживети. Сама та чињеница да је могао доћи на тако монструозну идеју била је довољна да се окренем и без речи, било каквог објашњења, одем. Али куда могу отићи, кад од себе, својих мисли и осећања нигде не могу да побегнем и да се сакријем.

Ипак, како то обично у сличним ситуацијама бива нисмо склони да одмах суровој истини погледамо у очи. Још увек сам се надала да је то све само сан, ноћна мора. Или да постоји нека сламка спаса. Рецимо да се покаже да је у питању само нека неслана шала, а да затим све остане по старом. Као оно скривена камера на телевизији, кад на крају сви прсну у смех. Те емисије где организатори несрећне појединце праве мајмунима, којима се после слатко смеју, никад ми нису биле много забавне. А ето сада бих била пресрећна да је ово што преживљам баш један такав блесави скеч у стилу скривене камере, па да се на крају и ја сама себи глупаво смејем. Боље и то него да буде ово што јесте и што је одвратније од било које сцене, коју људски мозак може да измисли и реализује.

Дакле, ово што ми је мој вољени рекао сасвим је довољно као разлог да се окренем и одем, па да га више никад и не споменем. Неки други, убедљивији разлози нису потребни. Али то је лакше рећи него учинити. Најлепше дане својег живота, цело једно дивно лето, провела сам са њим, или размишљајући, односно сањарећи о њему. Како то на пречац прекинути и сахранити као да се ништа није ни догодило. Да ничег тако фантастичног није ни било.

И већ сам знала да ћу ићи до краја, да бих се уверила да је све то неки виц, нека скривена камера... Уверавала сам себе да је тај мајмун већ умро за мене. А то што и даље немам намеру да са њим прекинем сваки контакт, да је чиста радозналост. Просто жеља да проверим да ли се све то тако ружно заиста догађа, да нисам можда у заблуди, нешто погрешно чула и протумачила. Као оно пробудиш се, протрљаш очи и одахнеш.”Хвала богу, био је то само још један ружан сан у низу.”

Неко рече да је срећан онај који уме да воли. Мислим да је и нека књига објављена под таквим или сличним насловом. Ја бих ипак рекла да је још срећнији ко уме да ужива, а да не воли. Јер волети значи бити рањив. Изложити се судбини на милост и немилост. Не господарити собом. Бити као онај млади скијач на Златибору који је изгубио контролу над својим скијама, па пустио да га, опасном брзином, пронесу између два рапава стабла бора, да кроз тај уски размак између њих пролети, а да само захваљујући срећном случају, не удари ни у једно од њих.

Ја сам сада такав један скијаш. Где ће мене да однесе моје неконтролисано скијање? Ако ћу већ негде да се разбијем молим Бога да то барем буде потпуно и дефинитивно. Тако да кад све прође и кад будем мртва да и не знам да сам мртва, као што милионима година, пре него што сам се родила нисам ни знала да нисам рођена, па нисам била ни нестрпљива у очекивању да се родим.

Овакво моје резонување може да се протумачи и као себично. Да бринем само о себи. Па где је онда ту љубав? Спремност на жртвовање за човека којег волим? Али онда се намеће и следеће питање: где је сада тај човек којег сам тако искрено обожавала? Изгубио се негде у сивој маси других, једни другима сличних, бескруполосних, себичних и нечасних...

Заронила сам дубоко у своју душу и тамо сам нашла спремност да се за Небојшу у сваком тренутку жртвујем. Ако би то било нужно и ако би околности то од мене захтевале. Међутим, ово што он тражи од мене није то жртвовање из љубави, него огавна купопродаја. И то на продају није изнето само моје тело него и све оно највредније што имам од живота. Моје достојанство, понос, част...Могла бих много тога, па можда чак и то да учиним за неку немоћну особу, неко макар и туђе дете, на пример, ако не би било другог начина да му спасем живот. Па и само да измамим неки осмех среће на његовом детињем лицу. Али жртвовати се тако понижавајуће за једног младог, здравог и снажног, двадесетшестогодишњег клипана, који не налази часног начина да се се ухвати у коштац са животним проблемима, каква беда и јад.

И то још у име љубави!

Како је могуће да сам тако дуго била слепа код очију? Живела у неком измаштаном свету. Зар је све око мене био само привид? Читала сам романе, гледала филмове, телевизију, све то што је плод имагинације неких аутора, па ипак има неки смисао. Неку иоле логичну основу и крај, који се напоскон наметне као једино могуће решење. Јер ти аутори се труде да они обрти у фабули имају неку логичну основу, како би могли да буду уверљиви и на тај начин прихватљивији. Само ова реалност која мене окружује крајње је апсурдна, нелогична. Нема никаквог смисла. Излази да је фикција реалнија од стварности. Невероватно!

Као на филмском платну погледала сам у свој дотадањи живот и ту нисам могла да видим ничег заводљивог. Као да то нисам ни била ја, него неко други, непознати. А будућност? Па ако се осврнем око себе, шта могу да видим? Све само понижавајуће ништавило. Зар да се заваравам да ћу ја бити у стању да за себе испланирам и да се изборим за нешто лепше. Као да сам паметнија и способнија од свих које познајем. Дакле, још једна заблуда, а заблуда ми је већ преко главе. У свету који ме окружује немам разлога да верујем да је овај Небојша, такав какав је, један једини. Неки изузетак, грешка природе. Не, на исти или нешто другачији начин, сви су они исти. Не видим зашто би и били другачији.

Напоскон, зашто би то и било важно. Да бих глупо трапила своју слободу за љубав које нема. За пуку илузију, разочаравајући привид. Ако бих некад заиста и спала на то да се продајем за новац, то ћу онда да учиним својом слободном вољом, по сопственом избору, у време и на начин који сама одаберем. Зашто би ми за то био потребан посредник, који ће на то да ме наговара. Понижавајуће мноме да манипулише, као да сам теле на сточној пијаци.

Одједном сам осетила неко невероватно олакшање, пошто ми је пало на ум да постоји частан излаз. Слатка смрт. Ерос ми је дао највише што је могао.

Више чини ми се него било којем другом житељу ове наше, лепе планете. Могу само да му будем безгранично захвална на томе. Истина, то се показало као фатаморгана али било је прелепо док је трајало. Док сам томе сјајном привиду на хоризонту стремила свом својом душом, уживала сам у срећи о којој раније нисам могла ни да сањам. Кад сам напокон прошла кроз ту илузију и уверила се да је све била лаж, нисам разочарана. Зар да се жалим што сам пар чаробних месеци својег живота била срећна. Као да и иначе најлепше што можемо да доживимо није баш у области илузија. Могло се десити да поживим сто година, а да такву срећу не доживим. Е, па ако могу да бирам онда ја ових пар месеци не бих дала за стотину година пуког отаљавања живота. Сада је томе дошао крај, па нека је. Чујем фрулу, неодољиви зов Танатоса. Тај заводљиви зов сам доживела као песму вечне љубави. Према томе, зашто бих се бојала смрти? То је глупо, јер је неминовна. Треба је волети и онда је све јасније, лепше и лакше. Шта ће ми да егзистирам још залудних, шездесетак година. Да бих донела на свет и мукотрпно одгајала пар малишана, којима ћу такође наметнути обавезу да се суочавају са истим испразним тешкоћама и на тај начин протраћили своје, извесно привремено, битисање на овом несхватљивом, суровом свету.

Напокон, шта да им кажем? Ко им је деда по мајци? Зар и ја да постанем лажов и кога да лажем. Сопствену децу! Излази, ја сам истинољубац и критичар свих који лажу, осим кад се то мени самој омакне. Дакле, оправдано је лагати ако то мени лично одговара. Иначе сам поштена и истинољубива. Ваљда тако треба онда да васпитавам и своју децу: немојте никад да лажете, јер ко лаже тај и краде. Немојте према томе да будете лопови. Осим изузетно када је то у вашем, сопственом интересу. А то онда ипак значи увек, стално и свакодневно. Лажови и лопови свуда око нас и у нама. Лажови по пореклу, по васпитању, по навици, по потреби... Стални и привремени, професионалци и аматери... Има ли разлике и у чему је она.

То је дакле, наш свет. Конгломерат двоструких аршина лицемерја и хипокризије. Неморал и криминал не постоје ако се за њих не сазна. Наравоученије дакле гласи: лажи само лажи и бићеш угледан, частан, уважаван и свуда добро приман. Свој прљави веш чувај далеко од туђих погледа, па проблема нема и не може ни да их буде.

Истина, мој живот је могао да буде друга врста среће и радости, али није ми суђено. Моје путовање је завршено, ја овде на овој станици силазим са тога воза који јури у бесмисао.

Прогледала сам и суочила се са чињеницом да циркуска вртешка за децу, на којој се врте и одрасли, замишљајући да онај коњић на којем јашу, није од дрвета него стварни, ветровито хитри пастув, је само варка. Одлучила сам да сиђем и да се никад више на тај шарени рингишпил не попнем. Та игра за мене је овде завршена.

Танатосе, рашири своје чежњиве руке, спремна сам за твој незаобилазни загрљај. Ево ме, ја долазим, непозвана и пре оног тренутка који ми је судбина одредила. Јер не могу више да подносим своју варљиву сенку, која се стално мења, како по дужини и ширини тако и по оштрини и јасноћи. А понекад се и губи, ако сунце престане да ме гледа. Смучи му се то што види, па се сакрије иза непрегледног, тамног облака. А тај облак све је гушћи и дуготрајнији. Управо ми се учинило да за мене сунца више и неће да буде, јер непрозирна тама је прекрила цео хоризонт. А зашто ја оваква каква сам, безначајна и ником ништа дужна, одозго са неба, изгледам тако неподношљиво сувишна на овом чудном свету, не знам. И нема никога кога бих могла да питам.

Како завидим Робинзону на оном пустом острву. Нажалост мени није дозвољено да се останем сама са собом. Постављају ми загонетке које не могу и нећу да решавам. Одбацујем ову чудну укрштеницу и овде завршавам своју животну причу.

Само још да се спакујем, тачније да задовољим своју радозналост. Да се појавим на тој пијаци која је већ уговорена. Да се уверим да ли је све то што ме је снашло баш такво какво ми се чини да јесте. Ја већ пртим свој крст и посрћем под његовом тежином. Али издржаћу док краја. Заинатила сам се да зароним у ту мутну воду и да видим шта ми се ту спрема. Заваравам сама себе да постоји још неко зрнце наде, да ће се наћи неко објашњење које је ту можда на дохват руке. Нека сламка спаса. Ко зна.

Бар кад бих умела да плачем. Исплакала бих се, обрисала сузе и било би ми лакше. Чак можда и лепо. Као кад после хладне и досадне кише ветар растера облаке, па сине сунце, светлије и топлије него пре...

Зашто ја, једина жена на свету, не умем да плачем? Тачније, зашто само ја плачем дубоко у себи? Да се не примети. Хладна, далека и нема као оне звезде на несхватљивом, безживотном небу. Па, те звезде падалице ваљда и падају зато што не могу да плачу. Јер наука каже да је плач лековит. Као нека врста сигурносног вентила на тако компликованој машинерији, као што је човек. Исплачеш се, обришеш сузе, јецање се полако смирује и после тога си као препорођен. Оно што је било тешко и болно, одлази са сузама у неповрат. И живот тече даље као бајка.

То сам наравно гледала код других. Али мени је то, ко зна зашто, ускраћено. Онај бол који исплачем остаје затворен негде дубоко у мени. Да ме трује и сатире у бескрај.

Често сам се налазила у ситуацији да драмим око неке непријатне ситнице, успаничена што не могу да је превазиђем. Па, макар и да је само игноришем. Јер где је тај савршени свет? Зар је само у мојој машти све идеално? Лепо и сјајно.

Да ли је још неко на свет дошао на овако ненормалан начин? Нажалост, недостаје ми времена да то истражим. Сада ми изгледа преостаје још само да се с вама поздравим. Али неznam да ли са “довиђења” или “збогом”...

Биће ипак да је оно прво прикладније.

Јер ми ћемо се срести неznam кад и неznam где. Ако нисам само и ја, као и остали изманипулисана оном митом о загробном животу. Ко то зна? Ја не знам.

ЖАРКО:

Маринина исповест је објављена у едицији “Праг” београдског издавача Народна књига Алфа, под насловом “Порука звезде падалице”, као кратак аутобиографски роман, испричан логично у првом лицу, што штиву даје неопходну уверљивост. Имена главних актера сам, природно, поштујући Михаилова изричита упутства, изменио, а и догађаје тако презентовао да се избегне индетификација са живим и реално постојећим ликовима. Том приликом сам открио зачуђујући парадокс: *да је само стварност, нестварна односно реалност, нереална, а фикција невероватно убедљива, пошто писац резултату својих маштарија настоји да обезбеди неки логички смисао, који иначе често недостаје природном току ствари.* Наравно, моја мисао водиља била је та да млада ауторка мора бити задовољна и срећна ако са места где се сада налази може да то своје литерарно чедо, макар и у овако незнатно, наравно не и суштински, измењеном саставу, види и у њему ужива.

Али онда би морала да види и све остало, па би јој тако постало јасно да је била у великој, чак трагично великој заблуди, када је тако млада и неискусна полазила од погрешне претпоставке да се љубав рађа или умире ако постоје неки разумни разлози за то. Као да од нашег разума и логике зависи да ли ћемо моћи да се радујемо или патимо. Напротив, рацио ту не само да није од користи него је сигурно веома штетан. Јер потири она најлепша осећања, потискује онај сјајни привид и све своди на реалну и то сурово реалну меру. Која је, веома често, зачуђујуће варљива, нелогична, па зато неразумљива и неухватљива.

А љубав мора да се одболује и што нас више боли утолико нам већу снагу да истрајемо, даје. Обзиром да су част, понос и осећање морала не само научене него и веома променљиве вредности, слично монети која је у оптицају, тако да подлеже и инфлацији и дефлацији, у зависности од објективних кретања у свету, могла је мирно, без икаквог снебивања и колебања својем драгану објаснити своја честа и дуготрајна одсуствовања, као и све остало што њега интересује, па и оптерећује сумњама. Није искључено да би је он можда чак и више (ако је и могућа нека градација у љубавним везама) волео, када би чуо да она и не зна ко јој је природни отац, обзиром да је зачета у односу њене мајке и шесторице непознатих мушкараца. Јер љубав је слепа. А развија се и опстаје само ако је и док је оспоравана и онемогућавана.

Све противно логици и здравом разуму.

Очигледно, Марина није ни слутила дубину сумњи које оптерећују њеног драгана. Као да га није добро познавала, пошто није имала претставу о тежини његове психичке несигурности и малодушности. Дакле, ипак је била заведена његовом глумљеном самоувереношћу, његовим мачизмом без реалног покрића. То је једино могуће објашњење што није прозрела да се иза предлога, који јој је тако неспретно распредао, уствари крије његова жеља да она то што јој нуди, не прихвати. И да план доживи неуспех, па да њихова романса настави да светли још лепше него икад раније. Ако се пажљиво чита и тумачи њена исповест управо на то указује.

Нажалост, док се рукопис још налазио код издавача у штампарији, прочитао сам у новинама кратку читуљу да је “своју племениту душу испустила” Теодора Тревирац, која није успела да се опорави после ћеркине смрти. Од тога трагичног дана па до тренутка одласка на други свет само је полусвесно вегетирала. Нити је шта јела нити спавала него би само непомично и ћутке седела поред прозора, загледана негде на улицу. Као да је очекивала да се њена Марина ведро и насмејана појави и да јој радосно махне у поздрав.

Пошто сам се одвикао од свакодневног читања новина за смрт те жене нисам благовремено сазнао тако да се нисам могао појавити на њеној сахрани. Али док је још била жива био сам у контакту са Михаилом, па ми је отуда познато да се он уз ту своју бившу супругу налазио скоро свакодневно, колико год је то било могуће. Покушавао је да је утеши, да јој бол учини лакшим и подношљивијим. Мада су пре тога већ увелико били разведени, то му није сметало да негује своју бившу супругу, као да су и даље у браку и још увек заљубљени једно у друго. Јер Теодора ни са ким другим није хтела проговорити ни реч, осим са Михаилом. О Марини су говорили као да је још увек жива и да ће сваког тренутка да се појави и да им тако улепша старачке дане. Тако је унутар њихове интима остало скривено шта је ко од њих двоје носио у својој души. Да ли се осећао кривим за њену прерану смрт и због чега. Јер они ипак тада још нису знали да је она открила њихове лажи и претварања, пошто им то није хтела рећи.

Тако се десило да је Теодора отишла из живота, не знајући да њена тајна није остала неоткривена њеној јединици и љубимици. Да је девојчица сазнала да је зачета у односу њене мајке и шест анонимних, непознатих мушкараца. Можда је тако и боље. Јер како би иначе поднела ћеркин упитни, можда чак прекоран, презрив или ко зна какав, поглед. Али шта сада са Михаилом? Да ли му рећи односно показати књигу – интимну исповест оне коју је одувек сматрао за своју ћерку и тако је одгајао и васпитавао? Уосталом, он је то тражио, на томе настајао, па што бих га ја онда штедео и од њега крио оно што је желео да сазна.

Тако сам ставио књигу у унутарњи џеп својег мантила и позвонио на вратима стана, где сам већ неколико пута долазио. Али и поред подужег чекања није било никога да ми отвори.

Тада су се отворила врата суседног стана и појавила се ситна, мршава али привлачна девојка од неких двадесет пет година, прошла ћутке поред мене и кад ме је већ мимоишла, застале, окрене се и обрати ми се речима:

“Узалуд чекате, господине. У томе стану нема никога. Комшија Тревирац је претрпео мождани удар и налази се у болници. Нисам сигурна у којој само знам да је једна од хируршких. Прва или Друга хируршка...”

Захвалио сам се непознатој девојци и пошао пешице низ степенице. Шта сада ово треба да значи? Зар цела трочлана породица да нестане са лица земље за непуних пет месеци. Како ли је наша судбина непредвидива, а живот тако крхка, слаба биљка. Суши се и нестаје као да га никад није ни било. Посебно ме је погодио случај Михаила Тревирца. Јер он је један од малобројних, преосталих сведока мојег битисања на планети. Већ ми се догађа да луњам по граду пола дана, а да не сретнем ни једно мени познато лице. Уосталом, ни телефон у стану ми некад данима не зазвони. А и кад ми се неко јави намеће ми се питање шта је по среди. Какву помоћ или услугу ће тај који ме се сетио, да затражи. Ради се углавном о лицима која ме ничим нису задужила. Јер одувек сам се руководио принципима: никад не показуј слабост и никад не тражи помоћ...

Тако сам теглио кроз живот. Могао сам. Али шта ме чека у будућности, овом патрљку од сутрашњице који ми је још преостао, то наравно не могу да знам. Јер ето, неки моји исписници из живота одлазе мучећи се, као да нерадо напуштају овај несавршени свет.

Није ми било тешко да на Другој хируршкој пронађем кревет болесника Михаила Тревирца. Не знам зашто, према њему су очигледно били изузетно предусретљиви пошто су га сместили у засебну, једнокреветну собу. Очигледно још увек су широко респектовани бивши моћници некадањег, социјалистичког уређења, где су привилегије режимлија уважаване као нешто природно, што се

подразумева, само по себи. Ту су се већ били окупили његови ближи и даљи рођаци, како са његове тако и са стране његове бивше супруге Теодоре, свастика Илонка и шурак Ласло. Нажалост, Михаило је лежао на леђима, тупо је само зурio у једну тачку али је било очигледно да ништа не види и никога не чује. Узалуд су му присутни рођаци упућивали понеку реч, молећи га, ако може да их чује, да барем трепне уколико не може да одговори, али узалуд. Никаквог знака живота од њега није било могуће добити.

Постељина на његовом кревету била је сва у ритама, поцепана али чиста, снежно бела. Међутим, зидови те просторије били су огуљени, поодпадао малтер, као после земљотреса. У још горем стању су ходници. Тако да човек улазећи у те катакомбе не може, а да се не присети оне, стравичне опомене: *ви који улазите овде оставите иза себе сваку наду на избављење...* Просто да уђеш здрав мораш да се разболиш у таквом амбијенту. Паде ми на памет, то сам гледао на телевизији, какве fine, лепе и добро опремељене болнице имају они богаташи са запада, који су нас бомбардовали седамдесет и кусур дана. Који је то идиотски мозак могао да смисли такав потез разарања једне европске престонице и убијања мирних цивила у њиховим домовима. Разарања читаве привреде и следствено томе даље економско пропадање, ове и иначе, сиромашне европске земље. Рушење оно мало тешко подигнутих мостова, фабрика, рафинерија, електропостројења и то бомбама са осиромашеним уранијом, како би раширили канцерозна оболења међу недужним цивилима... Што је још чудније то и није била идеја једног, сулудог појединца, него читаве једне алијансе, двадесетак лидера пребогатих западних земаља, које се размећу својом цивилизацијом и бригом за људска права. Која не укључују и право на живот невиних?! Зар је на прагу двадесетпрвог века лудило у светским размерама узело толико маха? Цинично изгледа да се занемарује право на живот, као небитно. Води се само рачуна о бројкама (капиталистички манир). Убити једног да би се спасило њих десет. Што не запиташе мајку оног јединца или оне малолетне девојчице, коју убише на кућном прагу. Како је њој. Да ли су њој важнији оних десет које и не познаје, који можда и лажу да су били угрожени, или њен син јединац, односно малолетна ћеркица. Легитимни циљеви и колатерална штета! Појмови који ће ући у историју апсурда и безумља.

Додуше, не може се порећи да и њихови аргументи имају неку своју тежину. Нас је наш вођа довео у тако незавидан положај. Ти западњаци сматрају да смо га ми бирали, па да према томе сносимо последице његових поступака. Они то мере својим мерилима демократије, заборављајући на овдашње медијске манипулације, пропагандно замајавање широких слојева народа, немогућност слободног, несметаног изражавања опозиционих ставова, па и директне изборне крађе, што је све далеко од оних стандарда који владају у истинским демократијама и на које се одане рачуна. Какво замешатељство!

Морао сам да знам шта је са мојим пријатељем и школским другом, па сам се питањем каква је прогноза обратио примаријусу, шефу одељења. Он ме је погледао прилично зачуђено, као да му није познато да постоје људи других струка и образовања различитог од медицинског, да би напoкон процедио:

“Па, познато је да се повређени живац не регенерише. Биће додуше, неког побољшања али сасвим минималног...И то тек мотористике. Мада су нажалост могућа и погоршања, нарочито у менталној сфери. Дакле, не треба гајити наду или како се то погрешно говори ‘лажну наду’. Наиме лажна нада није могућа. Јер нада није и не може бити чињеница.”

Мучан утисак који сам понео из те прве посете Михаилу у болници није ми давао мира следећих десетак дана. Зар смо баш тако и толико немоћни

пред ударцима судбине? Да ли је могуће да не постоји баш ништа као превентива, предупређење овако ружног исхода. Када сам се после извесног времена поново нашао у истој здравственој установи угледао сам Михаила изобличеног али свесног догађања око њега. Једна рука и цела страна тела била му је покретљива, могао је и да говори али испрекидано и са напором. На моје питање како му је, да ли му нешто недостаје, шта бих евентуално могао да му донесем, он ми рече:

“Молим те Жак иди код управника, па га замоли да ову сестру (била је то нека намргођена, незграпно грађена маторка, која је управо одлазила пошто ме је упозорила да је време за посете истекло) опомене да се тако неуљудно не понаша према пацијентима, невољницима, који овде нису дошли из беса. Јутрос кад је банула овде у собу, прво што је рекла било је: ’ух како си се онередио, свињо матора’”.

Био сам запањен. Зар поред свих мука човек овде мора да буде још и тако психички малтретиран, понижаван и вређан.

Одмах одатле заиста сам отишао код управника болнице, једног финог средовечног господина, који се дигао из фотеље, пружио ми руку у поздрав, понудио ме да седнем, прекрстио своје руке на столу, па рече:

“Изволите господине. Сигурно имате неки проблем чим сте се одлучили да дођете код мене...”

“Тачно господине управниче, проблем има мој друг из детињства и школског доба али чини ми се да то може бити и мој проблем, а богами и ваш. Јер никад се не зна. Што оно рече Жан Ромен: ‘здравље је привремено стање које не слуги на добро’. А шта нас чека кад допаднемо у овакав казамат од болнице? Поред болова које трпимо морамо још, као додатну невољу, да трпимо увреде и понижавања од нашег болничког особља”. Затим сам му испричао шта ми се пожалио Тревирац.

Управник се дигао из фотеље, прошетао ћутке по својем кабинету, па будући ваљда да није успео да смисли нешто паметније и прихватљивије одвали:

“Па знате, треба разумети те људе и жене. За мизерну плату обављају те одвратне, прљаве послове...”

“Све сам од вас могао да очекујем али не и да ћете ми одговорити тако нешто. Та натмурена жена није мобилисана против своје воље. Она је такво занимање изабрала. Према томе, морала је знати какав је посао чека. Уосталом, ако је накнадно нашла да јој то радно место не одговара, зашто га не напусти и уступи некој другој, која би била срећна да јој се укаже било каква могућност зараде...”

Слушајући овог чудног човека који ми је више деловао као неки политичар, а не доктор медицине, тихо у себи молио сам се Богу само да ме не задеси овако нешто, као мојег несрећног другара Михаила, да допаднем у овај безнадежни, сурови, понижавајући пакао. Умрети се мора али нека то буде некако чистије и достојанственије. Како сам завидео оним својим претходницима који су умрли, као јунаци негде у некој, било каквој, борби за било које циљеве у које су веровали. На пример, славни песник Федерико Гарсија Лорка је имао срећу да оконча свој живот на такав начин да су му могли позавидети сви живи песници света, што је омогућило Антонију Мањаду да о томе напише сјајну поему. Па и некако безболно у својој кући у својем кревету са чистом, белом постељином. Напокон, макар и као Марина, тако лепа, млада и чиста као јутарња роса. Сетивши се са извесном горчином да сам ипак за

такву врсту смрти прилично закаснио, јер сам скоро цео свој животни век проћерадао и то не баш као неко невинашце.

Управник ме је ипак испратио са млаким обећањем да ће предузети све што је потребно да се такав немили третман мојег другара више не понови. Није ми изгледао баш много убедљив али када сам следећи пут дошао да обиђем Михаила нашао сам да је премештен на друго одељење где рече да се особље према њему сасвим коректно опходи. Захваљивао ми се.

Још му нисам показао ону књигу његове покојне ћерке. Чекао сам да се мало боље опорави. Нисам знао ни могао да проценим да ли би га читање те невелике књижице обрадовало и олакшало му боловање и опоравак или би му, не дај боже, још погоршало здравствено стање. Напокон је отпуштен из болнице и упућен у бању Меленци на физикалну терапију. Тамо сам само једном отишао да га посетим и отуд понео веома тежак утисак. Мој другар је био и даље непокретан, а да би вежбао и из лежећег положаја се дигао у седећи, имао је на располагању неко уже обешено о куку у плафону. Ухватио би се за то уже и тако се уз помоћ снаге својих руку, из лежећег усправљао у седећи положај.

Од кад сам га последњи пут видео уочио сам сада неку чудну промену. На лицу му се угнездио неки блескаст осмех, оличење среће и веселости. Стално се смешкао и брбљао без престанка, како су га усташки зликовци, по налогу злогласне ЦИЕ овако премлатили, па да је остао парализован и непокретан. Али само привремено. “Недам се ја. Опоравићу се и те како,.” Каже да га и друг Слоба, са Миром, Маријом и Марком редовно обилази. “Зликовци су покушали да га ухапсе али није дао народ, који је уз њега...” Причао је и неке будаласте вицеве којима се само он сам смејао. А онда сасвим озбиљним тоном извали како ће чим оздрави да се пријави добровољно у партизане да би сви сложено кренули у последњи одлучујући бој за власт радника и сељака, па и поштене интелигенције, наравно.. Јер да је гледао на филму да се друг Тито поново појавио, и да се запрепастио када је видео овај хаос у држави, те одлучио да скупи старе борце, па да поведе своје бригаде у одлучујућу битку за социјализам. Да збаци ову “капиталистичку багру са власти...”

А онда гледајући унезверено око себе, повуче ме ближе и почне да ми шапће тихо на уво:

“Пази ови овде идиоти у белом, све сами агенти ЦИА. Мисле да сам ја луд. Покушавају да ме отрују. Одавно бих се ја дигао из кревета, да ме не трују преко хране. Зато више ништа не узимам у уста док они то прво предамном не пробају. Знам ја за јадац”...(Смеје се)

Изгледа да ме није ни препознао, јер једном сам за њега био друг Коча, а други пут друг Крцун... Закључио сам да нема сврхе да га и даље посећујем. И њему али и мени биће оно што нам је суђено. Никакво наше настојање то не може да промени. Наша воља ту не игра апсолутно никакву улогу. Сама немоћ и безнађе свуда око нас и у нама. Пошто како рече неко *сазнавање поништава наду, а тиме и обесмишљава будућност. Јер човек без наде, свестан тог свог стања, не припада више будућности.*

Наравно, позната је алтернатива коју су често понављали сви умни људи света: или нисмо слободни и свемоћни па је Бог одговоран за зло или смо слободни и одговорни али онда Бог није свемоћан. Сва знања целог света нису ништа могла ни додати ни одузети оштрини овог парадокса.

Зато истичем и понављам: ја сам нико и ја ништа не знам...и ништа не могу.

*

Кад сам последњи пут дошао да потражим Михаила и кад су ми рекли да је отпуштен и упућен на физикалну терапију у бању Меленци, пролазећи ходником у сусрет су ми долазила болничка, инвалидска колица која је гурао неки болничар у белом. Нисам ни обратио пажњу који је то болесник у колицима, тако да сам га већ био мимоишао, кад зачујем веома весело и баш некако радостан глас:

“Хеј, пискарало! Жарко Гралов, славно перо српске литературе у овом предворју пакла! Зар ћеш тако да прођеш поред своје списатељске маскоте? Где ти је респект према главном актеру твоје стваралачке имагинације?”

Окренуо сам се и био не мало изненађен када сам у тим колицима препознао никог другог неко Небојшу Бакића, званог Шоне. Пружио ми је своју мршаву, испијену и бледу болесничку шаку. Прихватио сам је, па смо се баш срдачно руковали. Његова веселост некако је одударала од тога тужног амбијента. Не само због његових речи изговорених у невероватно ведром тону, него и због, неком чудном радошћу, озареног лица. Нисам могао да верујем да је то само зато што је мене срео. Позвао ме је у своју собу, таквим тоном као да тамо приређује неку луду журку, весеље, да нешто прославља...

Одговорио сам му да журим али да ћу га посетити неког од следећих дана, што сам заиста, вођен неком још необјашњивом радозналошћу, заиста и учинио. Чим сам се појавио на улазним вратима те повеће, скупне собе, са два реда гвоздених кревета пуних болесника. он као да је све време гледао само на тај улаз, ишчекујући мој долазак, махну ми руком и викну обрадовано и радосно:

“Овамо господине Гралов, ево ме, овде сам...Одржао си видим реч. Поштено да кажем увек сам мислио да су писци лажови, који измишљају све и свашта да би нас заводили. Манипулисали маштом наивних читалаца. Кад види ти то. Нађе се и понеки поштен који држи до своје речи....Вероватно једном манукоту какав си ти, када му је шара празна, падне на памет и да испуни своје обећање. Смучило ти се да само залудно зуриш у ону белину празних листова твојег рукописа испред себе, па си дошао да напавирчиш неку нову жваку за твоју шљаку трла баба лан, да јој прође дан. Није важно. Него дај да видим шта си ми то лепо донео. Охо, хо, пази ти то. Црна винчуга закамуфлирана у флаши воћног сока, са етикетом произвођача боровнице. Баш добро промозгана цака. Нешто као примењена литерарна метафора. Чиста поетика, нема шта.”

Пошто је отпио из флаше добар гутљај, он направи гадљиву гримасу, испљуне оно што је узео у уста и викну:

“Пих, какав је ово бућкуриш? Па ово ни попишуље више не лизгају.”

Затим тише да га не чују остали болесници шапну: “Проспи ти ово лепо у први сливник на улици који нађеш, па сврати у неку од оних радњи где се продаје црњак на точење. Нека ти наточе пуну ову исту флашу, са овом добро дошлом етикетом и онда ми то донеси. Али што пре, молим те. “ А онда додаде, нестрпљиво: “Само пожури молим те, гргураћ ми се тотално осушио, не могу више да чекам ни секунд”, па ваљда приметивши да се ја колебам да ли тако драстично да кршим болничка правила, рече:

“Ајде, ‘ајде, шта си се укарголио. Ако те баш зауставе реци да носиш сок, флаша је и иначе од сока. Неће они то да проверавају. Ма, и да те у’вате не стрељају баш због тога. Школе ми, јебеш ми матер ако те лажем.” Па пошто се ја још увек не померам он скоро викну:”Ма где бих ја тебе! Дај потпали гиљарке и бриши, иначе нема ништа за твоје беле, празне странице.”

Учинио сам оно што је тражио. Када сам се вратио са флашом од боровнице, а пуном црног вина он је то мазнуо у неколико гутљаја, па разочарано додаде:

“Ето то се мени никад не би могло да деси. Да ми наплате литар вина у фалш боци, која је мања од литра. Јер невероватно брзо је пресушила. Као да негде цури. Додуше, нисам проверавао да ли је била пуна кад си је донео. Да ниси и ти мало цугао из ње, успут? Али добро, нећу да те терам да идеш поново, по још једну. Дакле, питај све што те интересује. Кунем ти се да нећу одавде нигде да одем. Има да овде чекам све док не смислиш шта желиш да знаш. Шта ћеш да ме питаш. Ма, нећу из овог раја на земљи да мрднем до краја живота. Барем времена имам на претек.” Затим смакне покривач и откри своје патрљке од ногу, које су невероватно мршаве, закржљале од некоришћења, па рече:

“Ево ти ова чиода, боцкај ме слободно по табанима, нећу ни да трепнем, обећавам. Могао бих сада да трчим и бос по трњу, а да не осетим баш ништа. Нажалост не могу да се дигнем из кревета, а ни да се крећем без нечије помоћи...”

Питао сам се колико ће још дуго овако да мајмунише. Јер нисам могао да верујем да ме је звао само зато што му је била потребна флаша црног вина. Мада никад се не зна. Пошто ни све друго што се са овим чудним момком догађа није нормално. Али надао сам се да ћу напоскон открити о чему се ради. Шта се то још мота у његовој глави.

“Није ми нешто сасвим јасно, обзиром на такво стање у којем си се нашао како успеваш да будеш тако весео, задовољан и чак радостан?,” чудим се ја.

“Па, право да ти кажем то ни самом себи не могу да објасним. Прво сам мислио да докрајчим овај кукавни живот, а онда схватим да је тек ово заправо она казна коју сам заслужио. Да само не умрем, па да се тренутно моја патња оконча. Него да мој пакао траје у бесконачност, као Сизифов. Да, хоћу да патим и да искијавам своје грехе, све док сам жив. Па, веровао ти то или не ово ме чак чини срећним. Интезивније могу да преживљавам свој бол за оном коју сам волео више него себе, а које, очигледно мојом кривицом, више нема. Али имам своје снове. Тако ми у сећање и снове долази оно најлепше што сам доживео и што више никад не може да се понови...Као да сам баш то хтео и желео: кад нема моје Маје да за мене више не буде ни било које друге жене. Тако се ја њој, својом принудном верношћу, целибатом у који сам самог себе свесно довео, одужујем за све боли које сам јој нанео, ако је такво поравнање уопште и могуће.”

“Добро, хоћеш ли ми напоскон објаснити, рећи шта ти се десило. Како си овде доспео и нашао се у таквом, незавидном положају?”

“О, па то значи да господин пискарало не чита дневне новине. Наравно, то штиво је за широки плебс. Испод нивоа прослављених трбоња, уметника писане речи...”

Затим је завукао руку под свој јастук и отуда извадио неки стари број “Политике” пресавијен тако да се истиче следећа кратка белешка:

Са надвожњака у улици Милентија Поповића, који премошћује булевар Арсенија Чарнојевића, што ће рећи аутопут Шид – Београд, са западне стране синоћ око 22 часа бацрио се на коловоз Небојша Бакић (26), студент медицине и са тешким повредама кичме пребачен у Ургентни центар. Занимљиво је да је на истом месту пре свега четир месеца на исти начин извршила самоубиство

Небојшина девојка, Марина Тревирац. Веза између та два догађаја више је него очигледна...

Пошто сам се повратио из шока, а да бих прикрио колико сам потресен, у складу са оном његовом, дотадањом ведром интерпретацијом догађаја, његовим свеprisутно изражаваним маниром ноншаланције, исмејавања свега и свачега, хтедох, можда мало неумесно, и ја да демонстрирам своју духовитост, па приметих:

“Ко ли те је то гурнуо?”

Али њему више није било до смеха. Лице му се претећи смрачило, али је ипак процедио:

“Гурнула ме је, или тачније речено, повукла к себи она, Марина, како сам тек накнадно, кад је већ отишла, сазнао да се презива Тревирац. У једном сну ми се пожалила да јој недостајем тамо негде на оном небеском беспућу. Али као што је познато ђаво никад не спава. Није ми дозволио да одем тамо где сам наумио, него да се овако злопатим до краја живота... Да не умрем потпуно него само делимично. Ни жив ни мртав. Или ме је то Бог одозго погледао, па му се није свидело то што је ждракнуо. Наравно, ни мени се не би свидело тако нешто да сам Бог и да то морам да зенишем. Баш сам срећан што нисам у његовом положају.” (Заценио се од неког сатанског смеха. То његово ненормално церекање у томе амбијенту где су многи болесници трпели несносне болове, неки чак морали и гласно да јаучу због гангрене која је узела маха, деловало је заиста језиво...)” И онда Бог одлучи да ме не узме к себи. Шта ће му тамо овакав шкарт од човека. Ваљда је оценио да нисам баш за онај вечити огањ у паклу, али ни за улазак у рај, где је сигурно примио ону коју сам обожавао и тамо је практично отерао. Пошто на небу за будале немају на располагању азил, који би био нешто као полу – рај или полу – пакао, јер ваљда, иако сам грешио не заслужујем да баш вечно горим у паклу, оставио ме је на земљи да се овако немоћан вучем као пребијена мачка. Док се тамо на небу не нађе неки пансион за овакве као што сам ја, који су правили глупости и грешили, искључиво због ограничености својег кефала.

Наравно, ти не можеш да верујеш да сам нашао срећу у оваквом стању. Залуд ти сав твој списатељски таленат, развијена машта и књижевничка имагинација. Ово себи никад нећеш моћи да дочараш и да схватиш да могу бити срећан што овако немоћан испаштам и трпим због оне једине коју сам икад волео, и могао да волим. Више бих patio да сам остао здрав и снажан, да наставим живот тамо где сам стао, када је она нестала. Гризла би ме савест и осећај кривице. Овако добио сам оно што сам заслужио, кажњен сам, па више не морам да се давим у каљузи кривице...”

“Да ниси почео већ помалао да се понављаш. Некако ми се чини да се сувише размећеш својим незавидним положајем. Кога то желиш да увериш да је то баш оно што си желео да добијеш од живота. Оног који ти је још преостао. Опрости, али све ми то изгледа као нека поза, кичерај. Твоја тирада ме подсећа на оне борце који су се управо вратили из рата и свима које сретну показују оживљене својих раних рана. Наравно, очекујући нешто за узврат. Мада ми није јасно шта бих ја могао да ти дам као неку награду, одликовање... Могу ти обећати да ћеш у неком од мојих романа добити место које заслужијеш. Али обрати пажњу на ово што сам рекао: *место које заслужијеш...* А то можда неће баш бити оно којем се надаш...”

Неко време је само замишљено ћутао, а онда наставио:

“Ма, баш ме заболе за то. Као да и сам нисам свестан себе. Понео сам се као неразумно, недорасло дете које разбија најмилију играчку само да би

открило шта је то унутра, што је покреће. Знао сам јој име Марина, па сам требао тиме да се задовољим. Јер имао сам и њено презиме – Тајна. Мајка јој је Љубав, а отац Нагон. Сваком нормалном то је требало бити довољно. Па и када се све то стопило у једно остала је за мене немирна, вечита непознаница. Мада су јој ту била и браћа. Одлазак и Повратак. Дакле цела њена фамилија. Ипак, моја радозналост, сумњичавост, љубомора није имала границе. Расла је и гојила се до неслућених граница. Хватала ме за гушу и давила у својем леденом загрљају густа, непрозирна магла. Бескрајна ноћ без звезда. Тако је Марина онда отишла и нестала као фатаморгана, а да ми се никад није открила, па је за мене остала вечита тајна, пошто ни оним скоком у амбис, ништа од онога што сам желео да чујем, није ми рекла. Казала ми је само оно што нисам желео да ми каже: да сам хуља и ништарија. Тако ми је поред свих оних ранијих боли, нанела и ту последњу, непроболну. А део мене остао је у њој заробљен и мртав, пошто је умро заједно са њом...

И шта ми је сада преостало? Да се стално преиспитујем и питам: да ли сам ја то стварно живео или само сањао да живим? Али ето ту се нађеш ти и теби слични да ме стално потсећате на сурову стварност. И још да ми безобзирно тупиш о независном месту које заслужујем...”

Затим ме је неко време ћутке само гледао очима у којима су се назирао и бес и сузе. А онда то више није могао да контролише. Провалило је из њега. Није плакао него је ридео. Само је још процедио кроз зубе:

“Ето ти, сазнао си све што те је интересовало. Сада можеш да идеш. И не враћај се више. Ни тебе, нити било кога другог од познатих, више никад не желим да видим... Ми нисмо из истог света. Моје друштво су сада неки други. Стварни и измаштани. Не заборави да они који нису задовољни својим животом имају право за себе да досађају неки други, прихватљивији. Намеравам да озбиљно поради на томе. Према томе, немој да ме сажалеваш. Буди сигуран да ја имам више од својих сањарења него ти, и сви они теби слични, од ваше досадне реалности. Збогом заувек...”

Оставио сам га са лицем зароњеним у јастук. Леђа и рамена у пругастој, болничкој пицами само су се тресла од његовог јецања...

Дакле, надувани балон је напоскон спласнуо. Мушкарчина! Није могао да одоли сузама. А види се да му тешко пада што то не може да сакрије. Још увек се стиди да покаже слабост. Претвара се иако више нема оне коју је тако упорно настојао да импресионира својим мачо штосовима. Штета је само што ово није тренутак за кајање и за сузе.. Прилика да будемо природни, да слушамо и следимо своја осећања, указује нам се, изгледа, само једном. Неке грешке се баш не дају исправити.

Одлазећи размишљао сам о томе да смо сви ми тако трагично сами. Затворени свако у своју љуштуру, неспособни не само за искрену и отворену љубав него и за обичну међуљудску комуникацију. Своју од Бога нам дату могућност говора користимо за испразне разговоре, трачеве, оговарања, па чак и за вређања и псовања ближњих. А нисмо способни за конструктиван, сврсисходан разговор. Да бисмо отклонили забуне, неповерења и неспоразуме. Заборављамо на ону неприкосновену мудрост: *претпостављај увек искреност, доброту и поштење другог, па ће се овај осећати обавезним да се тако и понаша.*

Кад сам под дојмом последице неког јачег узбуђења највише ми прија лагана шетња улицама. Поготово када је напољу свеже, а без ветра. Тако сам из болнице, после оно потресног растанка од Небојше, полако Кнез Милошевом отпешачио до Пионирског парка о којем је причала Теодора. И данас је тамо

мноштво несташне дечице и њихових мајки, баба и деда. Какве све приче у својим сећањима носе ти људи, девојке и младићи, а нарочито старице и старци? Вероватно је свако од њих по један роман за себе. Али њих, углавном, нема ко да слуша. Ако су некад и биле занимљиве те њихове приче, више нису. Њихови најближи, нарочито они млађи, нису особито заинтересовани за њихова наклапања о томе шта је било, кад је било... Па и кад причају о томе како су некад били здрави, снажни и леви, ови данашњи млади их гледају са неверицом. Зар је тако нешто могуће? Толика промена ипак није вероватна! Зар ћу и ја једном да изгледам тако? А тек те њихове приче... Ипак ће, ником потребне, остати неиспричане. Ти фосили ће то са собом, уз сву своју усамљеност, однети и у свој гроб. Гледам та изборана, сасушена старачка лица, са којих се сада чита само њихова самоћа, изгубљеност у овом свету, који већ и није више њихов. Који су непрекидно проучавали и покушавали да схвате читавог својег, за тако нешто прекратког, живота. Узалуд. Напуштају га. Можда чак са радошћу што се напоскон окончава та бесмислена битка из које није могуће изаћи као победник. Јер излаз је само један и он је обавезно кобан. А сведока њиховог битисања све је мање и мање. Међутим, кад би им, што реално није могуће, свима била дата прилика као Марини, да за собом оставе по једну исповест, поруку, ко зна какве би све ту бисере мудрости било могуће прочитати. А да ли би те њихове исповести биле занимљиве? Да ли бисмо уживали у читању тих трабуњања стараца којих више нема? Вероватно не. Јер уживање се догађа као резултат појачаног улагања пажње, а ми немамо обичај да са пажњом саслушамо чак и оне који нам нешто значе, и док су још живи... Казивањима било којег анонимуса прилазимо расејано са предрасудама и ниподаштавањем. Према томе, нека они само иду тамо куда су се запутили, ми за сада немамо намеру да обраћамо било какву пажњу на њих. А тек да пратимо њихову судбину, да се тиме оптерећујемо...

Сео сам на слободну клупу под сенком лиснатог стабла. Дан је био сунчан као да је већ и пролеће на помолу. Само нас је свежина ваздуха подсећала да је календарски зима још увек у пуном жеку. Срећом није било ветра, познате београдске кошаве, па сам баш уживао на пријатном, умерено хладњикавом ваздуху. Зато се нисам ни журио са повратком у свој двособни стан у Новом Београду, где ме нико и ништа не чека.

Питао сам се како сам се то заплео у ову укрштеницу? Па ваљда самим тим што сам жив. Јер свет свакога од нас је такав. Шарено саткан. Од бола и радости, брига и стрепње, очекивања и разочаравања... Надања која се углавном не остварују. Причињавају нам радост само док су то што јесу. Али ми теглимо даље. Око нас се људи рађају и умиру, венчавају и разводе, свађају и мире, међусобно се побију, па се грле и љубе. А све без разумљивог смисла и сврхе. Због ситне вајде, повређеног поноса, умишљене неправде. Неузвраћене љубави! Људи моји о чему се ту ради? Па ни мене не воли извесна лепотица, Пенелопе Круз, која не зна чак ни да постојим, а ја ипак не идем да се бацим с моста...

Зашто мало себе не погледамо са стране. Ван своје физичке љуштуре. И шта бисмо тада видели? Пајаце који весели или тужни играју своје невероватно смешне игрице, које не слуте на добро. Јер све је то привремено. И прекратко. Немојмо се заваравати. Док трепнеш ни нас нити било чега од свега што нас окружује више неће бити.

Добро нећемо да мислимо о томе. Ако мислимо о смрти већ смо мртви. Чак и горе од смрти је умирање у наставцима. Дакле, о смрти не мислимо, потисли смо је у подсвест. То је добро. Али лековито је да је се сетимо с времена на време. Јер тада можемо бити мало опуштенији. Зашто да кидамо

своје живце због нечега што су сасвим сигурно ситнице. Ништа, баш ништа, није вредно такве жртве као што је мој ментални мир и спокојство.

Сетио сам се да у унутарњем цепу капута имам при себи Маринин кратак роман – исповест “Порука звезде падалице”, па сам га извадио и по ко зна који пут прелиставао, читајући оне странице које су ми нарочито остале у сећању, као врло занимљиве и одгонетајуће, за сложеност чудних међуљудских односа, којима сам се управо бавио. Баш сам се био занео. Толико сам се у то читање удубио, као да то штиво први пут држим у рукама. Предамном је поново она кључна сцена са паркинга. Марина је поново оживела и креће се према надвожњаку којим улица Милентија Поповића премошћује аутопут. Небојша истрчава из својег белог “југа”, прискаче девојци, хвата је за руку и вуче је према својем ауту. Чујем његов очајнички глас: “Опрости ми, лудо љубоморан, нисам био свестан својих поступака. Желео сам да се некако искобељам из мисаоног лавиринта у којем сам се изгубио. Морао сам да знам ко си и каква си. Зашто се губиш и нестајеш данима, а да ја не знам где си и са ким си. Сада ми је све јасно и срећан сам што си таква каква си...”

Она застаје, љутито му распали шамар, а затим се њено лице разведри, и уз благонаклони смешак рече својем дечку: “Будалино, моја мила, будало...” па га грли и љуби. Загрљени прилазе белом ауту, он њој отвара десна врата, затим обилазећи прави полукруг око предњег дела возила до возачке стране, седа у кола и креће. Загрљени су онако како сам од почетка желео да се прича оконча.

Тако са тих згуснутих страница предамном је као и први пут оживела та јединствена и непоновљива девојка, Марина Тревирац, кад заиста зачујем њен, женски глас, скоро врисак:

“Небојша!”

Да ли је могуће да сам је заиста оживео прелиставањем њене исповести? Магија преточена у стварност! Жеља која се остварује због снаге воље којом је зачета и пропраћена! Тргнем се из сањарења, дигнем поглед и шта видим: нека слатка црнкица, тинејџерка, дуге црне косе, трчи према неком младићу у раскопчаној тамно сивој перјаној јакни, са црним качкетом на глави, скаче на њега, веша му се рукама око врата и витким ногама око струка. Од очигледно изненадног налета момак се мало заноси али не губи равнотежу и не пада. Само му је качкет спао са главе, али он за то и не хаје. Већ је обгрлио девојку, па се њих двоје, онако уклнчани, дуго и страсно љубе, преплићући своје језике, као да су сами на свету. Врте се у круг око своје, сопствене осе. Као да и нису свесни где се налазе, ко их све окружује и шта се око њих догађа. Није их брига. Њено тело подрхтава под навалом необузданих емоција.

Дакле, онај Небојша који тамо у болници лежи непокретан није једини. Као што и његова Марина ето има достојну дублерку, која може да је замени. Живот према томе наставља несметано да тече даље. Као да се ништа трагично, вредно помена, није ни догодило.

Кога нема, без њега се може.

ПИСАЦ О СЕБИ

Издавачи очекују да се представим, ко сам... Али зар моје име и презиме није написано на корицама ове књиге? Можда је већ и то превише. Дрскост. Јер има таквих који ће да се питају, ко је сад овај? (За себе то се никад нико не запита!) Зар само тако може да ушета у наш ограђени простор, неко ко је остарио у неком другом свету. Ни молер се не постаје без завршеног заната. А ето и овај аматер би да фарба и размазује...

Само полако, молим вас. Ако мало боље погледате видећете да ја не цртам мурале по зидовима најлепших, високих зграда у строгом центру престонице. Немам еснафске подупираче који би се за то постарали. Моје шкработине једва ћете наћи тек на вратима неке од гаража у Малој Моштаници, Прћиловици или у Сибачу...

Немам за собом ни неки лоби, тим за подршку... Имам само своју сенку, по којој може слободно да се тури. Сенке, нису битне, пошто се налазе на супротној страни од сунца. Јер како оно Диоген, као једину своју жељу, изрази Александру Македонском: “Немојте само да ми заклањате сунце”. Дакле, док је мени божјег сунца, док се нико не поставља између мене и њега, мојег читаоца, ни ја нећу да се буним. Нити да молим за било чију помоћ. У сваком случају, своје бритке сабље комотно вратите у корице. И опустите се.

Јер ја сам Нико. Али и даље не знам ко сте ви?